COMMENTARII DE REBVS IN SCIENTIA NATVRALI ET MEDICINA GESTIS.

VOLVMINIS X. PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud C. G. Seyffert, Parisiis apud Briasson, Pataui apud I. Manfré, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Noua Acta Phyſico-Medica Academiae Caeſareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curioſorum. Tom. II. Acced. Appendix et Tabb. aen. XI. Norimbergae impenſis Wolfgangi Schwarzkopfii. 1761. 4. Alph. 2 pl. 8. Append. alph. 3. pl. ½.

Pergunt Cl. Viri in communicandis obſeruationibus, quas in vſum artis ſalutaris et phyſices inſtituerunt, ex quibus autem praecipua tantum momenta adducere liceat.

1) *Aſthma grauiſſimum ex irregulari et intercepto podagrae haereditariae decurſu obortum in lethalem tandem transiens hydropem aſciten.* Auctore Cl. IOSEPHO BENVENVTI. Hic tantum notamus aegrotantem, virum religioſum, ante trigeſimum aetatis annum ex labe quadam haereditaria podagra laboraſſe, poſtea autem gonorrhoea correptum varios perſaepe diaetae errores commiſiſſe, ita, vt hydropis exorti cauſſa in venerea intus latente labe ſimul quaerenda fuiſſe videatur. Cadauere diſſecto p. 1.

quadraginta libras aquae ſubrubrae turbidae emiſerunt, hepar obſtructum, ſeptem circiter libras ponderans et atro pingui ac foetido humore turgens inque veſicula fellea ducentos fere calculos repererunt, qui igni admoti flammam non conceperunt, ſed crepitarunt et aquae iniecti fundum petierunt. Reliqua praeter naturam conſtituta praeterimus.

p. 31. 10) *Epilepſia vſu ſaponis veneti curata.* Auctore Cl. FRANCISCO ANTONIO COHAUSEN. Puellae nimirum, per longum tempus epilepſia cruciatae, ſaponem venetum exhibuit, ita tamen, vt aliquam eius portionem praeuia coctione leni in lacte diſſolui ſaepiusque per diem cyathum huius lactis haurire iuberet. Quo remedio per aliquot ſeptimanas vſurpato aegra tandem a morbo iſto liberata plenarie conualuit.

p. 70. 20. 21. 22) Tribus obſeruationibus *vſum corticis ſimarubae in dyſenteria, fluxu hepatico chronico* et *lienteria chronica* probat, hosque morbos dicti corticis decocto feliciter ſanatos eſſe, perhibet Cl. IOAN. WOLFGANG. FRIDR. BOENNEKEN.

p. 83. 23) *De largiori haemorrhagia octauo demum poſt dentis euulſionem die exorta.* Auctore Cl. IOAN. GUILIELM. WIDMANN. Haecce haemorrhagia, quae vltra duodecim horas durauit, aceto vini fortiſſimo, ope linteoli applicato ſaepiusque reiterato ſenſim ceſſauit. Sanguis, qui intra dictum tempus effluxit vncias octodecim pondere ſuperauit.

p. 100. 26) *De lapide malachite.* Auctore Cl. WOLFG. THOM. RAV. Hicce lapis in comitatu Tirolenſi occurrens ex ſucco quodam bituminoſo, ex viſceribus fodinae cuiusdam ſtillante breuique in durum lapi-

lapidem abeunte oritur. Lapis in ſuperficie laeuigatus, coloris pallide viridis praſini et nouo viridi Saxonico haud abſimilis, variegati tamen et ſtriis albicantibus intermixti, intus poroſus et figurae irregularis apparet.

28) *Hiſtoria ſectionis obeſi iuuenis ex pinguedine nimia mortui.* Auctore Cl. IOANN. GOTTL. SCHAEFFER. Iuuenis quidam, a prima infantia pleniore corporis habitu donatus, in prouectiori aetate otio et lauta diaeta ſaginatus, mole corporis magis magisque auctus, in tantum denique volumen excreuit, vt anno aetatis ſuae trigeſimo, vitae tunc vltimo vltra quingentas libras pependiſſe dicatur. Subito tandem extincti corpus diſſecuerunt, inciſisque abdominis integumentis cultroque profundius adacto nihil praeter pinguedinem in conſpectum venit. Membranae adipoſae craſſities pedis vnius triumque vnciarum, peritonaei vero ſex vnciarum et omenti vnius vnciae fuit. De reliquo nonnullorum viſcerum pondus adauctum, aliorum vero imminutum carnemque vbique pinguedine circumfuſam repererunt. p.106.

30) *De virgine articulate et diſtinctim canente, ſermonis autem vſu deſtituta.* Auctore Cl. IAC. CHRIST. SCHAEFFER. Virginem quandam Salisburgenſem, ad Cl. Auctorem accerſitam, carmen ſacrum canere iubet: canit ea facillime et diſtincte. Alloquitur eam, verba deſunt, muta eſt; vult quidem, ſed non poteſt loqui. Nec ſic tamen fraus ſubfuit: omnem enim cum ſumma anxietate, maximisque totius corporis motibus ad ſudorem vsque operam dedit, vt verba proferret et reſponderet; ſed vix ſonus obſcurus, litterisque minime ſimilis, nedum ſyllaba diſtincta, audita eſt. His aliquoties tenta- p.117.

tis, ſed irrito ſemper effectu, tandem ex hymno decantato prima duo et tria verba Noſter eligit eaque, vt eloqui quouis modo contendat, poſtulat. Licet id multum negotii faceſſerit, tandem tamen, viribus pene exhauſtis ſonum aliquem, ab hisce verbis non multum abludentem, in medium profert, iisdemque verbis iterum iterumque et per ſemihoram indefeſſo ſtudio repetitis virgo iſta tandem pro lubitu prompte et diſtincte ea enunciare valet. Curauit Noſter, vt propriis impenſis hoc vitium nonnemo corrigere allaboraret. Singulis ſeptimanis tempus quoddam impenditur, virginique iſti certa quaedam verba proponuntur et curatur, vt tamdiu eadem enunciet et repetat, donec prompte ea et ſine moleſtia toties, quoties exigantur et ipſa velit, pronunciare valeat. De reliquo nullam fraudem aut diſſimulationem hic ſublatuiſſe nec ſupernaturale quid, ſed rem omnem in ſolo neglecto vſu et exercitio poſitam eſſe, Noſter perſuaſum certo habet.

p.122. 31) *De inſectis volitantibus ab infante anniculo per os et aluum redditis.* Auctore Cl. CRAT. GODOFR. HENNICKE. Hic tantum notamus, infanti, anni duntaxat vnius, qui duos vermes ſingulares eiecit, nihil niſi lac maternum cum pulmento conſueto exhibitum fuiſſe, et inſectum, quod tab. 1 fig. 4 repraeſentatur, a Cl. Auctore pro notonecta, in ſcholio vero adiecto pro foemina blattae orientalis LINNAEI, Germanice *Schwaaben* dictae, habitum, paſſim in aedificiis, in primis piſtorum occurrere et pane aliisque cibariis, praecipue dulcibus viuere, atque ea, quae infans excreuit, forſan in infantis ore, a pulmento aſſumto vel lacte materno non ſatis repurgato, quaeſiuiſſe, inque fauces reſpiratione delata in ventriculum deſcendiſſe, arbitratur.

32)

32) *Euporistum contra vitiligines* communicat Idem. Consistit hoc in decocto radicis et ligni iuniperi, quo per aliquot menses vsurpato senem septuagenarium plenarie liberatum esse, Noster refert. p.124.

36) *De viribus aceti vini egregiis* disserit Cl. IOSEPH. BENVENUTI. Aceti naturam disquirens, egregium istud remedium tartareis corpusculis simulque igniculis refertum esse, ita vt in aceto difficilior tartarearum particularum cohaesio pariterque difficilior igniculorum dissipatio quam in vino deprehendatur, argumentis non leuioribus aeque ac experimentis comprobare annititur. Cum itaque acetum, rebus sic se habentibus, ad rarescentiam vergat, istud proinde ad resoluenda coagula aptissimum videtur. Praeterea incidens ei inest vis: ita in illis, qui graui sopore detenti aceto excitantur, arterias validius micare ac pulsus in febribus, praecipue malignis, ampliores fieri, experimur. Inest etiam vis cardiaca, alexipharmaca, egregie discutiens, antiphlogistica, putredini resistens imo adeo antipodagrica virtus, licet non negandum, et podagram interdum alcalicis curari posse. Verum laudatas hasce virtutes merito aceto tribuendas esse, vsus eiusdem in lethargo, sopore, syncope, languore ac vomitu, in conuulsionibus hystericis aut hypochondriacis, ardentibus febribus, variolis ac morbillis docet. Tandem etiam ad arcendum pestis contagium acetum, vario modo vsurpatum, vtilissimum esse et pestilentiae auersari, experientia euincit. De egregia itaque aceti virtute Noster certo persuasus et multiplici experientia confirmatus minime tamen negat, contrarios etiam acetum progignere effectus, nisi debitis sub cautionibus praescribatur et moderate vsurpetur. Iure igitur p.132.

vſum huius remedii macie confectis aut ad diſſolutionem humorum procliuibus prohibet. contra vero eis, vbi indicatur, vnciam dimidiam cum aquae libra vna mixtam optimo cum ſucceſſu exhiberi poſſe, autumat. Propria ſane experientia confirmati Cl. Auctori ſuffragari non dubitamus cumque eo potius optamus, vt *acetum tot inutilibus pharmacis praeferrent medici.*

p. 143. 38) *De microcoſmo, bellua marina omnium vaſtisſima* agit Ill. CARL. AUG. A BERGEN. Licet de immanis huius belluae exiſtentia multum diſputatum ſit, nec Auctores in ea deſcribenda ſatis conueniant, operae pretium Noſter exiſtimauit, varias Auctorum deſcriptiones apponere, quo elucescat, quid ſub hoc animali intelligant. Cum autem, vt in adiecto ſcholio aſſeritur, nullus amplius de exiſtentia huius animalis dubitandi locus ſuperſit, qualitates idcirco vel conditiones iſtius belluae in vnum collectas apponere, Ill. Auctori placuit. Sunt autem ſequentes: 1) Bellua haec omnium marinarum maxima eſt; 2) nunquam ſe totam conſpiciendum praebet et non niſi brachia et tentacula extra aquam monſtrat; 3) ſuperficies dorſi belluae e longinquo ſimilis paruae inſulae ſeu ſcopulis extra aquam prominentibus dorſumque conſitum eſt algis aliisque vegetabilibus marinis; 4) inſignem odorem ſpirat, quo piſces cuiuscunque generis allicit; 5) bellua eſt ſine dubio pedibus inſtructa adeoque non ad balaenas pertinet; 6) quotannis ſemel ventrem replet et deplet; 7) tranquillo mare et aeſtivis menſibus ad ſuperficiem maris adſcendit, hyeme vero in profundis requieſcit, 8) motu, quantum hactenus conſtat, non alio gaudet, quam vt totum corpus perpendiculari directione in fundum dimittat eademque poſtmodum aſcendat: habet itaque facul-

facultatem, corpus suum leuius reddendi, quod an ope cuiusdam vesicae fiat vt in piscibus, analogia suadet; 9) referenda est inter belluas, quarum propagatio vel multiplicatio prouido naturae consilio parua vel lenta est.

39) *Characteris Aloidis rectificationem* proponit p. 150. Idem, qui, cum olim foeminam plantam non vidisset et in descriptione illius pro relatiua non habuisset, nunc inuento flore foemina, praeeunte Cl. ZINNIO ad diphyllas Aloidem referendam esse adfirmat.

42) *De perseuerantia virtutis electricae in corpore* p. 158. *electricitatis deriuatiuae* differit Idem. Anno 1756 per aestatem consueta collegii experimentalis physici instituit Noster experimenta et mense iunio experimenta electrica et inter alia etiam experimentum Leidense fecit, quo finito lagenam cum filo argenteo in scrinium reposuit. Sequentibus mensibus idem continuauit collegium, cui exeunte octobri finem imposuit. Ab hoc tempore auditorium raro ingressus est, donec forte fortuna medio februarii 1757 quaesiturus vasculum aliquod idem scrinium aperuit, vbi dicta lagena in oculos Nostri incurrit, quam vna cum dicto argenteo filo remouit, aquam iam forte corruptam effusurus; sub extractione autem ex scrinio filum allisit ad asserem eiusdem et audiuit Noster fragorem electricum. Rem ipsam miratus digito tetigit filum et sat notabilem adhuc dolorem persensit, quem, longe debiliorem tamen secunda adhuc vice sensit, tertia demum vice nihil amplius persentire potuit. Itaque electricitatem ad octo integros menses conseruatam esse, liquet.

p. 159. 43) *Varias de ganglio obseruationes, eiusque citam subitamque curationem duplicem* communicat Cl. RÜDIGER. FRID. OVELGÜN. Ex hac obseruatione notamus, subitam istam curationem, ab AETIO aliquantum iam notatam hicque confirmatam, in eo consistere, vt ganglium sursum, deorsum, sinistrorsum et dextrorsum absque interrupta serie tamdiu fricetur, donec mollescat, molle autem factum manu aut pollicibus prematur atque frictio et pressio alternis vicibus tamdiu continuetur, donec cesset. Methodum hanc duabus obseruationibus Noster confirmat, sicque ea, quae AETIUS commendauit, obliuione vindicare hisque obseruationibus confirmare allaborat. Notari autem vult Cl. Auctor, AETII methodum in eo tantum a memorata differre, quod AETIVS opus peregerit Ammoniaco cum lamina plumbea per aliquot dies, dum ganglion emollitum fuit, imposito, hic autem frictione in breuem quasi summam minimumque tempus contractum sit.

p. 168. 44) *De trifolio acetoso, enteroceles remedio, variisque aliis de hac herbula et nonnullis de eius sale essentiali* disserit Idem. Hic tantum notamus, virum quendam, octogenarium fere, multos ante annos enterocele laborantem, trifolio isto, quod aliis trifolium acetosum vulgare BAUHINI et officinis acetosella audit, largiter per tres quatuorue septimanas vsum et ita persanatum esse, vt per multos annos, quotidie equo vectus, nihil amplius mali sentiret.

p. 184. 48) *Odontalgiae catarrhalis remedium* communicat Idem. Hunc in finem semina staphisagriae contusa, linteo tenero illigata, hocque paruae quantitati aceti vini immersum, dein inter gingiuam dolen-

dolentem et genam repofitum dictum morbum curare, in cariofi vero dentis caufa nullum leuamen adferre dicitur.

52) *Ferrariae characterem* exhibet Cl. IO. BURMANN. Elegantis huius plantae fequentem tradit defcriptionem: Calix. *Spathae geminae, carinatae, vaginales, inuolutae, membranaceae, alternatae, fingulae fuum producentes florem. Harum inferior breuior, obliqua, fuperiorem oppofitam, erectam et longiorem inftar vaginae amplectens.* Corolla. *Petala fex, oblongo-acuminata, tria maiora, tria alterna minora, quorum media pars eleuata et tumida, inferior poftica dimidia pars translucens, glabra, dorfo medio protuberante: cuncta vero ad vngues coalita et contracta; petalorum limbi reuoluti, vndique inftar holoferici fimbriati et in dimidia interna parte maculati.* Stamina. *Filamenta tria fupra corollam eleuata, fimplicia, breuia; Antherae fubrotundae, cilymae, hirtae, croceae, fub filamenti diuifione.* Piftillum. *Germen fubrotundum, obtufum, triquetrum, glabrum, infra corollam fitum. Stilus erectus, fimplex. Stigma trifidum, coronatum ac ciliatum, cuius fingula pars iterum bifida ac filamentofa.* Pericarpium. *Capfula oblonga, glabra, inferius coarctata ac teres, fuperius ventricofa, triquetra, ab vna parte conuexa, ab altera gibba, Corolla conuoluta, contracta et decidula, coronata, trilocularis, triualuis, Vagina fpathacea perfiftente penitus inuoluta.* Semina *numerofa, rotunda, minima, columnae mediae feu axi triquetro vndique accreta.* p.198.

Duas adducit Cl. Auctor fpecies, quae etiam hic delineatae proponuntur. Altera eft *crifpa* feu *Ferraria foliis neruofis enfiformibus, vaginantibus; petalis fimbriatis.* Radice inftruitur bulbofa, foliis longis neruofis, ad oras albicantibus et membranaceis: fcapo foliofo fimplici vel ramofo: floribus in thyr-

thyrſo, pedunculis bifloris, communi ſpatha obuolutis atque ſingulo flori propria ſpatha ſubiecta eſt. Petalorum limbi fimbriis vndulatis criſpi inueniuntur, ſubtus illa virent, ſuperne violaceo colore inſigniuntur, atris albisque maculis diſtincta. Varietates coloris etiam obſeruauit nec non creſcendi modum nunc celerem et luxuriantem nunc tardiorem.

Altera ſpecies eſt *fimbriata Ferraria foliis lanceolatis, amplexicaulibus, membranaceis, petalis criſpis et laceris.* Haec folia fert ſpathacea circa radicem craſſa, curta, caulina alterna, neruoſa, lanceolata in apice albicantia: ſcapum ſimplicem folioſum, petala lacera et criſpa, corona plumacea in centro repleta.

Dicta hoc nomine planta fuit in honorem IOANNIS BAPTISTAE FERRARII Senenſis, qui eam in Flora ſua deſcripſit, licet non accurate ſatis.

p.207. 55) *Naeuus monſtroſus in cane ex imaginatione matris* deſcribitur a Cl IOAN. EBERHARD. DE FISCHER. Canicula minimae ſpeciei grauida, quoties loxia auis, ad feneſtram in habitaculo ſuo pendens, incondite clamauit, toties ira perculſa auem allatrauit. Tandem tres catulos peperit, quorum duo maxillas eodem modo decusſatim figuratos habuere vt loxia. Vnus eorum inter rariora naturae Cl. HIMSEL adſeruatus tab. IV. fig. 1. delineatus eſt.

p.215. 59) *Vires ſimplicium generales* obſeruatione comprobat Cl. CRAT. GODOFR. HENNICKE. Tumorem magnitudine oui dorſum manus occupantem eſu allii et ceparum quotidie in copia cum cibis ingeſtarum absque vllo topico remedio diſcuſſum eſſe inque alio ſtranguriam, omnia eludentem, rob ſorbi

ſorbi aliquoties ſumto auxilium, exoptatum attuliſſe, legimus.

64) *De maxilla inferiori retrorſum luxata et ſingulari quadam methodo reſtituta* diſſerit. Cl. ZACHAR. VOGEL *). p.235.

65) *De cerae flauae vſu interno valde proficuo.* Auctore Cl. IOAN. CHRIST. IACOBI. Vt cera ad vſum internum apta euadat, duo Noſter adhibenda ſuadet menſtrua, aquam nimirum calcis viuae ouique vitellum. His enim ceram ita reſolui ſcribit, vt non ſolum cum aqua et emulſionibus ſed et lacte quocunque coniungi et commiſceri ſicque remedium parari poſſit, quod non ſolum in laeſione pulmonum et tuſſi humida, inprimis conuulſiua, ſed et in mictu cruento et dyſenteria optimo cum effectu, quem Noſter expertus eſt, adhiberi poteſt. Sub finem tractationis alius ſolutionis cerae Cl. Auctor meminit, quam ſudoribus hecticorum colliquatiuis opponere putat. Sumſit nimirum magneſiam vitriariorum eamque cum aequali portione ſulphuris communis per aliquot dies et noctes igne reuerberii calcinauit, maſſam calcinatam aceto deſtillato fortiſſimo elixivauit ſicque liquorem ſalinum ſaporis dulciſſimi obtinuit. Cerae flauae poſthac quantitatem leni igne fuſam, addita liquoris magneſiae deſcripti debita quantitate, exacte terit portionemque mellis roſarum ſucceſſiue admiſcuit, hisque diu exactiſſime tritis aquam quandam deſtillatam iunxit ſicque medicamen, ad vnciam vnam pro doſi exhibendum, hecticis egregie conueniens, ſeſe obtinuiſſe, dicit. p.245.

66)

*) Vid. Commentar. noſtr. Vol. IX. P. I. p. 123.

p. 248. 66) *Tentamina quaedam ad ſuccini ſolutionem ſpectantia* communicat Idem. Hic eo inprimis allaborauit Cl. Auctor, vt ſolutionem ſuccini, aeſtum ſanguini non inducentem totamque eiusdem ſubſtantiam in ſe comprehendentem, in vlceribus internis aeque ac conuulſiuis morbis vires egregias exſerentem communicaret. Itaque ſubtiliſſime praeparatum ſuccinum flauum liquori magneſiae vitriariorum, praecedenti obſeruatione deſcripto, commiſcuit et exactiſſime triturauit. Maſſa inde exorta, in lingua per ſaliuam prorſus ſolubilis ſaporem gratum, amygdalis amaris ſimilem, ſed leniorem, excitauit nec viſcoſa fuit, nec vllus intra dentes ſtridor perceptus. Alio etiam modo ſuccini ſolutionem tentauit: ſoluit nimirum hoc corpus in ſpiritu vini et praeuia abſtractione ad ſiccitatem vſque omni iterum ſpiritu priuatum cum tinctura antimonii HOFFMANNI in conſiſtentiam pultis redegit et cum liquore ſalino magneſiae vitriariorum promtiſſimam, triturationis ope, vnionem ſicque remedium, ſuauem ſuccini odorem ſpirans, obtinuit. Priorem ſolutionem hypochondriacis, hyſtericis et doloribus poſt partum ſpuriis laborantibus exhibuit, poſteriorem vero paralyticis epilepticisque inſultibus inſigni cum fructu oppoſitam eſſe, Noſter refert. His expoſitis alias ſuccini praeparationes communicat Noſter, quae vſibus anatomicis inſeruiunt, ex quibus autem vnam tantum, non adeo moleſtam nec adeo ſumtuoſam adducere liceat. Inſpergitur nimirum ſucceſſiue ſuccinum alcoholiſatum balſamo de Copaiba, igne leniori fuſo; facta poſthac coctione ſuccinum perfecte ſolutum formam liquidam ſpiſſam pellucidamque induit, cui adhuc calido ſubiecta varia immitti aerique poſtea liberiori ad perfectam exſiccationem exponi poſſunt.

67)

67) *Experimenta quaedam chemica* apponit Idem. p. 135.
Ex his ſequentia notamus. 1) Ex ſcoriis reguli anti monii martialis praeparatur mediante oleo vitrioli vitriolum martis dulciſſimum; hoc ad rubedinem calcinatum cum oleo vitrioli ad eminentiam trium digitorum rurſus affuſo per aliquot horas perpetua ebullitione coquitur et poſtea ſucceſſiue additur ſpiritus vini rectificatiſſimus ea quantitate, quae ad geneſin liquoris anodyni requiritur. Inſtituta dein per aliquot ſeptimanas digeſtione leniſſima obtinetur deſtillando liquor anodynus mineralis, martem in ſinu fouens.

2) Tinctura antimonii acri HOFFMANNI ſufficienti quantitate cum amygdalis dulcibus, aqua roſarum in conſiſtentiam pultis contundendo redactis mixta, probe iterum conquaſſata et poſtea decenti roſarum vel alius aquae quantitate addita emulſio ſaponacea obtinetur, quae ſapore nauſeoſo deſtituta notabili quantitate et longo ſatis tempore exhiberi poteſt.

3) Salem ex magneſia vitriariorum, cuius praeparationem Noſter Obſ. 65. tradidit, in recludendis gummatibus, balſamis natiuis et reſinis tantam vim habere, vt ſolubilia in aqua euadant, hic legimus. Idem iſte ſal, ſi per aliquot dies cum mercurio teritur, eum ita immutat, vt tota eius ſubſtantia in maſſam conuertatur pultaceam, nulla amplius globulorum mercurialium veſtigia ſiſtentem, quae interne ſub forma pilularum cum extractis amaris propinari poteſt. Remedium hoc laxantem ſanguinemque depurantem virtutem ſine ſaliuationis metu exſerere, Noſter perhibet. Praeterea eodem iſto ſale, ex cinnabari medicamentum reſoluens et antiſpasmodicum obtineri et ſalis huius acceſſu metallorum et crocorum metallicorum vitrificationem leviori negotio abſolui, Noſter oſtendit. Reliqua praeterimus.

69)

p. 260. 69) *Examen et vires acidularum Ruhlanarum* exhibet Cl. CHRISTP. FRIDER. KÜHN. Ex variis, quae Cl. Auctor cum istis aquis instituit, experimentis colligit, acidulas Ruhlanas constare ex aqua leviori et subtiliori, quae prope ad destillatam et pluvialem accedit; 2) e spiritu minerali sulphureo-vitriolico, qui ex vaporibus pyritarum et lithantracum originem ducit; 3) e terra martiali et alcalica, quae vaporibus acido-sulphureis in mineris corroditur et ita attenuatur, vt aqua istam solutam continere possit; 4) e sale alcalinae naturae, quod in aere facile deliquescit et cum partibus sulphureis vnitum manet. Inde istas aquas fibrae debili roborandae et viscido incidendo in cachexia, chlorosi incipiente, fluore albo, laeuitate intestinorum, vario viscerum infarctu, obstructione mensium et haemorrhoidum, malo hysterico et hypochondriaco, sterilitate, scorbuto, morbis arthriticis, scabie aliisque prodesse posse, arbitratur.

p. 264. 70) Eiusdem *potiorum circa Isenacum occurrentium plantarum enumeratio* merum sistit catalogum in montibus, Ruhlam ambientibus, et in monte Insulano (*Inselberg*) Thuringiae atque circa salinas Crucibergenses a Cl. Auctore obseruatarum plantarum.

p. 271. 72) *Singularia quaedam in foemina, manibus pedibusque ex morbo praegresso destituta*, communicat Idem. Foemina ista sine pedibus firmiter incessit, saltauit, iter per aliquot milliaria fecit et sine manibus omnes operas domesticas praestitit, linum et lanam torquendo duxit, varia contexuit, filum acui induxit idemque abruptum capere iterum potuit etc. Loco manuum vtrisque brachiis eorumque condylis scite vsa fuit. Vices pedum tota ossa tibiae reflexa egerunt, genua loco calcanei incessui inseruierunt.

runt. Foemina iſta perfecta et omnibus membris ſana nata, in prima autem infantia, decimo octavo aetatis ſuae menſe febre varioloſa correpta, facta ad articulos pedum manuumue metaſtaſi, vlceribus tam rebellibus afflicta fuit, vt pedum manuumue vſu priuaretur. Adulta poſtmodum et nubilis facta, viro cuidam nupta et ita fortunata fuit, vt tempore legitimo filium ſanum et omnibus membris perfectum felici partu ederet, perfecte ſana maneret et recens nato mammas praebere poſſet.

74) *De gemellis, quarum altera hernia umbilicali praegrandi nata, altera ſalua,* mentionem facit Cl. IOANN. SEBAST. ALBRECHT. Foemina, vel ex auerſione, vel ex matris indulgentia, nunquam necem intulit cuiuis animantium volatilium. Mutato per matrimonium ſtatu hiſce etiam operibus interdum ſe applicare tenetur. Grauida circa quartum menſem anſerem enecat, carotides diſcindens, cui deplumato pro eximendis viſceribus infimi ventris vulnus infligit, quo ampliato, viſcera cum inteſtinis manu prehenſa, extrahit. His vix viſis perterrita anſerem proiicit, ipſa vero lipothymia correpta concidit. Legitimo tandem puerperii termino gemellas enititur, quarum altera debilior et minor ſupra funem vmbilici in regione conſueta tumorem ſeu herniam habuit. Duodecimo poſt partum die praeterlapſo puella viuere deſiit. Corpore aperto in ſuperiori tumoris parte hepar, ex hypochondrio dextro detruſum, reliquam eius partem in epigaſtrio ventriculumque mira torſione in eius locum ſuccedentem et praeter ileon, inferiorem tumoris partem occupans, reliqua omnia fere in ſitu naturali repererunt. p. 283.

p. 289. 75) *De lue boum non contagiosa, nec proinde epidemica, sed tantum endemica* differit Idem. Luem boum, ex peculiari tantum causa inquilina natam, sub initio endemicam, in mali vero progressu ex negligentiori cura et sepultura cadauerum non satis circumspecta contagiosam fieri posse, Noster autumat. Sententiam hanc occasione luis in ducatus Coburgensis et vicinarum prouinciarum pagis quibusdam experientia confirmatam esse arbitratur. Dissectis nimirum cadaueribus et inuestigato morbo eiusque causa intestinorum tractum inflammatum reperiens morbum inflammatorium habendum esse, pronunciauit. In occasionalem causam Noster inquirens, pascua, post praegressas nebulas malae indolis, a puluisculo adhaerente cinerei coloris vitiata esse, deprehendit. Causa cognita, auxilia nunc indicat Noster, quibus malum debellari ac vlterior eiusdem progressus calamitosus praecaueri et auerti possit. Ad praecauendam inflammationem emollientia cum potu farinaceo calido, pinguia simul, in primis herbas emollientes recentes, pabulo interspersas, folia maluae, atriplicis, lactucae, podagrariae RIVINI, lapathi fol. acut. angulat. mercurialis, semina lini et foenu graeci conquassata, farinacea alia, furfures, lac ebutyratum et oleum lini ingeri, praesentibus autem signis inflammationis nitri vnicam vnam cum camphorae drachma vna in libra vna aquae purae calidae solutam quotidie oesophago infundi iussit, donec periculum euanesceret. Hancce curationem et praeseruatiue adhibendam et saltem interponendam suasit, habita simul cura, vt armenta a pastoribus ab eiusmodi pascuis conspurcatis arceantur, pabulum collectum, siue recens siue exsiccatum prouide examinetur, lotura purgetur, nec tamen nimis humidum subministretur, ad aquam autem hanc impuram non admittantur animalia. Ne vero

vero ex ſepultura demortuorum ſuperficiaria, malum ſucceſſu temporis contagioſum euaderet, Noſter ideo foueas profundiores conſtrui et terra, ſufficiente calcis viuae quantitate antea iniecta, probe operiri, ipſis autem brutis demortuis cutem non detrahi iuſſit. Cuncta haec profuiſſe, omnes, qui conſilium hoc commendatum ſibi habuerunt, euentu edoctos eſſe, Noſter perhibet.

78) *De Lucenſium thermarum ſale* diſſerit Cl. BENVENVTI *). p.301.

81) *Conuulſionis ſalutaris* exemplum adfert Cl. DELIUS. Puella, ſex annorum, tuſſi humida ronchoque, catarrhum ſuffocatiuum minitante, laborans, praeſente Cl. Auctore ex improuiſo et ſubito rigore corripitur et facies torua redditur, pauloque poſt in conuulſiones erumpit. Paroxyſmo paululum remittente ſulphur antimonii auratum Noſter exhibet, quo facto pluries viſcida materia copioſa per vomitum euacuatur et ſenſim ita reſtituitur, vt non ſolum catarrho ſuffocatiuo liberetur, ſed et a conuulſionum paroxyſmis poſtea immunis maneat. Convulſionem hanc pro reuolutionis ſingularis ſpecie et pro nouiter auctis et in ſalutarem finem ſuſceptis motibus, quibus natura ſuffocationem minitanti catarrhali materiae obuiam iuit, habendam eſſe, Noſter arbitratur. p.324.

82) GEORG. DIONYS. EHRET *de arboribus Saſſafras dictis et Londini cultis, earumque floris charactere.* Duplicis arboris flores recenſet et delineat, quarum altera ſine germine flores ſtaminibus tamen glandulis et ſtylo ſimplici inſtructos ferebat, quam maſcu- p.326.

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. VIII. P. III. p. 513.

masculinos flores habere adserit, altera, omnibus hisce partibus licet praesentibus, addebat germen, quam foeminam appellat Noster; vtraque folia integra et trilobata ostendebat. Vlteriorem vero descriptionem suppeditat Ill. TREWIUS in addito scholio floris non solum exhibens explicationem et delineationem, sed fructus etiam baccati in calyce seu cupula succulenta contenti.

p. 330. 83) *Eiusdem de planta Lithospermo affini.* Flore cum Lithospermo conuenit, calyce differt, qui perpetuo augescit. Caule ornatur hispido, succulento, ramis alternis, foliis petiolatis irregulariter pinnatis, pinna prima angusta, reliquis latioribus profunde dentatis. Calyx est monophyllus, quinquefidus, laciniis increscentibus, corolla primo longitudine calycis, mox eadem minor, monopetala, quinquefida, stamina quinque, stylus vnicus, stigma bifidum, fructus bacca quatuor seminibus foeta. Credit itaque in scholio addito Ill. TREWIUS hanc plantam vocandam esse *Lithospermum foliis pinnatifidis pericarpio carnoso*, vel si, ob singularem fructus rationem nomen nouum mereatur, mallet eandem dici *Macrocalyx*, ob calycis magnitudinem vel *Colpophyllos* ob foliorum lacinias.

p. 333. 84) *Eiusdem de Iasmino? ramo vnifloro, pleno, petalis coriaceis.* Elegantissimae et in flore odoratissimae huius plantae ad Caput Bonae Spei sponte provenientis, cuius flores hic egregie delineantur, quod in flore pleno nec stamina nec fructus accurate stabiliri possint, genus nondum certo definire licet. Calyx est inferius tubulosus, quinquangularis, superius in quinque foliola acuta diuisus, corolla tubulosa, superius in lacinias coriaceas numerosas, quarum viginti numerauit, diuisa, stamina filamentis bre-

breuiſſimis inſtructa, tubo accreta, ſenario numero vix maiora, ſtylus vnicus, ſtigma bifidum, germen obſcurum. Ill. TREWIUS in ſcholio iterum addito dubitat, num ad iaſminum pertineat, quod nomen etiam dubitans ipſi indidit Cl. EHRETUS. Deſcriptiones variorum addit idem TREWIUS ex quibus tamen parum certi deſumi poteſt. Iconem propoſuit etiam Cl. MILLER in tabulis dictionario hortulanorum adaptatis tab. CLXXX nomine, *Iasmini foliis lanceolatis oppoſitis, integerrimis calycibus acutis.* Poſtea Cl. EHRETUS ad Ill. TREWIUM reſcripſit, hanc plantam, cuius ſpecimen flore ſimplici, ex quo character demum certus ſtatui poſſit, poſſideat Ill. LINNAEUS, ab ELLISIO *Gardeniam* in honorem GARDENII medici in inſulae Carolinae vrbe *Charleſtown* degentis, fuiſſe vocatam.

85) *De cardueli viginti duos annos nato per integrum adhuc annum, pennis omnibus amiſſis viuente, cantante* et *ſaltante*, obſeruationem inſeruit Cl. IOAN. CHRISTP. REINMANN. Hanc auem, quae ſecundum venatorum obſeruationes in ſyluis quindecim annos viuere ſolet, in hypocauſtis autem, cauea incluſa, raro tamdiu durat, ſemper in cauea detentam non ſolum ad uiginti duos annos vixiſſe, ſed pennis etiam in toto corpore a roſtro ad pedes usque priuatam per integrum annum vitam protraxiſſe, cantaſſe et ſaltaſſe eiusque carnem vndique pinguedine obductam fuiſſe, Noſter refert. Anno abſoluto pennas iterum creſcere coepiſſe, carduelem vero ſenio confectum exſpiraſſe, perhibet. Tab. 9 fig. 1. auis iſta, pennis priuata repraeſentatur. p.339.

94) *Graue capitis vulnus cum notabilis portionis cerebri iactura fruſtoque diffracti oſſis frontis eidem intruſo et per 9 dies ibidem haerente absque vllis ſuperuenien-* p.364.

 nien-

nientibus periculosis symptomatibus feliciter sanatum describit Cl. IOANN. CHRIST. HILDEBRAND. Notamus, cerebri fungum applicatione pulveris, ex aristolochiae rotund. ver. recent. et myrrhae elect. aa. scrupulis duobus et salis ammoniaci electi drachma semis parati, non solum illico imminutum, sed vsu eiusdem continuato exstirpatum prorsus esse. Notatu etiam dignum est, aegrotum iuuenem annos 22 natum, tardum alias in actionibus suis et hebetioris ingenii, vulnere consolidato multo alacriorem et, quoad animi vires, vegetiorem euasisse, ita vt cognati eius, eum forte nimia prius cerebri mole laborasse, hacque imminuta nunc demum sapere, saepius dixerint.

p.401. 102) *De venenatis prunarum effluuiis* differit Ill. CHRIST. IACOB. TREW. Hacce obseruatione, qua duarum ancillarum tristis status describitur, quarum altera variis adhibitis auxiliis euasit, altera autem nihilominus succubuit, confirmatum vidimus, prunarum vapores virus suum ita inprimis exserere, vt sanguinem coagulent et systema neruosum stupefaciant. In eiusmodi casu Ill. Auctor, vt ex scholio apposito liquet, praemissa venaesectione et vomitorio ex ipecacuanha, posteaque clysmate iniecto, mixturam ex lapidibus cancrorum et aceto paratam tentandam esse, suadet.

Accedimus nunc ad eas commentationes, quae in Appendice continentur et sequentes sunt.

p. 1. 1) *Classes Conchyliorum;* Auctore Ill. CAROL. AUG. DE BERGEN. *)

2) In

*) Vid. Comment. nostr. Vol. IX P. III. p. 458.

2) *In variolarum inoculationem dissertatio epistolaris*, Auctore Cl. FRANCISC. RONCALLI. *) p. 133.

3) *De generatione lapidum praecipue globosorum*, Auctore Cl. IOANN. FRIDER. HOFFMANN. p. 173. Lithogenesia Cl. Auctori vocatur productio et formatio nouorum lapidum ex coniunctione materiae homogeneae vel heterogeneae secundum determinationem legum et virium naturalium in vnum corpus coalescentis, aere, aqua et igne tam seorsim quam coniunctim obstetricantibus. Materiam ad nouos lapides generandos aptam suppeditant terrae, vel fragmenta, ramenta et pulueres lapidum detritorum vel minerae, quorsum et salia et bitumina et sulphura referuntur, vel tandem massae ex dictis corporibus plus minus compositae. Coniunguntur ista corpora mediante aere, vel aqua, vel igne, vel quouis eorum seorsim, vel vno cum altero, vel omnibus coniunctim. Modus coniunctionis, vel in nuda appositione, vel in destructione materiae vnius et appositione alterius, vel in fermentatione, ebullitione et coagulatione particularum, antea non cohaerentium consistit. Appositionem Noster vocat associationem vnius materiae alteri, estque ea vel immediata, id est, quae in simplici associatione consistit, vel mediata, quae mediante glutine quodam v. g. aqua, salibus, bitumine, sulphure aliisque fieri solet. Illa rarissima est, haec vero frequentior. Cum aer saepissime impraegnatus sit particulis salinis, sulphureis et fluidis, et vapores ex moderamine aurae et venti huc illuc impellantur, condensentur, lapidibusque admisceantur, fit inde, vt, particulis istis calore et frigore induratis, lapides vel dilatentur vel condensentur.

*) l. c. Vol. VII P. III p. 536.

ſentur. Prae reliquis autem aqua ad formandos nouos lapides plurimum confert. Varia enim corpora permeat aqua, ſuccos et ſalia extrahit, vapores excipit, et ſpolia iſta longe lateque circumuehit et huc illuc deponit. Exerit autem operationes ſuas, vt Noſter dicit, vel *ex corpore*, hoc eſt, deſtillatione, vt ſtalagmitae, ſtalactitae, cryſtalli etc. oriuntur; vel *ad corpus*, hoc eſt, incruſtatione, vt fontium, lacuum et fluminum iniecta docent; vel *in corpus* ſeu filtratione, vt lignorum, oſſium etc. petrificatio oſtendit; vel demum ſimul *in* et *ad corpus*, ſeu coagulatione, quando nimirum aquā, ſabulum, puluerem etc. peruadit, ſuccisque lapideſcentibus, ſalinis ſcil. et ſulphureis irrigat et coagulat, ita tamen, vt calore et frigore ſuperueniente maſſa lapidea oriatur; vel quando aquae, opimis ſpoliis turgidae, quiete iſtas particulas deponunt, quae poſtea ex glutine intermiſti ſucci lapideſcentis indureſcunt. Tandem et ignis, vel a radiis ſolaribus, vel ab igne ſubterraneo proficiſcens, lapidibus apponit incrementa, dum acceſſiones iſtas, ab aquis et vaporibus prouenientes figit et indurat. Atque hae ſunt cauſae formationis, quae per appoſitionem fit; non raro tamen omnes memoratae cauſae concurrunt, ita nimirum, vt aer ſtrato v. g. ſabuloſo ſales et ſulphura et pulueres immiſceat, aqua iſtud et aliis ſalibus et particulis viſcoſis et oleoſis coagulet, et calor tandem idem iſtud compactum intus et extus induret.

p. 186. Alter modus formationis lapidum in efferueſcentia conſiſtit, quae fit mediante acido terrisque alcalicis, vt lapidibus calcariis, creta, marmore, ſpato, marga, terra aluminoſa, ex parte etiam ardeſiis, luto, argilla, quarzo aliisque, ex quibus dein per iſtum modum noui lapides efformantur, quas ſpecies Noſter ſigillatim nunc recenſet. Terra alcalica, ab acido fluido debita proportione irrigata et in glebam

glebam quaſi liquefactam redacta, per efferueſcentiam nunc in nouam maſſam transformatur nouumque lapidum genus producitur, quod rotundum eſt, ſi maſſa iſta mollis citiſſime, hemiſphaericum vero ſubrotundum ouale et depreſſum eſt, ſi eadem lente et ſucceſſiue irriguerit. Itaque omnes globulos lapideos efferueſcentiae ortum debere, ex Noſtri ſententia ſtatuendum eſt. Iidem lapides vel caui ſunt vel ſolidi; caui autem vel inanes vel pragnantes reperiuntur, hique vltimi in cauitate aquam, vel terram, vel lapidem, vel ſalia, vel bitumina, vel mineras includunt. Caui inanes rariſſime reperiuntur, cauitasque eorum efferueſcentiae, repletio vero aliis cauſis ortum debet. Lapides caui praegnantes vel materiem homogeneam, vel heterogeneam, vel vtramque continent, eorumque formatio a pluribus cauſis dependet. Ventrem horum lapidum efferveſcentia conſtituit, quae autem in cauitate recondita ſunt, vaporibus, exhalationibus, effluuiis, irrigationi, filtrationi et iniectioni aquarum, vterum horum globulorum per poros intrantium, earundemque ibidem ſtagnationi, fermentationi, praecipitationi et depoſitioni particularum tenerrimarum harumque demum cohaeſioni, maſſaeque incluſae exſiccationi adſcribenda ſunt. Sententiam hanc exemplis Noſter illuſtrat et initium capit a globulis lapideis cauis praegnantibus, qui aquam continent.

Lapis eiusmodi *Enhydros* dicitur et rariſſime occurrit. Licet autem de eius exiſtentia nonnulli dubitauerint, teſtimonia tamen Noſter adfert, et praeter PLINIUM, ad Acta Hafnienſia, vbi achates, aquam includens, deſcribitur, atque etiam ad HENCKELIUM prouocat, qui in cauitate nodulorum lapideorum Ilmenauienſium diſcuſſorum aquam interdum repertam fuiſſe, teſtatur. p. 191.

Pp 5 Inter

p. 192. Inter globulos terris lapidibusque praegnantes primo loco nominatur *Aetites.* Venter huius lapidis durae ſubſtantiae et plerumque ferri compos eſt, intusque continet vel puluerem vel lapillum, modo mobilem, modo immobilem. Ortus huius lapidis a Noſtro ita deſcribitur: ſtratum arenoſum, terra ochracea intermiſtum, quale Noſter reperit, aquae minerales, vitriolo martis imbutae, permeantes, terramque mineralem ibi deponentes, arenam ochraceo colore imbuunt. Hancce terram mineralem Noſter pro reliquiis pyritae ferrei, in intimis terrae reſoluti et deſtructi, habet, adeoque puluerem iſtum ochraceum ferri compotem eſſe, putat. Sufficienti demum copia iſtius pulueris cum arena miſta ex concurſu alcalinorum et acidorum gleba huius maſſae colliqueſcit, efferueſcit, in globulum expanditur et induratur ſimulque in ferri mineram transformatur. Continuato curſu aquae minerales per poros aetitae interiora ſubeunt, ibidemque terram mineralem deponunt, ipſae autem per calorem ſubterraneum euaporant. Actibus his multoties repetitis, venter tandem aetitae tenerrimis terrae mineralis particulis repletur, haeque ſuperuenientibus aliis aquis ſalinis et ſulphureis conglutinantur inque vnum vel plures lapillos rediguntur atque eiusmodi lapillus, embryo quaſi aetitae, callimus vocatur. Si callimus iſte omnem vteri cauitatem replet, callimus immobilis dicitur, ſin vero vtero minor eſt nec adhaeret, mobilis audit tuncque aetites ipſe ſonorus vocatur. Diuiduntur autem aetitae in ſimplices et compoſitos, hique pluribus, illi vero vno ventre inſtructi ſunt; diuiduntur etiam in veros et ſpurios, quorum illi efferueſcentiae, hi vero aliis cauſis ortum debent. Factitios non commemoramus.

p. 196. Eadem etiam reſpectu originis de *Geode*, qui nunc conſideratur, valent, hicque ab illo tantum ratio-

ratione maſſae differt, ſiquidem geodes lutoſae et terreae ſubſtantiae eſt, et non niſi in ſtratis lutoſis reperitur.

Ad eandem hanc claſſem referendus eſt *globulus cryſtallinus* ſeu *venter cryſtallinus*, qui globulum vt plurimum perfecte rotundum ſiſtit, cuius cruſta externa ferri compos, aut achatina aut alius durae ſubſtantiae eſt, et in cauitate vteri cryſtallos, interiori lateri globuli adhaerentes, continet. Globuli hi efferueſcentiae, cryſtalli vero vaporibus ſubterraneis et ſedimentis aquarum, cauitatem penetrantium, ortum debent. p. 198.

Globuli achatini et chalcedonii eadem ratione oriuntur, globulusque efferueſcentiae, contenta vero aquis vel vaporibus mineralibus ortum debent. Licet autem de globulis achatinis et chalcedoniis ſolidis intus variis zonis lineisque parallelis exornatis colorumque varietate luxuriantibus alia primo intuitu concipienda forte ſit opinio, haſce tamen zonas et lineas ex ſtratis diuerſae maſſae, quae aqua in his globulis hoſpitans tanquam ſedimenta depoſuit, originem traxiſſe, putandum eſt. p. 200.

Globulos ſiliceos cryſtalliſatos eandem originis rationem habere, Noſter autumat, imo etiam opacos, licet multi de eorum origine per efferueſcentiam dubitarint, huic ortum debere putat. p. 203.

Silices igniarios ſeu *culinarios* rotundos et ſphaericos reperiri, adeoque ſilices, variae et irregularis figurae, in agris occurrentes, pro meris eorundem fragmentis habendas eſſe, atque rotundos ex concurſu liquoris acidi cum materia alcalina per effervescentiam formatos fuiſſe, Noſter cenſet. Vere autem dari globulos ſiliceos, in cauitate vteri materia heterogenea repletos exemplis quibusdam Cl. Auctor probat. Ipſe enim nucleum quarzoſum obſcure albidum, vndique minutiſſimis grumis flauis p. 206

ochra-

ochraceis variegatum, qui inclusus fuit globulo siliceo, possidet, imo alium globum siliceum reperit, qui malleo disruptus in vtero minutissimas cryſtallos mirifice exſplendeſcentes geſtauit.

p.208. Et lapidem iſtum rotundum, *Bezoar mineralem* dictum, ex multis quaſi involucris compactum, per efferueſcentiam intumuiſſe, hocque indurato, per poros eius laxiores in cauernam lapidis intraſſe aquas, particulis terrenis et lutoſis grauidas, Cl. Auctor oſtendit, eandemque rationem *Caluariis mineralibus* KIRCHERI attribuit.

p.210. Quod ad *oſteocollam* attinet, ad productionem huius radicem marcidam cuiusdam vegetabilis, materiae margaceae, argillaceae et arenariae, aut tertiae, ex duabus vel tribus his mixtae, infixam requiri, modum autem efformationis, non in nuda cohaeſione materiae, radici circumiacentis nec in incruſtatione, ſed in efferueſcentia, acidis radicum ſalibus per irrigantes aquas elixatis orta, quaerendam eſſe, Noſter arbitratur.

p.213. Miſſis aliis ſpeciebus globulorum lapideorum terris lapidibusque praegnantium, globulos nunc conſiderat Noſter, qui ſalia in vtero includunt, aliisque exemplis deficientibus ad pyritas globoſos prouocat, quorum formationem eadem ratione ac in aetitis et ventribus cryſtallinis explicandam eſſe, putat. Terrae enim ferri compoti, per ſe alcalicae, acido minerali admixto, per efferueſcentiam produci globulum ferrugineum, intus cauum, poſtmodum aquas mineraliſatas ſeu particulis terreſtribus ſulphureis et ſalinis grauidas, vel etiam eiusmodi vapores intrare ibidemque maſſam, in texturam filamentoſam, ſtriatam etc. expanſam, deponere, hancque globulis pyritaceis, aurae expoſitis, prius in pulverem redigi, poſteaque corticem etiam globuli diſrumpi, Cl. Auctor oſtendit.

Alios

Alios globulos bitumina continere exemplo glo- bulorum in fodinis lithantracum Wettinenſibus, in cauitate ſua aſphaltum ſeu bitumen aſſeruantium, Noſter probat. p. 215.

Alios denique globulos mineras continere Cl. Auctor aſſerit prouocatque ea propter ad muſeum Richterianum, quippe quod quarzum cauernoſum, cui aurum ineſt, et hemiſphaericum cryſtallinum, cuius nucleus eſt cobaltum cum pyrite, oſtendit. p. 215.

His de formatione globulorum cauorum expoſi- tis, ſolidi nunc a Noſtro exponuntur globuli, intus cauitate carentes et per integram maſſam denſitate corporis donati. Hos Noſter in duas ſpecies diui- dit, quarum altera ex vna eademque maſſa conſiſtit, altera vero corpora peregrina includit. Ita cornua ammonis ſtriata in globulis ſolidis et firmis argilla- ceis, gryphitae in lapidibus caſeiformibus incluſi et globi nigro-cinerei reperiuntur, in meditullio piſces herbasque continentes, certiſſimo, vt Noſter putat, argumento, quod globuli iſti lapidei, cum peregrina illa corpora ab extra eos intrare non po- tuerint, fluidi antea et molles et per efferueſcen- tiam orti fuerint. Exinde autem alios quoscunque nodulos globoſos et rotundos lapideos ſolidos, ham- mitas, conchritas et meconitos per efferueſcentiam productos et formatos eſſe concludit. p. 216.

4) *Obſeruationes medicae circa ſecuritatem et certi- tudinem remediorum in ſingularibus quibusdam morbis.* Auctore Cl. SCHUSTER. Hic varia in variis mor- bis a Noſtro commendata deprehendimus remedia, e quibus vero, ne nimis longi ſimus, pauca tantum annotare liceat. Liquorem C. C. ſuccinatum, prae- ter alios nervorum affectus, et ſpaſmo aut rheuma- tiſmo, collum occupanti, aut vbi ſic dictae deſtilla- tiones auditum remorantur vel obauditionem quan- dam p. 231.

dam relinquunt, mederi, Noſter aſſerit. In affectibus pectoris qui in tuſſes conuulſiuas et ferinas ex aeris vitio epidemico vel aliis cauſis ſporadicis terminari ſolent, elixir pectorale WEDELII cum eſſentia caſcarillae mixtum laudat. In aſthmate ſimplici et cachectico aſam foetidam et ſquillam commendatas legimus. In reſtituendo et prouocando fluxu haemorrhoidali tincturam antimonii acrem cum liquore minerali anodyno mixtam commendat. Ad tollendam alui obſtructionem flatusque incarceratos diſſipandos, praemiſſo leni laxante, mixturam ex eſſentia pimpinellae albae et liquore minerali anodyno paratam extollit. Ad omnes inflammationes internas, ad contuſiones, coagulationes et congrumationes ſanguinis nec non reſtituenda puerperarum lochia ſuppreſſa ſolutionem lapidum cancrorum, aceti ope factam, praeſentiſſimum remedium eſſe, Noſter experientia confirmatus aſſerit. In diarrhoeis torminoſis, doloribus colicis et paſſionibus hyſtericis tincturam rhabarbari inque vario alui fluxu teſtas ouorum cum antimonio diaphoretico laudat, hasque purgantibus praefert, quippe quae non ſemper in diarrhoeis et dyſenteriis, ne quidem in initio, proficua cenſet. De reliquo liquorem mineralem anodynum tanquam medicamentum vere cardiacum; camphoram in affectibus inflammatoriis externis interne ſumtum; regulum antimonii medicinalem cum terreis propinatum in variolis aliisque lymphae vitiis ſedulo a Noſtro commendata deprehendimus.

p.257. 5) *Commentatio de colore aeris* Auctore Cl. EBERHARD. Cum aer medium ſit tenue atque diaphanum quo radii luminis refringuntur, Noſter eapropter ſub colore aeris facultatem quandam, radios quosdam coloratos fortius refringendi intelligendam

eſſe

esse, cupit. Num vero haecce qualitas aeri vere insit, disquirendum et ad experientiam primo, quid ea doceat, attendendum esse, innuit. Docet itaque experientia; 1) aerem non mutare colorem corporum propinquorum; 2) remotorum corporum colores, si viuidi admodum fuerint, vti albus color vel ruber, vel plane non vel parum tantum mutari; 3) alia vero corpora, quorum color flauus, viridis ac violaceus vel griseus est, semper in distantia certa, coerulea apparere; 4) coelum sudum semper coeruleum apparere, huncque colorem eo magis coeruleum esse, quo proprior vertici est, eo magis vero albescere, quo remotior. Phaenomena haec duplici modo explicari posse, Noster autumat. Vel enim aerem per se omni colore destitui et coeruleum illum colorem ex mixtione lucis cum vmbra cum seu ex reflexione radiorum lucis albae atro colore coeli et remotorum obiectorum oriri, vel in ipso aere facultatem quandam, radios coeruleos obiectorum fortius refringendi assumendam esse, arbitratur. Prius phaenomenon, colorem nimirum aeris coeruleum non oriri e mixtione luminis cum vmbra putat, idque ex eo deducit, quod color aeris semper manet coeruleus, licet in atmosphaera luminis copia mutetur. Minime etiam coeruleus aeris color, ex Nostri sententia, a mixtione lucis, cum vmbra dependet, quia aeris color per reflexionem ab aqua, vitro similibusque corporibus, vere densioribus, magis viuidus non fit. Superest itaque, aerem leui colore coeruleo tinctum huncque, in atmosphaera ortum, constantem et homogeneum esse. Phaenomeni huius explicationem ita Noster reddit. Prouocat nimirum ad experientiam atque ostendit, a lumine albo oriri colores, si nimirum radii colorati vel per reflexionem a minimis lamellis pellucidis corporum vel per refractionem a se p.261.

inui-

inuicem ſeparantur, ita, vt is, qui maxime ſeparatur, fortius oculum afficiat et coloris ideam producat. In aere itaque vim quandam, radios coeruleos a reliquis ſeparandi et fortius refringendi adeſſe debere, hancque vim adhaeſionem eſſe, Noſter putat. Monet autem, refractionem eo maiorem eſſe, quo magis pellucidum corpus cum radio cohaereat, hincque ponit, refractionem radii coerulei, cum aeris minimae particulae cum coeruleo radio magis cohaereant, quam cum reliquis radiis, maiorem eſſe, hincque colorem coeruleum oriri. Cum autem aer admodum leuis ſit, cohaeſionem eiusdem cum quouis radio non inſignem eſſe poſſe, neque idcirco refractionem magnam adeoque coeruleum colorem, inde ortum, non inſignem eſſe, hincque phaenomena ſuperius p. 261 recenſita, optime explicari poſſe, Noſter arbitratur.

p. 377. 6) *Breuis hiſtoria naturalis arboris ſaſſafras dictae lauri ſpecies et quaedam de lauri ſpeciebus in genere occaſione obſeruationis LXXXII ſuperius inſertae conſcripta a* D. CHRISTOPHORO IACOBO TREW. Academ. Caeſar. Natur. curioſor. Directore. Quaenam fuerit huius ſcribendi libelli ratio, ipſe iam docet titulus, ſed, quum per duo fere ſecula iam ſaſſafras vſus innotuerit, quicquid notatu dignum ex antiquitate etiam de ea poſſit repeti arbore, congesſit, et pro more ſuo doctiſſime expoſuit Ill. Auctor. Ex arduo itaque illo labore demum conſtitit, per ſesqui ſeculum fere ſtirpis huius hiſtoriam parum vel nihil fuiſſe emendatam et MARCUS CATESBY primo figuram et deſcriptionem accuratiorem protulit anno huius ſeculi triceſimo ſeptimo. Corni nomine retento, LINNAEUS vero Lauri generi inſeruit. Huius quidem deſcriptionem ſecuti ſunt multi recentiores, alii vero alias notas adduxerunt,

quas

quas omnes coniunctas ſtudioſiſſime Cl. Auctor in p.31
hiſtoria cohaerente tradidit, quas tamen hic fuſius adducere non poſſumus. Deinde vero, quo iure ad laurum referatur ſaſſafras, inquirit, a plerisque autem lauri vulgaris eandemque admodum differentem deſcriptionem traditam fuiſſe inuenit, quare flores eius vtriusque ſexus ex horto aulae principis Brandenburgico-Culmbacenſis, et alios ex horto Norimbergico oblatos perueſtigauit, ſingulaque in iis obſeruata momenta accurata delineatione atque deſcriptione declarauit.

Hunc autem characterem formauit lauri vulgaris: p.338.
Flos maſculinus. Calyx *communis tetraphyllus. folia rotunda erecta, concaua, proprius nullus.* Corolla *monopetala ad fundum vsque quadrifida: ſegmenta ouato acuminata, concaua, erecta, arcte ad fundum connexa non decidua.* Stamina *incerti numeri, 8 plura ad 13, corolla breuiora ſine conſtanti ordine, plerumque tamen in extimo ordine quatuor: filamenta compreſſa obtuſa vel obtuſe acuminata: Antherae duae, oblongae, ad marginem externum extenuatae, cum filamenti vtroque latere ſuperiori continuae: Glandulae plerumque duae, globoſae, raro geminae, petiolo breuiſſimo filamentis interioribus, rariſſime omnibus, paullulum infra antheras affixae.* Habet contra characterem *flos femineus* hunc: Calyx, corolla, *vt in maſculis* ſtamina *quatuor corolla breuiora ad corollae ſegmentorum hiatus poſita: filamenta compreſſa, acuminata: Antherae duae cum vtroque filamenti latere paullo infra eius acumen continuae, exterius conuexae, interius cylindricae vel planae, omnes fatuae.* Nectarium *glanduloſum nullum.* Glandulae *filamentorum nullae.* Piſtillum. *Germen ouatum in centro corollae; ſtylus ſimplex, paullulum inclinatus, longitudine ſtaminum.* Stigma *bifidum, excauatum.* Pericarpium. *Drupa oualis, acuminata, vnilocularis.* Semen. *Nux ouata, nucleus eiusdem formae.* Hinc ad hermaphroditas retulit plantas laurum LINNAEUS, differt ergo ab arbore

ſaſſa-

ſaſſafras, corollae laciniis; flores maſculini antherarum et glandularum cum filamentis nexu, feminini, quod glandulis deſtituuntur. Percurrit vero praeter ea diligentiſſime Ill. TREWIVS omnes notas lauri ſpecies, additis vndique conquiſitis ſynonymis, atque obſeruationibus. Inter has *Lauri Indicae* dictae flores in ſpecie deſcribit, et hoc denuo exemplo auctorum de hac momenta, niſi accurate ſatis attendantur, non conuenire, egregie docuit. Prout quoque in aliis ſpeciebus, congeſſit enim omnes, declarare ſatagit, forte non omnes ad vnum lauri genus referendas eſſe, illisque, quibus curatius diſquirendi copia datur, eam operam ingenue com-
p.402. mendat. Inprimis vero antheras florum femininorum lauri vulgaris conſiderandas ſuadet, num ſemper et in aliis pariter ſpeciebus reperiantur ſolidae atque inanes. Laurumque ad dioecias referendam plantas adſerit. Tandemque nondum certe determinatas, ſub lauri nomine propoſitas, plantas adducit, et quum hic de genere tantum dictum, de vſu medico et oeconomico arboris ſaſſafras alio ſe tempore acturum eſſe promittit.

p.409. Tandem agmen claudunt elogia, quae Cll. Viris ALBERTI *), DEGNERO **), HEBENSTREITIO ***), HEISTERO ****) et EHRENBERGERO dicata ſunt.

*) Vid. Comment. noſtr. Vol. VI P. II p. 356 ſeqq.
**) l. c. Vol. VIII P. III p. 554 ſeqq.
***) l. c. Vol. VI P. IV p. 721 ſeqq.
****) l. c. Vol. VII P. IV p. 724 ſeqq.

II. Eſſai

II.

Essai sur les Affections Vaporeuses de deux Sexes, contenant une nouvelle méthode de traiter ces maladies, fondée sur des obseruations. Par M. POMME le fils, Docteur en médecine de la faculté de Montpellier. A Paris, chez Desaint et Saillant. 1760. 12. pl. 7½.

h. e.

Tentamen super vtriusque sexus affectionibus, quae Gallis vaporosae vocantur, continens nouam istis morbis medendi methodum, obseruationibus nitentem. Auctore Cl. POMME, filio. etc.

Primariis harum affectionum symptomatibus recensitis in causam earundem proximam Noster nunc inquirens nec SYDENHAMO, spirituum ataxiam accusanti, nec HOFFMANNO, motum neruorum spasmodicum, ex vteri vitio in foeminis, motumque neruorum spasmodico-flatulentum ab inuerso ac peruerso motu intestinorum peristaltico, in viris agnoscenti, nec demum ex nuperis gallico medico, Cl. RAULIN *), sensibilitatem et irritabilitatem generis neruosi infimique ventris viscera obstructa indicanti, suffragatur, sed spasmum, erethismum vel indurationem neruorum causam harum affectionum proximam et immediatam suppeditare, arbitratur. Ne autem sententia haec imaginaria esse videatur, remotas idcirco causas, proximae illi nasciturae occasio- p. 23.

*) Vid. Comment. nostr. Vol. VIII P. IV p. 698 vbi Cl. huius Auctoris tractatum de iisdem affectionibus conscriptum recensuimus.

casionem largientes, Noſter examinat, hisque disquiſitis fluidum nerueum, lubricationi et flexilitati generis neruoſi inſeruiens, et ad functiones vitales rite exercendas aptum, ob memoratas cauſas diſſipari, inde neruorum indurationem prouenire et ab hac reliquarum partium functiones turbari, oſtendit.

p. 31. His itaque praemiſſis ad curationem, ob quam in primis tractatum hunc evulgauit, progreditur eamque in ſolis diluentibus et humectantibus, tanquam remediis ad affectiones iſtas aptiſſimis et neceſſariis, poſitam eſſe, putat. In primis autem balnea domeſtica ſimplicia, compoſita, tepida et frigida, pediluuia et clysmata refrigerantia, ex aqua communi frigida, imo pro ſtatus temporisue ratione gelida, parata; fomentationes ex herbis emollientibus; ptiſanas refrigerantes; aquam pullorum gallinaceorum; ſerum lactis; iuſcula ex pullis, teſtudine, agno, collo vitulino et ranis parata; potiones oleoſas, demulcentes et mucilaginoſas tandemque aquas minerales acidulas vſurpanda, contra vero ab omnibus antihyſtericis et antiſpaſmodicis ita dictis remediis, vt eſſentia caſtorei, oleo ſuccini, camphora, aſſa foetida aliisque eiusmodi pluribus abſtinendum eſſe, ſuadet. Affectionem hypochondriacam ab hyſterica diſtinguit, hancque, cum paroxyſmis obnoxia ſit, ſingularia ideo remedia exigere, putat. Si itaque paroxyſmus vel ante menſtruorum fluxum vel hiſce fluentibus adeſt, clyſmata, ex aqua communi frigida, ſaepius iniicienda Noſter curat, imo adeo, ſi morbi ſtatus ipſumque tempus id permittunt, huic aquam gelidam, vtpote remedium nunquam effectu ſalutari deſtitutum, praefert. Sic enim calorem viſcerum exceſſiuum exſtingui, rigiditatem imminui ſpaſmumque cedere, cerebrum deobſtrui, circulum humorum liberiorem fieri, ſpiritusque animales naturalem rurſus ſtatum obtinere, putat,

putat. Si suffocatio violenta est, fluxusque menstruus penitus obstructus, pedes ad genua vsque in aquam frigidam immergendos esse, suadet; paroxysmo autem ad primum fluxum menstruum reuertente venaesectionem quidem in pede admittit, nunquam tamen eam aut raro repetit, sique ea non sufficit, clysmata frigida, pediluuia et balnea vsurpat, et praeter haec aquam hordei largiter ingerendam pro potu, iusculaque ex lacte pro victu suadet. Si fluxus menstruus antea suppressus fuerit, istum pediluuiis calidis et extremitatum frictionibus, a BOERHAAVIO olim adeo commendatis, hirudinumque pariter ad vuluam applicatione, quam Cl. MAIAULT *) suadet, reuocari, Noster perhibet. Si paroxysmus hystericus colicis violentis, quas comitatur diarrhoea et vomitus, stipatur, clysmatibus pinguibus, potionibus oleosis, demulcentibus et mucilaginosis, narcoticis iunctis, vtendum est. In clauo hysterico, vaporosum dicit Noster, balnea tepida valent; tussis vero conuulsiua fomentationibus et ptisanis gallinaceis cedit. In syncope clysmata frigida, in cardialgia aqua tepida copiosius hausta et in singultu serum lactis pro potu ordinario et balnea commendantur. Si tandem mammae a causa hysterica intumescunt, intumescentiam applicatione linteorum, aqua frigida imbutorum, plerumque dissipari, Noster refert.

Quod ad affectionem hypochondriacam spectat, istam eadem vitia neruorum agnoscere ideoque eadem ratione tractandam esse, Cl. Auctor monet. Symptomata in ista rarius quidem tam grauia, pertinaciora tamen, apparent; inde ista vix adeo rigorosam, diu tamen continuandam, curationem poscit. Conueniunt pariter balnea domestica; insigniter p. 48.

*) Vid. Comment. nostr. Vol. IX P. III p. 450.

ter nocet lac: ſerum vero lactis, ptiſana gallinacea, clyſmata tepida et frigida, fomenta ex herbis emollientibus parata proſunt, hirudinumque applicatio ad haemorrhoides vſum inſignem praeſtat. Animi pathemata eiusdemque perturbatio quantum fieri poteſt, corrigenda inque id continuo allaborandum eſt, vt equitatione, vectione, conuentu concentuque muſico corrigatur. Aquae minerales optime conueniunt, ſed ex Noſtri ſententia non niſi ſub finem curationis vſurpatae proſunt. In vniuerſum humectantibus, ſi curationem aggreſſus fueris, ſique quod maximum eſt, balnea in vſum vocaueris, affectiones iſtas, quantumuis inueteratas, funditus euerti, contra vero easdem, ſtomachicis, cardiacis, aperientibus, purgantibus et antiſpaſmodicis ſi tractaueris, incurabiles reddi, experieris.

p. 54. At vero et cum aliis morbis eaedem hae affectiones haud raro complicatae ſunt, inde ſingularis attentio adhibenda eſt. Ita foeminas puerperas, lochiis vel imminutis, vel ſuppreſſis, tot omnino tamque grauium malorum cauſas ſuppeditantibus, balneis, vt reuocentur ea, audacter immergendas eſſe, ſuadet. In febre miliari, foeminis puerperis tam frequenti ſaepiſſimeque a remediis antihyſtericis producta, ptiſanam gallinaceam, clyſmata frequentia aliaque eiusmodi remedia, non ſolum tendinum ſubſultus, horrorem et tremores vniuerſales ſedare, ſed et eruptionem miliarem praecauere, aſſerit. In febribus intermittentibus et continuis, tempore grauiditatis ſuperuenientibus, corticis peruuiani vſum pernicioſum iudicat eique contra humectantia et diluentia praefert, vel, ſi vrget neceſſitas, cum his eundem ſaltem coniungi, iubet. In tympanitide carminatiua et purgantia venenorum vices gerere, venaeſectionem vero et humectantia, illico vſurpata, malum tollere, oſtendit.

Eadem

Eadem ratione et cum aliis morbis complicatur malum hypochondriacum ſimiliaque proinde exposcit. Ita virus venereum, ſi eiusmodi corpus inuadit, balnea domeſtica, ſerum lactis, iuſcula gallinacea, fomentationes et clyſmata requirere, hacque curandi methodo perturbationem, a ſpecifico illo remedio antiuenereo, hypochondriacis adeo contrario, prouenientem praecaueri, Noſter aſſerit. Si malum ſcorbuticum aſſociatur, acida proſunt et vnica ſalus in diaeta vegetabili et humectante quaerenda eſt. Scrophulae remedia reſoluentia et incidentia cum humectantibus coniungenda requirunt. Si podagra adeſt, ſingulare regimen obſeruandum eſt: in primis autem lac aſininum ſerum lactis et abſtinentia praeſertim a vino conuenit. In cachexia tandem ſaepius aſſociata vel ſolum ſerum lactis inſignem opem ferre ſicque plura incommoda auerti, Noſter monet. Atque haec ſunt primaria momenta, quae de Cl. Auctoris methodo, dictis affectionibus medendi, decerpere licuit. Quod ad reliqua huius libelli contenta attinet, ea, quae de curatione in genere tradidit Cl. Auctor, nunc experientia et ſingulis obſeruationibus, numero octodecim, confirmata deprehendimus. p. 60.

Prima obſeruatio affectionem hyſtericam deſcribit, quae praeter alia grauia ſymptomata et hemiplegia et catalepſi ſtipata fuit. Nocuerunt in triſti huius morbi ſtatu et venaeſectio et cardiaca, quae per octo annos adhibita fueruat; tempore vero iſto praeterlapſo balneis domeſticis et ptiſanis gallinaceis per longum tempus vſurpatis miſeram tandem conualuiſſe, imo adeo poſt hoc tempus nouo incommodo ſuperueniente, calculo nimirum veſicae, ope aquae cuiusdam mineralis iniectae liberatam fuiſſe, legimus. p. 67.

 Secun-

p. 84. Secunda obſeruatio ſuppreſſionem vrinae et euacuationis aluinae commemorat, quarum poſterior per longum tempus durans vſu balneorum tepidorum, prior autem per aliquot menſes durans vſu balneorum frigidorum ſublata eſt.

p. 91. Obſeruatio tertia hyſtericae foeminae meminit, quae omnia cibus potusque genera vomitu reiecit et pe balnei reſtituta fuit.

p. 95. Obſeruatio quarta ſimilem fere caſum continet, ita tamen, vt cum foemina aegrotans balnei domeſtici vſum pertinaciter reſpuat, quaeuis autem humectantia ob inſignem iam fibrarum ventriculi viſcerumue indurationem fruſtra exhibeantur, morbus proinde, niſi balneum in vſum vocetur, vix unquam curandus pronuncietur.

p. 97. Obſeruatio quinta et ſexta ſuffocationis hyſtericae mentionem faciunt, vbi in duabus aegris et clyſmata frigida et pediluuia frigida auxilio fuerunt.

p. 102. Obſeruatio ſeptima foeminae melancholico hypochondriacae hiſtoriam tradit, quae per longum tempus colica hyſterica motibusque conuulſiuis laborauit et vſurpatis balneis frigidis itidemque clysmatibus frigidis ptiſanisue refrigerantibus ſanitatem recuperauit.

p. 105. Obſeruatio octaua ſimilem fere aegram, haemoptyſi nimirum omni menſe recurrente laborantem, ſiſtit, quae a malo hoc ope clyſmatum frigidorum, ptiſanae gallinaceae et balnei domeſtici liberata fuit.

p. 110. Obſeruatio nona, a qua ad decimam tertiam vſque nonnulli affectus hypochondriaci, potiorem ſexum flagellantes, deſcribuntur, aegrum commemorat, qui diu dolore capitis cruciatus, poſtmodum lipothymia correptus, tandem hemiplecticus factus vſurpatis centum et ſexaginta balneis domeſticis tepidis, totidemque iuſculis ex gallinis et teſtudini-

dinibus paratis copiosisue clysmatibus egelidis pluribusque frigidis sanitatem recuperauit.

Obseruatio decima aegrotantis meminit, qui per duos annos vomitu vexatus ope ptisanae gallinaceae, per integrum mensem vsurpatae, ab eo liberatus fuit. Flatus vero ructusue postea relicti vsu aquarum mineralium *d' Yeuset* balneorumque domesticorum cessarunt. p.120.

Obseruatio vndecima similis fere aegrotantis historiam tradit, grauiori magisque molesto vomitu cruciati. Reiecit enim materiem nigram, foetidam, insignis amaritiei, vereque atrabilariam. Similes ptisanae, fomentationes, balnea domestica et clysmata, frequenter vsurpata, insigne leuamen adtulerunt; tandem vitae insuper genere mutato negotiisque sepositis atque vsu dictorum remediorum continuato aegrotantem perfecte conualuisse, legimus. p.122.

Obseruatio duodecima aegrum sistit, qui per duos annos doloribus in regione lumbari, femoribus cruribusue vexatus extremitatum tandem rigiditate ita correptus fuit, vt gressus eiusdem impediretur. Balneis per mensem adhibitis dolores cessarunt vigorque pedum rediit. Iterum iterumque hisce malis afflictus eadem balnea vsurpauit, iusculisque tandem gallinaceis seroque lactis destillato interne sumtis plenarie conualuit. p.130.

Decima tertia obseruatio, quae nostro non est, similem fere statum describit, vbi quis post praegressam choleram et subsequentem febrem rigiditate extremitatum insigni correptus vsu balneorum domesticorum aliorumque humectantium, per integrum annum continuato, pristinam sanitatem recuperauit. p.132.

Obseruatio decima quarta ad vltimam vsque affectus complicatos sistit, et primo quidem tympanitis spasmodica commemoratur, quae fomentationi- p.136.

 bus

bus frigidis, ptiſana gallinacea, aqua gelida, ſero lactis et clyſmatibus oleoſis vſurpatis ceſſauit.

p. 138. In alia aegra, quam obſeruatio decima quinta deſcribit, eodem malo affecta, venaeſectio in pede inſtituta minime profuit, clyſmata et ſerum lactis vix iuuamen adtulerunt, frigidae vero fomentationes et balnea flatus expulerunt, lacteque diluto vſurpato diarrhoea ſupervenit, quae curationem abſoluit.

p. 145. Obſeruatio decima ſexta leucophlegmatiae meminit, quae poſt praegreſſam febrem relicta vſu ſeri lactis lactisque aſinini ceſſauit.

p. 150. Obſeruatio decima ſeptima febrem putridam, affectu hyſterico complicatam et feliciter curatam ſiſtit. Febre nimirum putrida poſt diem decimum quartum notabiliter imminuta delirium omniumque membrorum tremor et totius corporis rigiditas acceſſit; quibus viſis Noſter de affectu hyſterico ſtatim cogitans aegram aquae ſub trinis vicibus immerſit, quo facto febris vna cum delirio ceſſauit, atque aegra perfecte conualuit.

p. 156. Vltima obſeruatio aegram puerperam, lochiis ob ſpaſmodicos vaſorum vteri motus ſuppreſſis laborantem commemorat, quae vſurpatis elixiris ſpirituoſis febre correpta fuit. Balneis ab aegra reiectis, ptiſana vero gallinacea frigidisque clyſmatibus vſurpatis febris omniaque ſymptomata ceſſarunt, et lochia redierunt.

p. 161. In fine tandem libelli regimen diaeteticum et quidquid eiusmodi affectis ſedulo obſeruandum ſit, Noſter ſubnectit. Itaque panem bene fermentatum, carnes ſimpliciſſimas, auium v. g. iuniorum et eorum tantum animalium, quae herbis veſcuntur, in primis autem olerum vſum commendat, reliqua ciborum genera interdicit: inter potulenta vero nihil niſi aquam frigidam copioſe bibendam admittit. De

reli-

reliquo corporis exercitium et inprimis equitationem vſurpandam, omnes autem animi affectus, in primis iram compeſcendam eſſe, ſuadet. Tandem etiam ciuitatis ſtrepitus cum ruris ſolatiis ſaepe commutare, nec raro amicorum conuentibus concentibusque muſicis intereſſe et obiectorum varietatibus delectari, iubet.

III.

Animaduerſiones chemicae ad ictum fulminis in arce regia Vpſalienſi d. XXIV. Aug. MDCCLX.

Chemiska Anmaerkningar, oefver Aoskeslaget pao Kongl. Stottet i Upſala. d. 24 Aug. 1760. Praeſide Cl. IOH. GOTTSCHALCK WALLERIO et Reſp. *Carol. Petr. Wibom.* Vpſaliae 1761. 4. pl. 8.

Vehementiſſimis fulminis iſtius, quod d. 24 Aug. anno 1760 arcem regiam Vpſalienſem percuſſit, effectibus deſcriptis, Noſter poſtea ſuas adfert annotationes, primoque ad ſulphureum principium attendit. Cum nimirum in domo, vbi ignis fulmi- p. 28.
naris vim ſuam et effectum oſtendit, ſemper odor ſulphureus penetrantiſſimus interdum cum fumo denſiſſimo interdum cum floribus ſulphuris percipiatur, ex odore hocce acido vitriolico vel ſulphureo in ictu tonitruali ad praeſentiam ſulphuris cuiusdam concludendum eſſe, Cl. Auctor aſſerit. Vaporem tamen ſulphuris vulgarem eundem, qui in tonitruali obſeruatur motu, non eſſe, monet, idque ex effectibus, quos exſerit fulminare ſulphur, oſtendere allaborat. Ita enim vapor ſulphureus tonitrualis partes inau-

ratas

ratas non ſolum aggreditur et nigro colore tingit, ſed et easdem aliquantulum liquefacit; ſtannum liquat; cuprum et ferrum interdum fundit nullo apparente ſcorificationis indicio, interdum colliquatione quadam perterebrata poſt ſe relinquit, interdum ſcorificat; ſaxa et tegulas murorum non tantum penetrat verum etiam fundit et terebra quaſi perforat, lignea corpora tranſeundo interdum diffringit, interdum non findit, interdum etiam comburit ac poſt tranſitum furorem ſuum aeque vehementer ac ante exſerit; oſſa animalium ſalua cute et carne diffringit vel liquida celeriter coagulat; vim ſuam in inſtanti exſerit nec accedente aqua retardari nec debilitari poteſt. Ex quibus omnibus acidum et inflammabile ſulphuris, fulmen conſtituentis, ab acido et inflammabili ſulphuris vulgaris, tam quoad effectum, quam quoad ſubtilitatem, diuerſum omnino eſſe, Noſter concludit.

p. 36. Vt cauſa huius ignis fulminaris in effectibus ſuis exſerendis modoque operandi melius explicetur, experimenta quaedam chemica Noſter profert, quibus ignem ictumque fulminis illuſtrare conatur. Ita enim ad aurum fulminàns eiusque praeparationem et effectum; ad accenſionem nitri flammantis; ad indolem pyrophororum horumque accenſionem in aere libero; ad naturam phoſphororum eorumque analyſin et ſyntheſin; ad flammam ex commixtione acidi nitroſi cum oleis oriundam; ad effectus ex miſcela ferri et ſulphuris obortos; ad vaporem demum, ex ſolutione limaturae martis in oleo vitrioli, aqua diluto, prodeuntem inque veſica collectum admota condela fulminis inſtar accenſum ſedulo attendendum eſſe, praecipit.

p. 42 Verum, cum plerique phyſici vim electricam et fulmen ab vna eademque cauſa dependere, aſſerant, plures ea propter effectus Cl. Auctor recenſet, quos vis electrica et fulmen pari ratione producunt. Ita enim

enim vis electrica aeque ac fulmen magnam et eandem obseruat corporum differentiam, quaedam nimirum transit, quaedam non penetrat; quaedam ictu concutit, quaedam non mouet; quaedam tandem liquat, quaedam non liquefacit. Pari ratione vim suam exercet fulmen: facillime nimirum fulmen corpora vegetablia transit; lapidea ictu quasi percutit; ad corpora metallica maximam attractionem exserit, eadem interdum colliquatione quasi perforat, interdum omnino fundit; lignea non tantum quasi comburit, verum etiam accendit; vim suam velociter exserit et maxima cum celeritate ab vno in alterum corpus transit, eodemque momento percutit, quo fulminat; homines brutaque animalia sine exteriori quodam damno in momento necat; sapore vitriolico gustus sensum afficit; odorem sulphureum post se relinquit omnesque sensus aeque ac materies electrica afficit. Ex quibus effectibus, in fulmine aeque ac materia electrica, maiori tamen in gradu in illo quam in hac, deprehendendis, fulmen et vim electricam vni eidemque materiae suos debere natales eademque non nisi gradu maiori vel minori intensitatis differre, cum Nostro statuendum est.

Demonstrata fulminis visque electricae similitudine tandem Cl. Auctor disquirit. quaenam illa sit materies, e qua huiusmodi effectus dependent. Cum in omnibus fere aedibus, vbi ignis fulminaris vestigia violentiae suae reliquit, odor sulphureus cum fumo et floribus sulphuris adsit, istam ea propter materiem a materie inflammabili, cum vitriolico acido combinata, deducendam esse, autumat, ita tamen, vt particulae istae acidae et inflammabiles non vulgare, sed subtile principiale sulphur constituant, eaeque in tellure, corporibus terrestribus inque atmosphaera nostra existant et ab exhalationi- p 48.

bus

bus ortum trahant. Particulas enim aquoſas mediante calore a corporibus telluris aſcendere, easdemque cum ſubtiliſſima materie inflammabili, in aere reperiundo, combinari ſicque acidum primigenium, ad naturam acidi vitriolici accedens, generari, Cl. Auctor oſtendit Iam vero ab hoc acido primigenio, vniuerſali, ope materiae luminis, ab inflammabili diuerſae, cum ſubtiliſſima materia inflammabili combinato ſulphur illud principiale oriri hocque miris iſtis fulminis visque electricae phaenomenis ortum praebere, in nubibus collectum, eas electricas reddere atque, his in motum excitatis, ab eodem motu ac attritu accendi et accenſum omnem ſibi in ſua directione obuiam materiem accendere, ab aere propelli vimque ſuam exercere, ex Noſtri ſententia ſtatuendum eſt. Quod tandem ad velocitatem materiae electricae et fulmineae pertinet, eam a ſubtilitate, puritate ac leuitate iſtius materiae, nec non a motu eiusdem impreſſo, vehementemque iſtius actionem a velocitate iſta, adiuuante inſimul aeris actione, dependere, ſonitum vero, ictum fulminis comitantem, a concuſſu particularum aeris elaſticarum prouenire, Noſter arbitratur.

IV.

Obſervations on the Changes of the Air and the concomitant epidemical Diseaſes, in the Island of Barbados. To which is added a Treatiſe on the putrid bilious Fever commonly called the Yellow Fever and ſuch other diſeaſes as are indigenous or endemial in the Weſt India Islands, or in the Torrid Zone. By WILLIAM HILLARY M. D. London printed for C. Hitch and L. Hawes, 1759. 8vo mai. 1 alph. 1 pl,

h. e.

h. e.

Obſeruationes de mutationibus aeris et coniunctis morbis epidemicis in inſula Barbados, quibus additur tractatus de febribus putridis bilioſis, Yellow Fever dictis aliisque morbis, qui in Inſulis indiae occidentalis ſiue Zona torrida endemii ſunt. Auctore GUILIELMO HILLARY, M. D.

Barbados parua inſula eſt inter Caribaeas Indiae occidentalis, terra alta rupeſtris et ſicca vix riuulo irroratur, aqua fontium rarius proſilit, ſed vtplurimum effodiendo acquiritur. Incolae diaetae ſtudioſi ſani ſunt, haud vero ad ſummam ſenectatem procedunt: laeduntur maxime et mortem ſibi accelerant, qui in calidis his terris vinoſo et ſpirituoſo potu abutuntur. Europaei vel incolae Americae ſeptentrionalis in has terras accedentes, vt plurimum efflorescentiis et tumoribus cutaneis afficiuntur, qui ſaepe tenue flaueſcens ſerum fundunt et cuticulae eroſione et deſquamatione finiuntur. Aer vtplurimum ſerenus eſt excepto tempore pluuioſo; calor inſignis, vt raro, ne matutino quidem et frigidisſimo tempore, ſub ſeptuageſimum thermometri Farenheitiani gradum deſcendat mercurius, rarius et die calidiſſimo, ſupra octuageſimum ſextum aſcendat; calor tamen per octo vel nouem menſes continuos maxime relaxat ſolida animalia et humores ad diatheſin putridam diſponit. His et aliis generalioribus in introductione praemiſſis, librum ipſum in duas partes diſtribuit, in quarum prima obſeruationes de mutationibus aeris eiusque effectibus declarat, in altera vero de variis morbis ibi regnantibus exponit et medendi rationem addit.

Anno-

p. 15. Annotationes vero de mutationibus aëris omni cura a menſe martio 1752 vsque ad menſem maium 1758 factae fuerunt, ita vt in ſingulis menſibus ſummum deſcenſus et aſcenſus thermometri gradum et matutino et veſpertino tempore obſeruatum ſimilique modo barometri ſtatum et tandem pluuiae copiam indicent, ex his mutationibus morbi epidemice graſſantes indicantur et varia medendi methodus additur, nonnullaeque obſeruationes inſperguntuntur, quae lectu vtiles ſunt inprimis cum Cl Auctor in notis ſubiectis varias quaeſtiones circa cauſas morborum moueat et reſoluat. Equidem varia notatu digna ex his repeti poſſent, cum autem de praecipuis in ipſa morborum declaratione exponi queat, primam hanc partem mittimus et ad recenſionem morborum nos conuertimus.

p. 143. Morbum, quem Galli *la maladie de Siam* vel *la fievre Mâtelotte,* Hiſpani ob vomitum nigrum *Vomitopreto,* et Angli ob colorem cutis *Yellow Fever* appellant, optime febris putridae bilioſae nomine inſigniuit Noſter; endemius eſt in prouinciis zonae torridae ideoque etiam in inſula Barbados et vicinis, nihil contagioſi nec peſtilentialis habet, ſed eos maxime, qui ex frigidioribus prouinciis in has calidiores tranſeunt, afficit. Aeger primo debilitatur et vertiginoſus fit, paulo poſt horripilationem ſentit, quam vehemens calor et febris cum intenſis doloribus ſpinae et capitis excipit. Rubor faciei cum inflammatione et calore oculorum, anxietate praecordiorum ſigna pathognomonica huius febris exhibent; his interdum accedit vomitus bilioſus. Pulſus eſt celer, mollis, palpitans, nunquam durus, reſpiratio frequens et difficilis. Sanguis ſub initium ductus floridus, ruber et tenuis, quando refrixit cruor vix cohaeret et ſerum maxime flauum ſupernatans habet. Haec et alia ſimilia ſymptomata

ſucces-

succeſſiue increſcunt, et vel tertio vel quarto die primum morbi ſtadium deſinit, in quo tempore putrida reſolutio ſanguinis ſemper augetur.

Poſt tertium diem pulſus quidem nonnunquam in celeritate perſiſtit, ſaepius tamen longe remiſſior et naturali ſimilis fit, vomitus bilis porraceae ſequitur, aeger comatoſus redditur et per interualla delirat Sudores frigidi, facies primum, paulo poſt totum corpus icteritio colore imbuitur, quae bilis effuſio ex ſumma humorum reſolutione euenit, et triſtem morbi exitum denuntiat. Rarius enim et tunc demum hoc ſignum criticum eſt, quando octauo vel nono die morbi, eo nimirum tempore, quo ſymptomata maligna iam multum remiſerunt, accedit. Vtplurimum enim, poſt flauedinem apparentem, ſymptomata ita increſcunt, vt coma profundum, pulſus vermicularis et intermittens, haemorrhagiae ex variis corporis partibus erumpentes et alia mortis vicinae indicia appareant. Haemorrhagiae in primis in vomitu et deiectione aluina, cum flaua et nigra bile remixta, ſe oſtendunt. Cadauera mox poſt obitum turgent, et maculis nigris et liuidis praecipue circa praecordia et hypochondrium dextrum conſpicua ſunt, et poſt diſſectionem veſicula fellis et ductus biliarii putrida et nigra bile diſtenduntur, quae etiam in hepate et ventriculo ſe diffundit; gangraenae indicia et celerior putrefactio in toto corpore obſeruantur. Ex qua morbi conſideratione cognoſcitur, bilem putridam reſolutam per totum corpus ſe diffundere et humoribus ſummam reſolutionem, ſolidis autem partibus deſtructionem inducere, quam quidem rem Noſter porro illuſtrat, et ad indicationes curatorias progreditur. In principio igitur febris impetum refrenare, paulo poſt putridam bilem ſubito, ſed blande euacuare, p.149.

putridam tandem humorum dispositionem corrigere et gangraenam imminentem auertere iubet.

p. 157. Ad febrim compescendam venaesectio, et primo quidem die, requiritur, sanguinis tamen copia ex aegri dispositione, vehementia febris et symptomatibus concomitantibus diiudicanda est. Si pulsus post venaesectionem plenior est, nunquam enim durus fit, secunda die denuo venaesectio instituenda est, tertio tamen die nunquam cum fructu suscepta fuit; vires enim iam fractae et resolutio nimia humorum hoc auxilium inutile, immo noxium, reddunt.

p. 159. Cum vomitus biliosus frequentissimum symptoma sit, nullum emeticum, nec mitissimum, quod stimulo laedit, exhiberi potest, vomitus tamen aqua calida, infuso theae viridis et pauxillo oxymellis simplicis adiuuari potest, postquam autem materia morbosa aliquoties vomitu reiecta fuit, clysma, quo crassa intestina euacuantur, iniiciendum est; tunc temporis anodynum exhibendum est, scilicet extracti thebaici granum vnum, vel vnum cum semisse in exigua vehiculi copia, et ita per aliquot horas acquiescendum, quo hoc medicamentum retineatur et effectum suum edat. Antiphlogisticum porro purgans ex manna et tamarindis biliosam materiam apte per inferiora subducit. Nitrum et inde praeparata, licet antiphlogisticum sal sit, a Nostro prorsus reiicitur, cum et hunc stimulum ferre nequeant aegri.

p. 163. In diathesi putrida humorum corrigenda non aptius est remedium cortice peruuiano eo: tamen vix vti potuit Noster, cum vix vnam vel alteram dosin assumere et retinere possint aegri. Infusum itaque aquosum radicis serpentariae virginianae et croci cum elixirio vitrioli vt optima hoc in statu danda medicamenta laudat, quae et tertio iam die, si febris non decrescat, exhibenda sunt,

quo

quo vis vitae ſuſtineatur. Alcalina volatilia vt antiputrida damnat, licet enim per experimenta oſtenſum ſit, carnoſas partes poſt mortem iis a putredine praeſeruari, haec tamen medicamenta, viuis humoribus admixta, aeſtum augent. Coma, delirium, pulſus paruus et refrigerium extremorum veſicatoria indicare videntur, cum vero in hoc morbo ſymptomata non a lentore atque viſciditate humorum, ſed a nimia eorundem reſolutione pendeant, noxia ea pronunciat, licet a nonnullis in febre depreſſa adhibeantur. Et in progreſſu morbi lenia purgantia antiphlogiſtica non prorſus intermittenda, ſed altero vel tertio die repetenda ſunt. Simplicem hunc ſed tutam medendi viam in tam vehementi morbo ſaepius proficuam fuiſſe et Noſter oſtendit et exemplo illuſtrat.

p.168.

p.171.

De colica ſicca, quae pictonum dicitur, poſtea agit Cl. Auctor. Perſpiratione nimia et ſudore emaciati, animi affectibus triſtibus agitati, inprimis ſpirituoſo potu abutentes, hoc morbo, qui in inſulis Americanis endemius eſt, afficiuntur. Dolor acutus in ventriculo et inteſtinis flatibus diſtentis ſe extendit, nauſea ſuccedit, et interdum parum bilis cum pituita reiicitur. Obſtructio aluina pertinax et teneſmus inteſtina ita contracta ſiſtunt, vt manus, abdomini applicata, eas percipiat. Faeces aluinae rariſſime excernuntur et tunc ſunt durae globoſae; dyſuria quoque accedit, pulſus eſt tardior, raro per dolorem acceleratur, vtplurimum enim nulla febris accedit. Si minus apta medendi methodus adhibetur, morbus ad vigeſimum et trigeſimum diem, raro diutius, protrahitur et tunc per interualla tantum ſaeuit, quo in caſu ſaepius anima foetida excrementorum tetrum odorem refert. Dolor inteſtinorum diutius protractus ad ſpinam et ſcapulas extenditur, et extremitates, quae ſub initium morbi frigent, tan- p.182.

dem

dem paralyſi afficiuntur. Materia morbi ſubtilis, metaſtaſi ad cerebrum producta, ſtuporem, deliria, conuulſiones et tandem mortem inducit, interdum ileus morbus triſtem vitae finem facit. Hiſtoriam morbi ſubiungit Noſter, ex qua cognoſcitur, morbi materiam paralyſin manuum effeciſſe,qua per applicata externa medicamenta diſcuſſa, dolor inteſtinorum rediit, et hoc iterum ceſſante, manus iterum paralyſi affectae fuerunt.

p. 188. De varia medendi methodo poſtea diſſerit Noſter et noxam ex validioribus purgantibus oriundam declarat; paulo poſt indicationem curatoriam ita diſponit, vt dolor et id, quod neruos irritat, remoueatur, et materia morbi per inteſtina, ſine violentia libera reddita, eiiciatur. In ſummis itaque doloribus, qui mox ſub ingreſſum morbi ſe exſerunt, extracti thebaici grana duo vel tria, vel per ſe,vel cum aliquot guttulis balſami peruuiani, exhibuit Cl. Auctor, nec exiguam, ſed maiorem, opii doſin neceſſariam eſſe monet, ſi effectus expectationi reſpondere debet. Si medicamentum vomitu reiicitur, eundem tartari vitriolati ſcrupulo ſemis et gutta vna olei cinnamomi in aqua menthae aſſumta compeſci iubet, raro autem plethora et inflammationis metus venaeſectionem exigunt. Aluum poſtea partitis doſibus pulueris ex ſalibus mediis et cremore tartari cum pauxillo olei cinnamomi mixto ſolui iubet, addendo interdum quinque grana pulueris ialappae. Si ventriculus pulueres ſalinos non fert, illos in aqua menthae diſſolui iubet; clyſma praeterea et fomentationes emollientes abdomini applicari ſuadet. In conuulſionibus ſimul obortis grana decem moſchi opio iungit et audacter affirmat, niſi magna hac doſi opii dolores refrenentur et lenioribus medicamentis aluus moueatur, auxilium nullum expectari poſſe, his tamen malum vere cedere experientia con-

convictus afferit. Vti vero victus facilis digeftionis in ipfo morbo exhibendus eft, fic poft morbum etiam fuperatum fimilem victum admittendum effe monet.

Vti autem varii ventris fluxus in his terris frequentes funt, fic dyfenteria potiffimum faepius epidemica graffatur. Poft aeftum et ficcitatem aeris, a menfe maio ad auguftum vsque durantem, a feptembri ad nouembrim vsque copiofae pluuiae cadunt, quae eo magis moleftae funt, cum dies fine pluuia intercurrentes calidiffimi quoque fint; acres itaque redditi humores in perfpiratione fuppreffa ad inteftina feruntur et morbum hunc excitant. Non negandum eft, miafma malignum, ex aere hauftum, cum faliua ad primas vias deferri et morbum augere. Symptomata confueta ideo recenfentur et methodus medendi fuccincte explicatur, in qua declaranda praeter ipecacuanhae vomitorium et rhabarbarum toftum cum opio, non neglecta tamen venaefectione nitri vfum maxime commendat, cum vehementia febris et inflammatio inteftinorum aegrum magis, quam ipfae deiectiones, eneruent. p.201.

Progredimur ad confiderationem tetani, morbi in frigidioribus prouinciis rarius vifi, frequentius autem in calidioribus, ita vt in infulis Indiae occidentalis endemius dici poffit. Differentia tetani, emprofthotoni et epifthotoni a Graecis tradita, a varia corporis diftenfione defumta, accidentalis eft, in caufae difquifitione enim omnes conueniunt. Producitur autem morbus vel ab exiguo vulnere et punctura, isque tardius decimo, vel decimo quarto die et vulnere faepe iam curato motibus conuulfiuis corpus inuadit, vel a refrigerio poft calorem, vbi citius accedit, vel in infantibus a meconio retento et acri materia in primis viis haerente, vbi citiffime ii conuelluntur. Aeger fentit tenfiones praecordio- p.219

rum et maxillae, difficilis deglutitio ſine tumore faucium ſuccedit, dolor ad ſpinam cum ſpaſmo muſculorum ibi ſitorum tandem obſeruatur. Motus conuulſiui, morbo creſcente, augentur, et per interualla ſaepius recurrunt, et per dolores intenſos corpus ad varium ſitum extenſionis et flexionis diſponitur. Si morbus a punctura oritur, nulla febris ſimul accedit, in paroxyſmo tamen pulſus increſcens et difficilis reſpiratio obſeruatur. Vrina vix mutatur, aluus obſtructa muſculis abdominalibus rigidis introrſum retractis. Sub inſigni igitur anxietate ſemper per interualla accedunt et intenduntur ſpaſmi, donec vehemens paroxyſmus miſerae vitae finem faciat, ſenſus tamen vsque ad vltimum vitae momentum perſiſtunt. Morbus vero, prout paroxyſmi celerius et tardius increſcunt, in nonnullis ad tertium et quartum diem, in aliis ad decimum vel vndecimum producitur.

p. 227. Cum tam vehemens ſpaſmus a leuiſſimis cauſſis oriatur, explicatio effectus ex ſua cauſa difficillima eſt; nec ad conſenſum neruorum prouocare ſufficit, fatendum potius, nos naturam neruorum et fluidi in illis moti nondum ſatis cognoſcere, ideoque ſolis phaenomenorum obſeruationibus inhaerendum eſſe.

In curatoria indicatione cauſa irritans neruum ſtimulans remouenda et tenſio neruorum relaxanda eſt. Si itaque vulnuſculum vel punctura cauſa eſt, diſquiſitio chirurgi requiritur, qui materiam irritantem, quae in vulnere forte adhuc haeret, ſi etiam ea minutiſſimum ſpiculum ſit, remoueat, et inciſione ſupra puncturam facta neruum prorſus diſcindat, vulnere poſtea, vt decet, curato. Ad ſpaſmos porro ſopiendos moſchus a granis octo ad duodecim, et extracti thebaici grana duo vel tria, ſub varia forma, aliis nonnullis antiſpasmodicis medicamentis admixta exhibeantur, et ſexta vel decima

vel

vel vndecima hora ſimilis doſis, ſi opus eſt, propinetur. Quum magna autem ſit opii doſis propoſita, Cl. Auctor tamen monet, eam in hominibus quoque eius vſui non aſſuetis nec inſignem ſtuporem, ſed tantum duarum vel trium horarum ſomnum induxiſſe, licet intra viginti quatuor horas ſedecim vel viginti grana extracti thebaici exhibuerit. Inprimis autem hoc obſeruauit, ſi moſchus opio iunctus fuit, ita vt tandem ſpaſmis non nihil mitigatis, in maioribus interuallis potentiſſimum hoc antiſpaſmodicum dari queat. Fomentationibus et linimentis emollientibus quoque regiones praecordiorum, maxillae et colli, nec non ſpinae dorſi relaxandae ſunt. Semicupium alii commendant, ſed Noſter non conſentit, aegrum potius vidit, qui mox poſt balnei non adeo calidi applicationem obiit. Pulſus languidus et frigus extremorum cardiaca medicamenta blanda exigunt, et aluus, quae obſtructa eſt, clyſtere emolliatur. Purgantia, venaeſectio et alia euacuantia omnino noxia inueniuntur. Methodus medendi in tetano a refrigerio orto ferme ſimilis eſt, niſi quod chirurgica inciſio haud requiratur, in vno tamen et altero caſu aeger, poſt morbum etiam ſuperatum, per aliquot hebdomadas imbecillis eſt et vires lente recuperat.

Opiſthotonus et tetanus infantum ab iis cauſis oritur, a quibus in noſtris terris motus epileptici proueniunt, leuiores tamen ſaepe cauſae vehementiores effectus in his terris calidioribus inducunt; difficilis etiam auxilii applicatio eſt, ſi enim talem infantem et leuiter tangas, mox in horrendum tetanum coniicitur; morbus itaque praeſens vix tolli, ſed imminens tantum praecaueri poteſt, idque clyſmatibus protinus iniectis et leniſſimis aetati nimirum conuenientibus purgantibus datis. Moſchi poſtea grana tria cum guttis decem ſpiritus cornu cerui et p. 240.

 non-

nonnullis antacidis exhibentur, vel moſchi grano vno cum quatuor guttis tincturae thebaicae, ſyrupo exceptis ſpaſmi coerceantur. Nec mirum videatur teneris infantibus opium exhiberi, cum enim nullum aliud auxilium inueniatur, et infantis mors, hoc neglecto, certo ſubſequatur, heroicum hoc remedium omnino tentandum eſt.

p. 245. Mittimus alia, quae de rabie canina, de chronicis nonnullis morbis, de nyctalopia, de vena medinenſi ſiue dracunculo, Noſter fuſius propoſuit, ne limites ſpeciminis exhibendi tranſeamus. Et cum hac ipſa ratione commoti omnia, quae de elephantiaſi, lepra arabum, lepra articulorum *) lepra, quam barbaro nomine *Yaws* dicunt, quae cum lepra Iudaeorum conuenit, tandem de impetigine propoſuit Cl. Auctor, digne ſatis repetere nequeamus, ſpecimen tamen elephantiaſis proponere non incongruum duximus.

p. 304. Aeger ad hunc morbum ſuſcipiendum diſpoſitus ſine euidenti cauſa occaſionali rigore afficitur, ſimili modo, vt in acceſſu febris acutae, accedunt dolores capitis et ſpinae, ventriculus angitur et haud raro ad vomitum diſponitur, eodem tempore glandulae inguinales vnius lateris dolent, aeſtus febrilis progreditur et grauiſſimis ſymptomatibus concurrentibus per viginti, triginta et quadraginta octo horas durat. Glandulae inguinales interea vehementer dolent, rubrae et durae euadunt, raro tamen ad ſuppurationem ducuntur. Ab his glandulis tumor durus, ruber, pollicis latitudine verſus inferiora deſcendit, pes tumet et inflammatur, paulo poſt febris ſopitur, glandularum et pedis tumor ſucceſſiue decreſcunt, et aeger ſanitati redditus videtur. Similis acceſſus febrilis ſaepius recurrit, periodis qui-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. part. IV. p. 671.

quidem incertis ſed ſaepe bis, ter vel quater in vno anno, poſt varios itaque huius febris ingreſſus pes magis intumeſcit, et oedematoſus fit, licet inflammatio facile diſcutiatur, membrana celluloſa indureſcit et nonnunquam quaſi calloſa et cartilaginea fit; cutis craſſior redditur, finditur, in ſquamas dehiſcit, et in corpore ſaepius macilento tota extremitas vnius lateris ita mole augetur, vt elephantis pedem vere referat, vnde morbus nomen duxit. Vtrumque pedem nonnunquam ita craſſum fieri, quidam aſſeruerunt, Noſter vero morbum non niſi ab vno latere formatum vidit, non negat tamen, hunc decubitum morboſum rariſſime ad alias partes deduci. In pede poſt amputationem diſquiſito membrana adipoſa craſſiſſima, cellulis tamen pinguedine, apparenter pura, ſed non nihil viſcida, repletis obſeruata fuit, tunicae arteriarum et venarum maxime diſtentae erant, ita vt in amputatione ſupra genu ſuſcepta duodecim rami arteriae ligatura excipiendi eſſent; intumuerat quoque in hoc aegroto arteria femoralis, et neruus poplitaeus paulo craſſior inueniebatur, muſculi et tendines de reliquo ſani erant, nullumque vitium oſſibus inhaerebat. Materia itaque morbi, per febres periodice recurrentis, in cellularem et cutaneam ſubſtantiam depoſita veram elephantiaſin producit. Aegri vero per plures, immo viginti, annos monſtroſum hunc pedem circumferunt, nunquam, niſi ſub febris acceſſu, aegrotantes.

Natura et ſymptomata febris, elephantiaſin inducentis, ex irregularibus intermittentibus eſſe oſtendunt, licet itaque periodi incertae ſint, in cura tamen, quae, materia morbi nondum in crure fixa reddita, ſuſcipi poteſt, eo reſpiciendum eſt. Si poſt febris acceſſum tumor rubicundus a glandulis inguinalibus verſus pedem deſcendit, quod patho- p. 310.

 gnomo-

gnomonicum ſignum eſt, venaeſectio minus recte adminiſtratur, naturam enim in critica euacuatione impedit, pulſu tamen pleno et duro in plethoricis exiſtente, ea admitti poteſt. Vomitus accedens leni vomitorio excipiendus eſt, praeterea vero libera perſpiratio et diaphoreſis iuuanda eſt; ſi aeger languet, cardiaca medicamenta danda ſunt et parti affectae veſicatorium et fomentationes applicandae. Si inflammatio et tumor ceſſauit, cortex peruianus ſucceſſiue ad duas vncias exhibeatur, et poſt menſis decurſum alia corticis vncia ſubiungatur, et quo recidiua febris auertatur, ſimilis medicina ſaepius reiteretur et balneum frigidum ſuadeatur, quae quidem in relaxatis per calorem aeris corporibus maxime proſunt. Morbus autem, niſi in primis initiis ſupprimatur, curari nequit. Amputatio ſine fructu ſuſcepta fuit, tranſiit enim materia ad oppoſitam partem; dubitat etiam Noſter auxilio eſſe poſſe, ſi, quod nonnulli propoſuerunt, poſt amputationem vulnus apertum ſeruetur, quo morboſae materiae continuus exitus concilietur.

V.

Diſſertation ſur la Cauſe, qui corrompt et noircit les Grains de bled dans les Epis; et ſur les moyens de prevenir ces accidens. Qui a remporté le prix au jugement de l' Academie Royale de Belles Lettres, Sciences et Arts de Bourdeaux. Par M. TILLET, de Bordeaux, Directeur de la Monnoye de Troyes et Bordeaux. chez la Veuve de Pierre Brun, 1755 4. pl. 19.

Suite des experiences et reflexions relatives a la diſſertation ſur la cauſe, qui corrompt et noircit

cit les Grains de bled dans les épes, et ſur les moyens de prévenir ces accidens. Par M. TILLET a Paris, chez Briaſſon. 1755. 4. pl. 9.

i. e.

Diſſertatio de cauſſa corrumpente et nigra reddente grana frumenti in ſpicis, nec non de modo, eam tollendi; praemio ornata ab academia regia elegantiorum litterarum, ſcientiarum et artium Burdigalenſi. Auctore Cl. TILLET.

Nec non

Relatio vlterior experimentorum et obſeruationum ſupra eandem materiam. Auctore eodem TILLET.

Multo ſane cum ſtudio atque non minori cum induſtria ſuſceptus a Cl. Auctore labor ad inueſtigandam difficilem cauſſam, quae adeo multas inducere ſolet noxas, vtique meretur, vt eius etiam, licet ſerius, hic mentionem iniiciamus. Non enim ſuperficiaria, ſed ſaepe repetita, diſquiſitione veritatem dignoſcere et confirmare dedit operam aliorum etiam opiniones rite penſitans atque diiudicans. Quare omnis in duas partes ſecedit diſſertatio, quarum prima ipſam rem, eius naturam et cauſſas percurrit, altera vero experimenta inſtituta et inde factas conſecutiones in quadam quaſi ſerie proponit, quarum etiam aliae, in relatione vberiore, ex nouis enatae tentaminibus adduntur. Prima iterum pars quatuor conſtat capitibus: differentes admodum variorum auctorum opiniones atque hypotheſes de frumenti morbis, remediisque iisdem adhiben-

hibendis in *primo* pertractantur *capite*, quae non raro sibi e diametro quasi sunt oppositae; hae vero sententiae ex factis optime refutantur obseruationibus, quas in *secundo capite* adducit Noster, atque ad propositas opiniones applicat. Exinde diuersa morborum genera frumenti in *tertio capite* stabilit, alia maiori, minori alia cum damno coniuncta esse docens, de vera tamen eorum caussa *quarto* tandem *capite* disputat, suamque mentem explicat. His quasi fundamentis iactis superstruuntur deinde consectaria, veritatis assumtae opinionis testes. Ex notatu itaque dignis illis obseruationibus momenta hic commemorabimus praecipua.

p. 4. Refert itaque Cl. Auctor primo loco de iis diversis opinionibus, quas in Diario Verdunensi propositas legimus, alii mutationem sementis necessariam adsumserunt, alii nebulas accusarunt, nec praeparationem terrae quidquam valere crediderunt, iterum alii in grana caussam coniiciunt, quae in granario humida reddita sunt, vel non satis matura reposita, alii arsenicum terrae admiscent, ad destruendam caussam morbi: alii ab oleo aethereo, volatili, viscosoque rem deducunt, quod, granis sese insinuans, eadem in incremento laedat atque corrumpat, hinc remedium non admittat: alii tandem a fimo ouillo recenti, cum terris mixto, corruptionis originem deducunt. Inter antiquiores porro IOANNES BAUHINVS radiis solaribus, ad spicas pluuia humectatas accedentibus, tribuit granorum putredinem, quae pene est sententia THEOPHRASTI. Cl. WOLFIUS incrementi vitio et monstrosae conformationi adscribit, PLUCHE vero guttulis pluuiae tenerioris, quas radii solares in vitra quasi caustica conuertunt. DU HAMEL frumentum corruptum non progerminare adserit, assentitur TULLIE, qui omnem caussam corruptionis, ab humiditate

tate terrae repetit, morbum autem lixiuio ſalis marini cum calcis viuae puluere, ſeminibus admiſcendo tolli poſſe adfirmat: BONNETUS tandem rorem frigidum accuſat, et hinc frumenta in decliuiori loco naſcentia magis huic morbo obnoxia eſſe credit ac quae in montoſis occurrunt ſeu altioribus locis.

His itaque diuerſis opinionibus prius ſua opponere quam poſſit argumenta Cl. TILLET, in *capite ſecundo* obſeruationes, tanquam fundamenta diiudicandi praemittit. Sunt autem hae: Spicae nigrae, corruptae, culmis, ex vna radice prodeuntibus, innaſcentes, omnes nigrae et corruptae ſunt: Idem granum integras et corruptas ſpicas producit, eadem ſpica ſemina bona et corrupta, grana bona inter corrupta continentur et contra. Folliculus, cui granum corruptum ineſt, tria ſtamina habet, ſemini adplicata magnitudini ſeminis aequalia vel minora, rariſſime longiora: ſpicae in vaginis ſuis iam corruptae quandoque ſunt, ipſa vagina viridi adhuc: triticum barbatum aeque ac illud ſine barba corrumpitur: ſecalis grana nunquam in puluerem nigrum corrupta fatiſcunt: triticum, in terra perpetuo humida ſtudioſe enutritum, nec vnum granum nigrum aut corruptum oſtendit. Ex his autem obſeruatis Noſter nunc veritatem adductarum ſententiarum oppugnat, ſimulque declarat, cauſſas corruptionis adductas cum illis ſtare non poſſe. p. 14.

Quo vero poſſit genuina cauſſa eo tutius conſtitui, de morbis cerealium plantarum *tertio capite* exponit. Plerique hos confundunt morbos, Cl. DU HAMEL aliquos magis ſollicite diſtinxit. *Rubigo* eſt morbus, qui culmos et folia rubicunda obducit maſſa, vt rubigo in ferro. Hic ſubtilis puluis facillime ſecedens digitos inquinat, et abſolute affectarum partium incrementum coercet. Nebulae plerumque ſiccae, quibus ardentes ſolis radii ſuperueniunt, pro cauſſa habentur, nec improbabile eſt, acres his in- p. 24.

eſſe

esse particulas, his autem fieri Noster credit, vt exterior plantarum cuticula arrodatur, atque succi viscidi oleosique ex ipsa planta excernantur, et exsiccati in puluerem rubrum conuertantur. Succos autem talis indolis ex plantis excerni docet mannae exemplum; si enim per nebulas plantis applicarentur illae moleculae, intelligi non posset, quare vnus culmus afficiatur, et alter non aeque: quum e contrario dispositio vnius et delicatior habitus rem facilius ex adducta sententia illustret. Alius morbus est, dum spicae pars superior nulla vel infoecunda grana producit, *bleds coulés* nominat Cl. DU HAMEL, si spicae in vniuersum tenuia, rugosaque grana, pauca farina repleta, producunt, *bleds echaudés* et *retraits* nominat. Hi tamen morbi non admodum funesti sunt, quum aliquae saepe frumentorum-plantulae tantum adficiantur, qui vero to-
p. 30. tam spicam destruunt, iterum triplicis sunt generis, dum nempe abortiunt, (*bleds avortés*) vbi culmus cum foliis, antea spicam quam euoluunt, iam destruitur, folia contorquentur, liuescunt, grana perduntur, nunquam maturitatem attingunt; dum in carbonem quasi conuertuntur (*bleds charbonnés*) tota enim spica destruitur, granum remanet sicco nigroque puluere plenum, filamentis albis immixtis; dum cariosa fiunt grana, (*bleds cariés*) et formam suam retinentia in puluerem viscidum, nigrum conuertuntur, ex sede sua, si sicca reddita fuerint, secedunt, et tempore florendi colore liuido induuntur, folliculi albas maculas ostendunt, granum, solito maius, profunde viridi colore instruitur, stamina ad latus grani adplicata, marcescunt, intusque haerens materia viscida, nigra foetet. Et de hoc potissimum morbo praecipue Nostri sermo est. Inter ea omnes tamen hi distincti morbi aliquando complicati habentur, et accidit, vt inter corrupta spicae grana

grana vnum alterumque integrum inuenerit Cl. Auctor, vel naſcantur culmi corrupti ex eadem radice cum ſanis.

Specialem etiam ſecalis morbum, clauos nimirum vel ſecale cornutum conſiderat Noſter, *Ergot* dicunt Galli. Quum plerumque hunc quoque morbum humiditati aeris adſcribere et ſoli tribuere ſecali ſoleant, vtrumque falſum eſſe exquiſitis declarat experientiis, ſimulque adſerit, puncturis inſectorum deberi incrementum hocce corruptum, quae forte ſucci venenati quidquam immiſceant, in farinacea granorum maſſa fermentationem excitantis. Hinc clauos illos perniciem et varios hominum morbos producere. Tandem non ſecale tantum, vt plerumque putatur, ſed alias etiam plantas, vt gramen loliaceum, ab hoc morbo affici, experientia teſte, monſtrat. p. 41.

Specialiores autem, circa grana carioſa inſtitutae, obſeruationes, quae *capite quarto* collectae extant, demonſtrarunt occaſionem de cauſſa huius morbi, coniecturas formandi, quae eo collimant, vt inſectorum ictibus omnes ſit res adſcribenda. Prima corruptionis rudimenta in culmis, ad vnius pedis altitudinem adſcendentibus, demum deprehendebantur, quippe qui tunc incuruati et nodoſi quaſi erant, foliaque recuruata oſtendebant. Grana, in ſpica ex ſua vagina prodeunte, inuenienda, in ſtatu naturali albicantia atque ſtylis villoſis ornata, nunc viridia tantum vno vel pluribus apicibus inſtructa conſpiciebantur. Menſe deinde iunio in mutationes granuli inquiſiturus Noſter, inuenit magnam minorum inſectulorum quantitatem, quae ſtudioſiore diſquiſitione pertinere ipſi videntur ad ſtaphylinos, elytras breues, alas magnas plicatas habebant, duas porro antennas ex variis particulis compoſitas, duabus ſcilicet ad ſex pro ratione aetatis inſectorum, p. 49.

pedes

pedes ipſis erant ſex inaequalis magnitudinis, ex duplici articulo conſtantes, corpus a pectore ad caudam nouem annulos oſtendebat, caudae extremum in duos pilos, cornuum ad inſtar, abibat. Quum autem nondum ex hac obſeruatione palam fieret, num haecce inſecta ſint cauſſa corruptionis et quamnam potiſſimum illa afficiant partem, florendi tempus expectans Noſter, in granis, paullo profundiore viridi nunc colore imbutis, inuenit materiem viſcidam nigricantem et foetidam. In granis vero apertis reperit inſecta rubra et nigra, illa minora, de reliquo his ſimillima erant, immo mutationibus
p. 55. perpeſſis ſtaphylini euadebant vtraque. Microſcopio tandem adiuuante vidit illa inſecta non niſi ſuccum oleoſum ſugere, qui piſtillo, ex polline antherarum adhaeret, ſimulque ex eo, quod capſulas antherarum ante florendi tempus in corruptis granis marcidas, vacuas, apertasque inuenit, ſuſpicatur, rubra inſecta, reliquis viuidiora, pollinem ex hiſce antheris ipſum deuorare. Multis autem argumentis vlterius comprobare annititur Cl. TILLET, quo modo ſupra deſcripti morbi principes frumenti posſint ab hiſce enaſci inſectis, vt in teneriori ſtatu forſan foliorum ſubtiles tubulos arrodant, et ob ſuccorum impeditiorem tranſitum eorum contractionem atque reuolutionem efficiant, quod ob pollinis deſtructionem ſemina abortiant, ob inuolucrum tenerum tenelli grani arroſum, in carbonem conuertantur, puluereṁque impalpabilem nigrum ſiſtant. Modeſte tamen de hac ſua iudicat hypotheſi Noſter, et, quum multa adhuc ſint, quae videri poſſent contraria, vel aliae etiam ſimul quidquam conferre
p. 66. cauſſae, en elegit terrae ſpatium 540 pedes longum et 24 latum, in quinque aequales ſtationes diuiſit, primae admiſcuit fimum columbinum; ſecundae ouinum, calidiſſimum adhuc; tertiae excrementa huma-

humana; quartae fimum equinum et mulorum; quintae nihil. Singulam porro ſtationem in ſex ſubdiuiſit partes, quamlibet in quatuor plagas, quarum ſingula octodecim pedes longa, quinque lata erat, his inſperſa ſunt grana, vel cum calce viua aut cum nitro praeparata, vel pura ſine praeparatione, vel cum calce viua et ſale marino mixta, vel nigra puluere granorum carioſorum adſperſa. In omni autem re ſumma cum attentione verſatus eſt, et ad finem huius partis ſupplementi loco ex praemiſſis conditionibus colligit momenta obſeruata, quae facile praeterimus, quod multa ex his intelligantur ex iam dictis. Hoc tamen monemus, Cl. Auctorem arbitrari, inſecta hyberno tempore ſub terra latere, ex radicibus ſuccum ſugere, et primam hinc corruptionis notam inducere, quae veneni ad inſtar ſeſe per omnem plantam diffundat et praecipuum in ſpica florente effectum edat. Hieme enim frumenti plantas perire vidit, quibus radices erant affectae, rhachiticas ſeu corruptas primo mox vere diſtingui; nondum tamen audet affirmare, quod puluis granorum corruptorum quaſi germen, corruptionem, faciens, ſit, vel quod morbus ille nigra reddens grana, ſit hereditarius. p. 80.

Nunc ad alteram diſputationis partem deueniamus, quae diuerſorum annorum repetita experimenta proponit et diiudicat. Recenſetur itaque omnis mutatio obſeruata in frumento, in diuerſas ſtationes, ſupra adductas ſato, quam tamen omnem hic adducere a noſtro alienum eſt ſcopo, vt denuo aliqua tantum ſpeciminis loco adnotare poſſimus. Caries v. c. lolii ipſum iterum lolium inquinat et in eundem morbum grana coniicit ſana; et, licet ſaepe grana abluantur aqua, illa tamen lotione, qua maiores pulueris contagioſi moleculae tolli quidem poſſunt, malignitas auferri nequit, quae granis iam impreſſa eſt. p. 83. p. 128.

Mirum, tritici cariosum puluerem lolium non adficere. Effectus autem corrumpentes cariei optime nitrum et calx viua, terrae admixta aufert. Magis tamen proficuum est, purissima eligere grana, de quibus metus non est, vt tantillum admixtum sit suspecti pulueris, quod autem aegre fieri potest.
p.136. Ad comprobandam secretam, quae in puluere cariosorum granorum est, malignitatem illud etiam valet tentamen, quo compertum est, sanissima et optime matura ceteroquin grana, si diutius in pulvere carioso detinentur, veneni malignitatem contrahere, quae post varias, cum aqua communi institutas lotiones, adhuc conspicua euadit. Eam
p.138. quoque non propagant solum stramina, puluere eius modi carioso infecta, sed etiam pulueris tenuis portio, in agrum optime constitutum, eiusque determinatum locum inspersa, quae solam hanc particulam inquinauerat. Quo euidentius haec confirmarentur, cistulam Cl. TILLET, in duos diuisit loculos, alterum pura terra repleuit, et en bonas sanasque produxit spicas, alterum terra, puluere nigro imbuta, quae non nisi cariosas tulit spicas.
p.143. Ex his autem aliisque multis tentaminibus concluditur, naturam et indolem veram morbi esse adhuc incognitam, certissimam autem corruptionis caussam in puluere carioso latere, vt granum sanum contagio veloci et communicatione intima venenum latens percipiat, illudque ad grana dimittat, inde iterum prouenientia: vt illa grana semel infecta in puluerem sese conuertant nigrum et reliquorum corruptionis caussa existant: vt ipsa, quae spicas produxerant cariosas, stramina pestifera sint granis vicinis. Praeparationes autem, a Cl. Auctore adhibitae, maxime infecta grana a contagio defenderunt, idque eo maiori cum fiducia, quoniam grana sic praeparata, diu adhuc nigrum applicatum pulue-

rem

rem retinuerunt. Poſtquam deinde variis, huic opinioni opponendis obiectionibus obuiam iuit, de hoc contagio idem valere adſerit, quod de lue venerea inter homines: non ſponte naſci, ſed ſola propagari communicatione. p. 145.

Similibus et longe pluribus, in hunc finem ſuſceptis et inſtitutis experientiis referta eſt *relatio vlterior*, quum nihil vellet praetermittere Cl. Auctor, quod ad morbum declarandum vel auertendum poſſit ſuſcipi. Et prout in priori tentaminum parte tantum inficiebat grana, quo malignitatem in propagatione intelligeret, ita in hac praecipue ad id attentus fuit, vt nunquam ſemina infecta et nigro conſpurcata puluere adhiberet prius ipſa quam variis praeparationibus applicatis contagioſam granorum indolem delere ſtuduiſſet. Horum remediorum magna eſt farrago, quibus vſus eſt Cl. TILLET, quaedam optime ſucceſſerunt. Nos vero, quum diarium laborum ſuſceptorum deſcribere nequeamus, denuo potiora adducemus momenta. Frigus hybernum corruptas plantulas, quaſi debiliores facilius deſtruxit ac ſanas. Claui ſecalis, *ergot*, nullum contagium exſerunt, continent enim vermem ſeu erucam, quae papilionem exhibet, alis, pedibus atque antennis ex albo maculatis, reliquo corpore fuſcum. Iterum experimento cognouit, puluerem nigrum ex carioſo tritico nil nocere ſecali, hordeo, ſed infecta ſtramina ſemper. Si puriſſima grana adhibueris, nunquam carioſae enaſcuntur plantae, vnico grano intermixto, morbus propagatur. Sementis, cui addebantur lixiuia, infecta licet, nullam corruptam habuit plantam, vt lixiuio cinerum recens crematorum lignorum, vel lixiuio cinerum clauellatorum, ſodae, ſalis marini, nitrique contigit. Idem euentus ex vrina vaccina et humana putrefacta, ex vrina cum calcis viuae p. 28. p. 30. p. 33. p. 39.

 pul-

puluere, nec non ex ſpiritus nitri parte vna, nou in vera aquae fontanae, vel ſi aliquid calcis viuae huic
p. 44. adderetur. Solutione nitri humectata terra, inſperſo copioſo puluere carioſo et ſuperaddito calcis viuae puluere nulla noxa inueniebatur ſuperſtes, aeque ac ex ſolutione cinerum clauellotorum cum
p. 47. calce viua. Puluis autem ſaepe iam dictus niger carioſus, ſi in ſulcos inſpergebatur, quibus immittebantur grana, infecit eadem, magis tamen, ſi ille puluis, nouo tentamine, antea gradu caloris ſat
p. 49. magno fuerit exſiccatus. Denuo quoque conſtitit, puluerem granorum tritici neutiquam affeciſſe lolium. Quum itaque multis illis et natura ſua etiam differentibus admixtis comprobatum fuerit, puluerem illum nigrum, adeo deuaſtantem agrorum ſementim poſſe, venenum ſuumquo minus exſerat, compeſci, tandem ea demum commendat ſollicite, quae parum laboris et minus ſumtuum exigunt, quippe quod oeconomi vtrumque adhibere detrectent, ergo concludit, inter omnia hic adducta remedia praecipue eminere: lixiuium ſodae, cinerum clauellatorum, vrinam putrefactam, lixiuium porro ex cineribus recenter concrematorum lignorum, calcis viuae admixtione.

Eſt autem haec potiſſimum remediorum obſervatio oeconomis vtique ſalutaris futura, eo vero vlterius phyſicis enitendum, vt veram contagii illius originem atque naturam perſpiciant.

VI. B.

VI.

B. S. ALBINI academicarum annotationum Liber Quintus. Continet anatomica oportunitate necessariae defensionis. Leidae. Apud I. et H. Verbeek 1761. 4 pl. 19 tab. aen. 2.

Quantum quidem intersit erudito, in inquirenda, eruenda, vel stabilienda veritate occupato, sui etiam laboris peracti, si recte fecerit, gloriam aliquam referre, sin minus, emendatione doceri, nullus est, quin in se ipso sentiat. Et quam mirifice afficimur, si aliqua inuentionis rei, nondum satis perspectae, laus in nos redundat? Quam denegatam aegre aliquando tulisse et iure quodam obseruamus eos, qui suo honori quidquam detractum fuisse percipiunt, sed ea propter difficile admodum redditur iudicium, nisi omnes luculenter queant declarari conditiones, quae ad corroborandam veritatem omnibus aeque ac singulis scitu sunt admodum necessariae. Videntur autem haec praemonenda esse, si de Ill. ALBINI hoc in libro exhibita defensione nobis est referendum. Magnus ille et inter dissectores, subtiliumque rerum, ad corpus nostrum pertinentium, scrutatores excellentissimus ALBINUS, a multis iam abhinc annis, in indagandis corporis nostri penetralibus studiosissime versatus est, multa aliis curatius vidit, auditoribusque suis exposuit, quorum in numero habuit haud paucos, qui in monstrato progredientes tramite vni intenti rei tandem abscondita detexerunt, immo aliis communicantes in lucem produxerunt. Nunc autem, ob tardiorem anatomicarum annotationum editionem factum est, vt aliqua proponerentur tanquam noua, prout in suis aduersariis illa adnotauerat Ill. ALBINUS, quae iam ante ab aliis

erant alibi adlata atque demonſtrata. De qua re itaque conqueſtus eſt inter alios Ill. HALLERUS, cui iam quaedam denuo oppoſuerat in quarto annotationum libro ALBINUS *) nunc autem quintum huncce librum integrum fere defenſioni ſuae dicaſſe Ill. ALBINUM notamus, de qua vero cam potiſſimum a nobis plura iam adduci nequeunt ob rationem, quod, niſi pleniſſime omnia exponantur argumenta, nemo de eorum pondere poſſit iudicare verius, id, quod a noſtro certe ſcopo abeſſe ſentimus, Pertinent autem inter alia ad ea, quae de periglottide, de integumento penis neruoſo, de valuula coli, de corporis noſtri conſtructione ex vaſis, de tela cellulosa cet. inter hosce Cll. viros controuerſa ſunt. Amouere a ſe etiam, quae obiiciuntur, operam dedit Ill. HALLERUS, in nupera elementorum phyſiologiae tomi quarti editione, illique praemiſſa praefatione.

Miramur interim, Ill. Auctorem, anatomicis obſeruationibus adeo diuitem, huncce libellum illis controuerſiis ſolum deſtinaſſe et repetitis ſaepe iisdem lectoris fatigaſſe patientiam: nihil enim relatum legimus de duabus, libro ſubiunctis, iconibus, praeter harum tabularum explicationem, quarum itaque rationem reddere adhuc liceat. *Prima* nimirum *tabula* vterum puerperae ſiſtit, per longitudinem diſſectum, ex quo varia ad vterum grauidum ſpectantia poſſunt intelligi, quae etiam ab illis diſcrepant momentis, quae in vteri grauidi delineatione olim propoſita ſunt ab Ill. ALBINO, notandum tamen, non conſtitiſſe, quot dierum puerpera fuerit. Omnes enim vteri partes craſſiores fere apparent, ac in vtero grauido. *Secunda tabula* os coxae dextrum a parte exteriore exhibet: huius luxatum fuerat

*) Vid. Comment. noſtr. Vol. VIII P. II p. 257.

rat caput ſurſum retrorſumque, acetabulum contractum, ouatum redditum. Supra illud in ilio atque iſchio inaequalitas, cui caput femoris inhaerebat, tanquam in acetabulo, caput vero femoris paruum, depreſſum et inaequale deprehendebatur.

VII.

Florae Danicae iconum faſciculus primus. Hafniae 1761 fol. Icones. 60. Explicatio tabular. pl. 3.

Primo inſtituti regii, de edenda Tora Danica capti, conſilio *) ita nunc a Cl. OEDERO ſatisfactum eſſe laeti ſignificamus, vt primus faſciculus indigenarum plantarum iam prodierit. Nec opus eſſe arbitramur, vt plura de ipſo denuo moneamus opere, quum, quae ad eius elegantiam atque praerogatiuam prae multis aliis pertinent, ſuperiore iam loco indicauerimus. Occurrunt quidem hic plantarum tantum icones, ſed quod, ob rationes, alio iam loco explicatas, non potuerunt deſcriptiones vberiores his addi, quippe quas ſeparato libello exponere animus eſt, breuis tantum nominum additus eſt indiculus, qui tum denominationes veterum, in primis CLUSII, C. BAUHINI, RAII, aliorumque, qui vel deſcriptiones vel delineationes earum optimas dederunt, continet, tum et potiſſimum recentiſſimorum botanicorum ſpecificas deſcriptiones, vt LINNAEI et HALLERI, tandemque locum natalem tradit. Sequuntur deinde, ſed ſine ordine ſyſtematico illae, iam alibi dictae, plantae, quum alius in his ordo vel ſucceſſionis modus eligi non potuerit, liberum autem relinquatur cuique, quo pro

 ſua

*) Vid. Comment. noſtr. Vol. IX. P. IV. p. 701.

ſua voluntate, ad quamcunque voluerit normam, eas diſponere valeat. Quinque tandem eius modi faſciculi ſingulari quodam ornabunturtitulopraefixo, eorum in gratiam, quibus magis placuerit illa folia, in librum colligata, conſeruare. Duplex primi faſciculi nobis ad manus eſt exemplum, nigrum alterum et purum, alterum vero viuis pictum coloribus, de quibus dubitamus, num ſculptoris aut pictoris magis artem laudare debeamus, aut in imitanda natura Cl, OEDERI induſtriam admirari. Pleraeque ex his plantis, ſi fieri potuit, integrae, quoad omnes partes proponuntur, vt radicis formam, foliorum, quae circa radicem, vel in caule et ramis, vel ad flores fructusque ſunt, indolem et figuram intueri poſſimus, nec non florum etiam partes haud raro eſſentiales exhibentur, ex quibus characteres botanici definiri debent. Aliquando etiam, ſi ob ſubtilitatem cerni ſufficienter atque diſtingui nequeunt, aucta magnitudine appoſita, notae euidentiores redduntur.

Conſtitueramus quidem vnius alteriusue plantae ſpeciem ſingularem hic adducere, quae ceteris ſit anteponenda, ſed in tanto pulcherrimarum iconum apparatu difficile vtique erat, aliquam inſtituere electionem. Pedicularis, quae ſceptrum carolinum tab. XXVI. magnitudine ſua et elegantia inſignis, aeque ac ſubularia aquatica tab. XXXV. paruitate ſua ſeſe commendat; iuſtis etiam cenſoribus in hoc iam ſpecimine variarum vnius generis ſpecierum, inter ſe comparandarum, exoptata ſuppeditatur occaſio. Quare conſentientes eosdem nos habituros eſſe confidimus, ſi in continuando expediendoque hoc opere Cl. Auctori ſanitatis, temporisque felicitatem ex animo apprecemur.

VIII.

VIII.

Der wunderbare und vielleicht in der Natur noch nie erschienene Eulenzwitter, nebst der Baumraupe, aus welcher derselbe entstanden, und welche vor einigen Jahren an vielen Orten Sachsens überaus grossen Schaden gethan. Beschrieben und mit einigen auf die Natur dieser Raupen sich gründenden Vorschlägen sie am leichtesten zu verringern und am sichersten auszurotten begleitet von IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER *etc. Nebst einer Kupfertafel mit ausgemahlten Abbildungen. Regenspurg in der Montagischen Buchhandlung* 1761. 4. *4 Bogen.*

h. e.

Miranda nec a natura forsan vnquam producta phalaena hermaphroditica, cum descriptione erucae, ex qua illa prouenit, quae in multis etiam Saxoniae locis variis abhinc annis ingentem noxam produxit. Adduntur varia, ex natura huius erucae deducta media eam imminuendi vel tollendi penitus Auctore IACOBO CHRISTIANO SCHAEFFERO. Cum icone viuis coloribus picta.

Idem ille, cuius saepe iam scripta laudauimus, Cl. SCHAEFFERUS, occasione hermaphroditi ab amico accepti ea, quae de illa eruca iam olim 1752 in peculiari libello commentatus fuerat, repetit atque non nulla emendat. In tres vero tota tractatio

diuiſa eſt ſectiones, quarum *prima* erucam pernicioſam, eius formam, qualitates et metamorphoſes: *ſecunda* hermaphroditum: *tertia* media eam imminuendi atque tollendi deſcribit. Studium et curam decentem nec hic deſiderari iudicabunt naturae ſcrutatores, quibus SCHAEFFERORUM aſſiduitas non eſt incognita. Adduxerunt iam hancce erucam in ſuis de ſimilibus inſectis commentariis REAUMURIUS
p. 6. FRISCHIUS atque ROESELIUS. Eſt autem illa ſedecim pedibus inſtructa, duodecim annulis, capite grandi, papillis piloſis, a latere lineis luteis, tuberculis decem violaceis et duodecim profunde rubris, in dorſo conſpicuis. Prouenit ex copioſiſſimis ouis, quae in vnum aceruum, trecenta ad quingenta continentem, congeruntur, piloſo contextu coniunctis. Veſcitur omnibus fere vegetabilibus, et maiores noxas adfert, quod poſt aliquot menſes demum ad perfectionem deueniat, quo tamen tempore exuuias deponit, vsque dum demum ad metamorphoſin ſubeundam euadat apta. Praeterimus ea, quae de nympha eiusque motu, ſi attingitur, hic diſtincte deſcripta habentur. Tandem phalaena poſt menſis vnius ſpatium prodit, in qua ſexus ipſe varias notabiles differentias demonſtrat. Magnitudine, colorum varietate et forma differt vterque. Femina abdomine prae viro duplo fere maior et craſſior eſt, antennis longioribus, filiformibus, quae in viro breuiores, incuruae et plumoſae ſunt. Feminae in alis ſuperioribus colorem oſtendunt ex albo cinereum, viri fuſcum, abdomen in illis luteolum, in his dilute flauum. In feminis alae ſuperiores quinque incuruas latiuſculas lineas, et inter ſecundam et tertiam magnum ex nigro fuſcum punctum, nec non in margine ſimiles quatuordecim, et in limbo inferiorum alarum ſedecim, habent, quae lineae prorſus a maris delineatione diſcrepant,

quippe

quippe inter quas numero minores nigrae lineae occurrunt. Haec autem momenta ea propter a nobis ſimul erant adnotanda, quo ratio appareat, quare phalaena illa ſingularis hermaphroditica ſit a Cl. Auctore dicta, quippe in qua dimidiata corporis pars virum, altera feminam accurate refert. Partium enim genitalium diſquiſitio, quum Noſter exſiccatam phalaenam acceperit, erat impoſſibilis. Quod tandem ad media erucas illas adeo funeſtas extinguendas vel imminuendas pertinet; ea in deſtructione ouorum, erucarum, nympharum vel phalaenarum conſiſtunt.

p. 15.

p. 21.

IX.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Petropoli typis Academiae ſcientiarum. 4 Tomus V. ad annum 1754 et 1755. impreſſus 1760 Alph. 2, pl. 14, tab. aen. 13. Tomus VI ad annum 1756 et 1757 impreſſ. 1761 Alph. 3, pl. 1½, tab. aen. 16.

Ex egregiis his et erudite conſcriptis commentationibus earum tantum, quae in claſſe phyſica occurrunt, ſummam cum lectoribus noſtris communicamus. Occurrit autem,

1) *Alkekengi calyce profunde diuiſo fructu ſicco,* p. 319. Auctore Cl. IO. CHRIST. HEBENSTREIT. Cum in deſcriptione huius plantae, quam tradidit Cl. FEUILLEE, Botanicus Pariſienſis, nonnulla maxime neceſſaria deſiderentur, Noſter ideo operae pretium eſſe duxit, ſi ſuccinctam et plenam omnium partium commemorationem exhiberet. Deſcribitur

tur autem ſequenti ratione: Planta eſt annua, radice fibroſo tuberoſa fulta, caulem protrudit erectum, quadrangularem, ſulcatum, huic folia adhaerent alterna, oblonga, in vtraque ſuperficie laeuia, in circumferentia irregulariter dentata et ſinuata; rami ad angulos acutos exſurgentes, brachiati, quaquauerſum diſperguntur; pedunculi vniflori paulo altius, ac ramulus et petiolus, ex ipſo caule enaſcuntur; calyx monophyllus, turgidus, profunde ſectus, productionibus ſagittatis conniuens, ſegmentis cordato oblongis; corolla monopetala campanulata, extus violacea, intus alba, quinque tamen maculis coeruleſcentibus inſignita; filamenta quinque inferius craſſa introrſum flexa et piloſa, corolla breuiora; antherae erectae acuminatae bilamellatae; ſtylus longitudine ſtaminum, ſtigmate capitato; fructus globoſus et ſiccus quadrilocularis, tenui et fragili cortice tectus, irregulariter dehiſcens, ſemina numeroſiſſima plana compreſſa, thalamo ſcabro adhaerentia. His expoſitis fructificationis partes deſcribit Auctor et accurate exponit, quo pateſcat, cuinam generi iſta planta vere accenſenda ſit. Cum vero Cel. LINNAEUS plantam hanc Atropae ſeu Belladonnae adiunxit, vel eam inter Atropam et Phyſalidem mediam eſſe, dixerit, Noſter ea propter rationem, cur ab Alkekengi eam ſeparauerit LINNAEUS, diſquirit, poſtmodum plantae huius partes cum partibus Alkekengi TOURN. comparat, eandemque demum, quoniam calyce, flore et fructu quam proxime cum Alkekengi conuenit, antiquo ideo iſtius plantae generi adnumerandam et *Alkekengi calyce profunde diviſo, fructu ſicco* iſtam nominandam eſſe, arbitratur. Tab. 4. plantam delineatam ſiſtit.

p. 330. 2) *Thlaſpi ſiliculis ellipticis foliis lanceolato linearibus integerrimis*, Auctore eodem. Enumeratis variis

riis auctoribus, qui plantam hanc descripserunt, eandem postea Cl. Auctor describit, notasque eiusdem characteristicas exhibet, quibus demonstratur, laudatam plantam, ab omnibus auctoribus ad Thlaspi genus relatam, vere etiam ad hocce genus pertinere. Cum itaque ratione generis dubium nullum supersit, maior vero ambiguitas apud scriptores in coordinandis suis speciebus reperiatur, Noster eapropter omnes, vel saltem plurimas species praesentes, quo varietatum accidentales characteres simul patescant, disquirendas, interea specificum Cl. LINNAEI nomen in hac specie retinendum, sique alia occurrat species, cum praesente eam conferendam omnesque in vtrisque speciebus euidentes et certas differentias notandas esse, suadet. Tab. 5. planta repraesentatur.

3) *Animalium quorundam quadrupedum descriptio,* p. 338. Auctore Cl. IO. GEORG. GMELIN. Primum animal *mustela Zibellina* est: forma istud et habitu corporis martem, dentibus mustelam refert. Inferior maxilla dentibus satis longis paululumque incuruis, superior vero dentibus minutissimis donatur. Rictus latera setis longis obsita apparent. Pedes lati sunt, singulique eorum in quinque digitos, vnguiculis albentibus parum aduncis munitos, diuiduntur. Color in alio, ex Beresowiensibus terris, ex cinereo nigricans, in mento cinereus, circa auriculas lutescens fuit: in alio, ex Tomskiensibus, color ex luteo fuscus, in mento et auriculis aliquantum pallidior fuit. Admodum agilia sunt haec animalia; per noctis plurimam partem inquieta, die saepius, inprimis post pastum, dormiunt, adeo tunc somno sepulti, vt pungi, ex loco in locum proiici et quocunque modo tractari possint. Carnibus cuiusuis generis vescuntur. Excrementa pessime olent. Appro-

propinquante vere color pilorum mutatur aliusque inducitur. Tab. 6 animalis iconem exhibet.

p. 339. Alterum animal *vacca grunniens*, *villosa*, *cauda equina*, dicitur. Corpus vaccinum cornuaque introrsum torta habet. Totum corpus nigrum est, frons tamen et spina dorsi alba sunt. Collum iubatum totumque corpus, vt hircus, villosum; cauda equina alba, pedes bouini, anteriores nigri, posteriores albi sunt. Non mugit animal, sed suis instar grunnit, quod facit, si vacca domestica, quam aegre fert, in conspectum venit. Animal ferum est. Tab. 7 istud delineatum sistit.

p. 343. Tertium animal *ouis laticauda* nuncupatur. Duo sunt huius animalis genera; alterum cauda lata longa, alterum cauda lata breui; vltimum hic describitur. Habitu ouem vulgarem refert. Cauda plus $\frac{1}{4}$ pede longa, vnum pedem lata, quadrata fere in duo hemisphaeria, per lineam diuisa ex mera pinguedine constat. Tab. 8. icon huius ouis conspicitur.

p. 344. Quartum animal *sciurus minor virgatus* dicitur. Habitu corporis et cauda sciurum refert. In vtraque maxilla duo dentes praelongi cernuntur, quorum superiores clauso ore super inferiores prominent. Color in toto fere corpore lutescens est. Cauda quinque fere pollices longa, albos, nigros et flauescentes pilos habet. Pedes anteriores quatuor, posteriores quinque digitis instructi sunt. Animal per vniuersam Sibiriam occurrit, tab. 9 repraesentatur.

p. 345. Quintum animal *ibex imberbis* audit. Capite ouem, reliquo corporis habitu ceruum refert. Animal ab extremo capite ad pedem extremum tres pedes altum et ab extremo capite ad initium caudae totidem longum est. Aures latiusculae erectae sunt. Mas cornua gerit, foemina, quae minor, nulla. Cauda tenuis, tres pollices longa, color supinae

pinae partis e fuſco luteſcens. pronae albus eſt. Curſus eius velociſſimus eſt. Inter cutem et panniculum carnoſum in viuis etiam vermes latent ½ pollicem longi, craſſi et albi. Caro incolis in eſcam cedit. Coeunt iſta animalia lupulo matureſcente, vere parturiunt foetumque vnum vel alterum edunt. Graminibus paſcuntur. Autumno pingueſcunt. Aeſtatis tempore ad *Irtiſch* fluuium copioſe morantur, hyeme montoſa loca petunt.

Sextum animal *caprea campeſtris gutturoſa cornibus nec ramoſis nec deciduis* vocatur. Hocce animal idem eſſe, Noſter dicit, quod PLINIUS ſub nomine caprae deſcripſit. A ſummo capite ad terram vſque tres pedes et vnum pollicem, a ſupremo dorſo ad extremum poſteriorum pedum duos pedes et quatuor pollices cum dimidio altum eſt. Maſculus tantum cornua gerit, erecta, ex parte rugoſa, ex parte laeuia, quibus ſe a foemina, nulla cornua gerente, diſtinguit, aeque ac gutture, quod in maſculo inſigni protuberantia, quinque pollices longa tresue lata, ſe manifeſtat. Cauſam protuberantiae larynx ſiſtit. Caro huius animalis incolis victum, pellis amictum largitur. Cornua apud Sinas magni aeſtimantur. In omnibus campis Transbai-Kalenſibus vaſtis et apertis occurrit. Tab. 9 ipſum animal et tab. 10 laryngem delineatum ſiſtit. p. 347.

Septimum animal *cuniculus pumilio ſaliens, cauda longiſſima* dicitur. Animalculum hoc, quod, vt Noſter aſſerit, cum nullo cognitorum animalium quoad notas genericas comparari poteſt, in campis Tſchikoienſibus, Argunenſibus et Ononenſibus occurrit. Cuniculo minus eſt et corpus breuius habet. Auriculis leporem, roſtro talpam, longitudine caudae murem et more, cuniculos fodiendi, cuniculum refert. Maxilla ſuperior inferiore multum longior p. 351.

et obtuſa, labiumque ſuperius hiulcum eſt. Corpus anterius tenue, poſterius ampliſſimum in caudam longiſſimam, vix digitum minorem craſſam, deſinit. In cruribus anterioribus breuiſſimi digiti quinque, in poſterioribus longiſſimis quatuor tantum digiti, omnes tamen vnguiculis albentibus vix incuruatis muniti in conſpectum veniunt. Pili animalculi molles ſatisque longi ſunt. Supina corporis pedumue externa pars colore luteſcente, cinereo permixto, prona vero pedumque interna pars candido colore praedita eſt. Cauda primo luteſcens, poſt candida, in apice nigerrima eſt. Longitudo animalis ab extremo roſtro ad initium caudae ſex pollices, caudae vero octo pollices cum dimidio aequat. Velociſſimum eſt animal, ſeque ad inceſſum accingens corpus eleuando, in altum ſalit, vnoque ſaltu dimidiam orgyam abſoluit. Cuniculos mira agilitate fodit. In futuram hyemem foenum ſecat, idque in aceruos cogit, beneque ſiccatum in cuniculos ſuos geſtat. Quod ad internas partes attinet, animalculum hoc, praeter oeſophagi in medium ventriculum inſertionem nihil cum lepore, nec cum talpa, nec cum mure nec demum cum cuniculo commune habet, ideoque animal anomalum plane eſſe, Noſter monet. Tab. 11 fig. 1. animalculum repraeſentatur.

P.357. Octauum animal *cuniculus inſigniter caudatus, coloris leporini*, vocatur. Hic cuniculum vulgarem magnitudine paululum ſuperat, caeterum multa cum vulgari communia habet, praeter id, quod cauda notabilior longior ſit. Tab. 11 fig. 2, animalculum delineatum eſt.

p.358. Nonum denique animal *iſatis* audit. Hoc, cuius locus natalis ad littus maris glacialis et ad omnes fluuios amnesque, in iſtud ſe exonerantes, eſſe ſolet, cum vulpe vulgari quidem conuenit, ſpecie tamen

tamen differt. Prolixitate enim et longitudine caudae, magnitudine corporis et reliquo habitu vulpi, facie vero cani magis ſimile, pilisque mollioribus quam in vulpe, plerumque candidis interdum et cinereis donatum eſt. Longitudo animalis ab extremo roſtro ad initium caudae pollices $22\frac{1}{10}$, caudae vero $12\frac{7}{10}$ aequat. In pedibus anterioribus digiti quatuor antrorſum, quintusque retrorſum, in interna pedis parte, in poſterioribus vero quatuor tantum digiti, ſinguli tamen vnguibus leuiter aduncis, robuſtis, albentibus, radicem verſus nigricantibus inſtructi conſpiciuntur. Menſe martio animalia haec coeunt, coituque celebrato, vt canibus accidit, disiungi ab invicem nequeunt. Oeſtro abſoluto cuniculos petunt, quorum extenſio ſecundum glebam conglaciatam eſt. Quilibet cuniculus multis exitibus, in vnum tamen centrum, cubile animalis, deſinentibus inſtructus eſt; hunc a ſordibus purgant et collapſum reparant, inque cubili muſcum ſibi pro molliori cubitu ſternunt. Foetus edunt in ipſo cuniculo ſex, ſeptem, octo, ad viginti quinque vsque. Foetus iſatidis albae, quando prodeunt, colore e luteo in ruffum aliquantum inclinante, cinereae vero nigricante gaudent. Mure quodam campeſtri viuit neque tamen anſeres anatesue aeſtate negligit. Hoſtes ob calliditatem paucos habet, interim e quadrupedibus gulo, e volucribus aluco maior ei inſidiantur. Raro integrum annum in eodem loco degit, idque forte ob victus rationem, interim regionem, quam deſeruit, poſt tres quatuorue annos repetit.

In Tomo VI reperiuntur,

Obſeruationes botanicae et vna iridis multiplicis. p 405.
Auctore Cl. GEOR. BERN. BULFINGER. Prima obſeruatione *fructus proliferi et frondoſi* commemo-

 ran-

rantur. Defcribitur nimirum citrei fructus, ex quo eo in loco, vbi ftili adhuc veftigium confpicuum fuit, eminuit tantillum paruuli cuiusdam fructus, qui altius in medullam matris penetrauit, forma fructus citrei, eodemque etiam colore infignitus. Pofitus ifte fuit in carne alba maioris, eumque circum circa loculi fere rotundi, figura ftelliformi infigniti, fed feminibus vacui, ambierunt. Hi loculi, numero nouem, non cohaeferunt inuicem nec in axi citrei pomi difpofiti fuerunt.

p. 408. Deinde pira defcribuntur et prolifera et fimul mire frondofa. Quatuor huius rei exempla hic annotantur: vnum Nofter Stutgardiae vidit, reliqua tria fuerunt in horto quodam Montisbeligardenfi. Ex his tertium tantum pirum Montisbeligardenfe, vtpote fpeciofius commemoramus. Hoc ex pedunculo paulatim in fructum, ampullae inuerfae fimilem, elongatum fuit, e cuius fummitate tres fimul emerferunt foetus, vnus breuiffimus piriformis, alter longior, figura matri fimilis, tertius cylindricus. Foetus hos folia viridia, lanceolata inter ipfos et matrem enata cinxerunt. Vni foliorum foliolum rofae colore et petali ftructura tenera adpofitum, inter tertium vero et fecundum foetum folium lanceolatum enatum fuit. Tandem tertius foetus ex pofteriori parte non procul ab extremitate foetum, matri nepotem, fudit piriformem, auunculo vix maiorem. Intra nepotem hunc et matrem folium emerfit viride lanceolatum.

p. 414. Obferuatione fecunda defcribitur *malus fatiua, fructu ftriato, punctis rubentibus confperfo* TOURN. *I. R. H.* 635. Bach Aepfel, *I. B. Hift. font. Boll. L. IV. Cap. II. pag.* 91. *Malum ftriatum balnei adm. perelegans Ei. Hift.* I. 15. *cum fructu florifero.* E fuperiori huius pomi parte, et quidem e medio fere calycis, gemma eminuit, frondi a latere adhaerens, a qua

a qua ramulus resectus fuit, vestigio calloso. Ex gemma duo mali folia prodierunt petiolata et praeterea quinque pedunculi, duabus vnciis longiores et in eorum fastigio totidem flores perfectissimi, consueto petalorum, staminum et pistillorum apparatu numeroque instructi, floridissimi. Dissectione instituta interiora pomi sequenti ratione constituta Noster deprehendit. Frons tantum non in mediam vsque pomi partem penetrauit et per vnum thalami loculum, semen vnicum effoetum condentem, transiit, ibidemque multis in eius substantiam circumcirca immissis radiculis sedem fixit, circa frondem vero secundum totam longitudinem, quoad in pomi carne delituit, aliqua cauitas exstitit, quae et hinc vlterius fronde vacua sub angulo, ad pedunculum, siue productionem eius in carnem, acuto penetrauit et acuto fine terminata est. Fructus hic, inter alios multos eiusdem generis in cella super stramine repositus, Cl. Auctori Stutgardiae oblatus est.

Tertia obseruatio *florem rosae proliferum et frondosum* commemorat. Hic tantum notamus, ramo rosae, primo spinoso, postea aliqua ex parte spinis orbo, ea in parte, vbi nudus fuit, rosea petala et folia affixa fuisse, hinc rursus spinosum post breue interuallum folia permulta fudisse. Flos iste aeque ac fructus illi proliferi tab. 12. delineati sunt. p.417.

Obseruatione quarta *iridis multiplicis* Noster meminit, quam vario tempore obseruauit. Anno nimirum 1741 iridem quintuplicem, secundariam nimirum et primariam et intra hanc tres zonas rubras, anno deinde 1746 iridem secundariam modo ordinario, primariam vero triplicem et alicubi quadruplicem, annoque 1741 iridem primariam triplicatam obseruauit. Verum obseruatas has zonas coloratas non tam irides fuisse, ex maiori reflexio- p.420.

num numero factas, quam orta ex diuersis bullis, quae ellipticam fortasse figuram tenerent, siue ex alia causa diuersam refractionem producerent, ideoque pro coronarum aut halonum portionibus habendas esse, arbitratur.

X.

Observations on a series of Electrical Experiments. By Dr. HOADLY, and Mr. WILSON, Fellows of the Royal Society. The second Edition. With Alterations and the Addition of some Experiments, Letters and explanatory Notes. By B. WILSON. London: printed for T, Payne, MDCCLIX. 4. pl. 11.

h. e.

HOADLYI M. D. et B. WILSONI Reg. Soc. Sc. Sodalium, Obseruationes in seriem experimentorum electricorum. Editio secunda, emendata, et adiectis experimentis, epistolis ac notis aucta a Beni. WILSONO. Londini.

Quo abstrusiores sunt phaenomenorum electricorum rationes, eo maiori cum voluptate scientiae naturalis amatores perlegent hoc opusculum, in quo ex paucis, iisque satis probabilibus, hypothesibus, vnacum quibusdam corporum proprietatibus, per experientiam cognitis, rationes probabiles singularium et maxime admirabilium experimentorum electricorum explicantur, et simul, caussam electricitatis fluidum illud esse, quod NEWTONUS aetherem dixit, verisimile redditur.

Hypo-

Hypotheſes ſunt, cauſſam phaenomenorum electricorum eſſe fluidum elaſticum tellurem, et poros omnium in ea corporum libere permeans; huius fluidi, vndiquaque circumfuſi, certam quantitatem ineſſe in ſingulis corporibus naturaliter, et cum corpus quoddam electricum nobis appareat, quantitatem illam vel auctam eſſe, vel diminutam. p. 3.

Proprietates corporum, quas tanquam per experimenta certas aſſumunt Auctores, ceterisque phaenomenis explicandis praeſtruunt, hae ſunt: Omne corpus reſiſtere vi, quae ipſum electricum reddere, vel electricitate priuare conetur; in aliis corporibus hunc reniſum maiorem, in aliis minorem eſſe; maximum eſſe in vitro, ſulphure, reſinoſis corporibus, modo ſatis craſſa ſint, item in pilis, et filis bombycinis, ſatis ſiccis, paullo minorem in aere puro ſeu ſicco, minimum in aqua, hydrargyro, metallis et mineralibus, animalibus et plantis, ipſaque telluris ſuperficie, hac tamen differentia, vt haec poſtremo dicta corpora magis reſiſtant, ſi ſuperficies habeant multum extenſas, et valde politas, ipſisque vis, per quam electr icaredenda ſint, in medio applicetur, minus autem, ſi ſuperficies ipſorum ſint parum extenſae, aſperiores, in cuſpides terminatae, et vis ad has cuſpides applicetur; fluidum electricum in vnoquoque corpore non vltra certum limitem augeri, neque diminui poſſe; denique nullum corpus, cui ſemel electricitas impertita ſit, ſponte redire ad ſtatum ſibi naturalem, ſed in hunc ſtatum vt redigatur, opus eſſe aliqua vi extrinſecus applicata. p. 4. 5.

Ex his principiis primo colligunt Cl. Auctores, quid agendum, et quomodo figuranda et diſponenda ſit virga ferrea, vt vel facile acquirat electricitatem, eamque diu retineat, vel electricitate ſemel acquiſita facile priuetur. Quae ſic ratiocinando colligunt, p. 6.

 optime

optime cum experimentis conſpirare monent. Neque id adeo mirum eſt. Nam illa principia, ex quibus ratiocinati ſunt, potiſſimum ex his ipſis experimentis ducta fuerant. Sed hoc ſpecimine ratiociniorum guſtum tantum aliquem ſuae methodi praebere voluiſſe videntur.

p. 10. Pergunt ad explicanda ex iisdem principiis phaenomena, quae occurrunt, vbi virga ferrea vel *poſitiue* electrica redditur, h. e. plus fluidi electrici recipere cogitur, quam in ſtatu naturali habet, vel *negatiue* electrificatur, h. e. aliqua eius quantitate
p. 16. priuatur. Quod dum agunt, euincunt, circa quodvis corpus, vtrauis electricitate impertitum, formari atmoſphaeram, ex electrico fluido conſtantem, quae ſeſe expandere, et in aliud obiectum corpus, quod minus, quam aer, reſiſtat, tranſire nitatur. Ex conſideratione actionis eiusmodi atmoſphaerae
p. 19. oſtendunt rationem, cur duo corpora leuia, eodem genere electricitatis praedita, ſe inuicem in vicinia repellant, et contra ſe mutuo in vicinia attrahant, ſi alterum negatiue, alterum poſitiue electricum ſit. Porro inde colligunt ſignum, per quod certo co-
p. 23. gnoſcere licet, vtrum corpus quoddam poſitiue, an negatiue electricum ſit. Nimirum duae ſphaerulae ex ſubere extremitatibus fili alligandae, et ope tubi vitrei ex corpore propoſito ſuſpendendae ſunt; quo facto hae ſphaerulae ſe mutuo repellent: ſed nunc tubus vitreus frictus, ſeu electrificatus, his ſphaerulis admotus indicabit, eas, et ergo ipſum corpori propoſitum, negatiuam electricitatem habere, ſi adhuc magis quidem ſe mutuo repellant, ſed mox ad ſe inuicem accedant, contra autem poſitiue fuiſſe electrificatas, ſi minus quidem ſe inuicem repellant, ſeu ad ſe mutuo accedant, ſimulac tubus admouetur, ſed mox fortius altera alteram propellat tubo remoto.

Ex

Ex hoc experimento deducunt hoc paradoxon: p. 24.
ſi tubus vitreus frictus ad corpus quoddam admoveatur paullatim, primo in certa diſtantia tubi electrificari illud corpus, deinde propius accedente tubo, electricitatem corporis deſtrui, denique adhuc propius admoto tubo, illud iterum electricum reddi. Vtuntur etiam ſphaerulis illis, ex ſubere factis, ad demonſtrandum, vim tubi vitrei p. 25.
electrici, ſeu machinae electricae, eſſe limitatam, i. e. corpori cuidam ab eo tubo, eaue machina, non niſi determinatum gradum electricitatis in determinata diſtantia communicari poſſe.

Hinc porro explicant phaenomena in noto illo p. 26.
experimento obuia, in quo in interiori cauitate tubi vitrei, ex qua aer eſt exhauſtus, flumen lucis apparet, ſi alterum eius extremum, cupreo manubrio inſertum, manu tenetur, alterum, hermetice ſigillatum, ad tubum vitreum electricum, vel machi- p. 32.
nam electricam, admouetur. Ex quo experimento ſimul euincunt, fluidum electricum non poſſe per totam maſſam vitri ab vna ſuperficie eius ad oppoſitam penetrare.

Progrediuntur ad explicationem experimenti *Lugdunenſis*, inter omnia experimenta electrica celebratiſſimi. In qua dum occupantur, docent primo, quomodo vitrum ſine frictione electricum reddi p. 35.
poſſit per communicationem; deinde oſtendunt, in p. 39.
hoc experimento ſemper tantum fluidi electrici ex p. 48.
vna vitri ſuperficie expelli, quantum in alteram, oppoſitam illi, ingrediatur; et quomodo hoc fieri poſſit, licet vitri maſſam totam hoc fluidum peruadere nequeat, ex ratione reniſus vtriusque ſuper- p. 44.
ficiei, ſubtiliter explicant, ſimulque demonſtrant, in hoc experimento alteram vitri ſuperficiem nega-

 tiue

tiue, alteram poſitiue electricam eſſe. Deniqueead
p. 46. illuſtrandam magisque confirmandam explicationem
huius experimenti, inſtituunt comparationem inter
hoc experimentum, illudque paullo ante memora-
tum, quod in tubo aeris vacuo capitur, quae duo
experimenta ſibi inuicem prorſus ſimilia oſtendun-
p. 49. tur; nonnulla etiam experimenta addunt, quae ex-
plicationi experimenti Lugdunenſis, ab ipſis exhibi-
tae, lucem ac robur praebent. Interim, quod nobis
non eſt diſſimulandum, difficultatem aliquam, eam-
que haud exiguam, in ſua huius experimenti expli-
catione reliquerunt Cl. Auctores, hanc nempe: quod,
ſi vera ea ſit, in vna parte maſſae vitreae, ſic electri-
ficatae, lateat fluidum electricum condenſatum, et
in reliqua parte, proxime adiacente, fluidum ele-
ctricum rarefactum; quae duae portiones fluidi ele-
ctrici quomodo in hoc ſtatu, cum fluidum illud ela-
ſticum eſſe ſumatur, tam diu iuxta ſe inuicem per-
manere queant, admodum difficile explicatu eſſe
videtur.

Cum experientia duce ſumſiſſent Auctores omne
corpus electrificationi reſiſtere: reſtabant ſoluendae
hae quaeſtiones, vbi reniſus ille exerceatur, et vnde
vis illa reſiſtendi proueniat. Quas quaeſtiones nunc
attingunt. Et ad primam quidem reſpondent, re-
p. 54. niſum illum exerceri in ſuperficie corporis, vel po-
tius proxime ante eam, vbi etiam radii luminis re-
p. 58. flectuntur; ad ſecundam vero, vim illam, qua cor-
pus augmento vel diminutioni fluidi ſui electrici re-
ſiſtat, elaſticitatem eſſe atmoſphaerae, e fluido ela-
ſtico eodem, quod et electricum vocamus, et cui
etiam nonnunquam particulae ſubtiliſſimae materiae
propriae corporis admiſtae ſint, circa vnum quodque
corpus formatae, ſiue illud electricum ſit, ſiue
minus.

His

His quaestionibus enodatis, singulari experimento docent, fluidum electricum, ex vno corpore in aliud transgressurum, non breuissimam ire viam, sed eam, qua paucissimae superficies ipsi traiiciendae sunt. Quo ipso bene monent, multum confirmari, quod supra dictum est, vim, qua corpus fluidi electrici ingressui vel egressui resistit, proxime superficies eius exerceri. p. 62.

Tandem rationem, cur leuia corpuscula a tubo electrico attrahantur, et repellantur per vices, reddunt ex praedictis atmosphaeris. Quia enim, inquiunt, atmosphaera, circa tubum formata, proxime eius superficiem rarissima est, et inde gradatim densior fit, donec in ea distantia, ad quam virtus tubi electrica extenditur, densitatem fluido electrico naturalem recuperet: necesse est vt corpusculum quoddam, in hac atmosphaera positum, e parte eius densiori in rariorem emergat, et sic a tubo attrahi videatur. Et quoniam interea circa ipsum hoc corpusculum atmosphaera electrica formatur, ex hac intelligitur, cur ipsum mox repellatur, eodem modo, quo duarum sphaerularum ex subere electricarum mutuus repulsus explicatus est. Dissipata deinde hac corpusculi atmosphaera per attactum corporis non electrici, ipsum illud corpusculum denuo a tubo attractum iri, vt antea patet. p. 66.

Sic explicatis maxime notabilibus phaenomenis electricitatis, concludunt, fluidum electricum non esse diuersum ab eo, quod NEWTONVS aetherem dixit, et quod ex eius mente est fluidum subtilissimum, maxime elasticum, per omne vniuersi spatium diffusum, omnia corpora penetrans, et in corporibus crassis multo minorem densitatem, quam in spatio reliquo habens. Ignem haud commode vocari hoc fluidum arbitrantur, propterea quod ignis non sit substantia, sed se habeat ad aetherem, p. 67.

particulis corporum inflammabilium mistum, vt sonus ad aerem.

Cum primum ederetur hoc opusculum, Cl. WILSONUS pleraque argumenta HOADLYO suppeditauerat, qui illa in ordinem redacta stilo suo proposuerat. In hac altera edi:ione, post obitum HOADLYI facta, WILSONUS aliquot libri loca emendauit, et rationes emendationum in notis textui subiectis indicauit, nonnulla etiam noua addidit, nempe epistolam ad HOADLYUM datam d. 30 Novemb. 1755, in qua exponit, quomodo in rationes phaenomenorum electricorum inquisiuerit, et ad hoc systema, modo expositum, meditando atque experiundo peruenerit, et partes duarum epistolarum ad V. Cl. ELLICOT et SMEATON, iam anno 1746 scriptarum, in quibus affirmat, effluuia electrica globi e manu, vel puluillo, cui affricatur, non autem e vitro, prodire, et accumulationem fluidi electrici in lagena *Lugdunensi* proportionalem semper esse tenuitati vitri, superficiei eiusdem, et superficiei corporis non electrici, quo vtraque lagenae superficies tegitur.

XI.

HERMANNI BOERHAAVE, Philosoph. et Med. Doct. Institut. Colleg. Pract. Botan. et Chem. in Academia Lugd. Bat. Profess. Colleg. Chirurg. in eadem vrbe Praesid. Societ. Reg. Scientiarum. Londin. et Academ. Reg. Scientiar. Parisiens. Membr. Praelectiones academicae de morbis neruorum; quas ex auditorum manuscriptis collectas edi curauit IACOBUS VAN EMS, Medicus Leidensis. Tom. I. Lugduni Batauorum, apud Petr. van der Eyk

et

et Cornel. de Pecker, 1761. 8. 1 Alph. 1½ pl. Tom. II. ib. eod. 1 Alph. 12¾ pl.

Quum vix non omnia olim a tanto viro, qualis fuit HERMANNUS BOERHAAVE, ſcripta, vel modo dicta, ſummam doctorum virorum attentionem atque applauſum excitauerint meruerintque, iam diu quoque praeſtantiſſimum eius opus de morbis neruorum, quod manu ſcriptum in non nullorum manibus verſari notum erat, quam auidiſſime hactenus expectatum fuit. Ab Ill.ᵐᵒ in primis KRUSE, Medico Petropolitano Clariſſimo, in cuius quippe manus cuncta ab immortali viro relicta opera et inter ea etiam hoc, vti iam ante aliquot annos percepimus, de neruis, perueniſſe conſtat, eo magis vel hoc quoque poſthumum opus editum iri ſperabant omnes, quo magis illa ſpes edendorum omnium illorum operum ipſius Viri Cl. auctoritate publiceque data fide confirmata fuerat *). Interim, quum aliorum laborum multitudine adhuc dum, quo minus datam fidem ſolueret, impeditus ille fuerit, orbem eruditum ſibi obſtrictum reddidit Cl. VAN EMS, de praeſentis operis editione absque dubio egregie promeritus. Is enim ipſe ante triginta annos et quod excurrit, Boerhaauianis interfuit praelectionibus academicis, tumque temporis, quae praeceptor de neruorum morbis propoſuerat auditoribus, calamo excepit. Accidit deinde, vt aliud exemplum, IACOBI HOVII, medici nunc Amſtelodamenſis, viri doctiſſimi, manu conſcriptum, tandemque tertium, ex iisdem praelectionibus in ſuos vſus a perilluſtri GERARDI VAN SWIETEN contractum, acciperet, ex quibus exemplis tribus hunc, quem indicamus, librum ita *Noſter* compoſuit,

*) conf. Comment. noſtr. Vol. IX. P. I. p. 171.

ſuit, vt, quantum fieri potuit, retentis b. auctoris verbis, doctrinam ipſius de hoc argumento omni fide et, quod cuilibet legenti facile clarum erit, multo ſtudio ſubactoque iudicio in ordinem redigeret conficeretque, additis aliorum auctorum locis, a praeceptore olim citatis, quae inſigni diligentia ex illorum operibus collegit atque examinauit. Vt lectorum inſuper commodo magis magisque conſuleret, ſumma non ſolum rerum capita ad ſingularum paginarum margines indicemque illarum vberrimum riteque contextum ſub finem libri adiecit, ſed toti quoque operi conſpectum ipſius praefixit, quem ita exaratum deprehendimus, vt, quem meliorem breuioremque lectoribus noſtris tradere posſemus, vix ac ne vix quidem intelligamus. Quam ob rem tum a Cl. Editore, cum ab ipſis noſtris lectoribus veniam facile nos impetraturos eſſe confidimus, ſi praeter morem, a nobis huc vsque receptum illum hic loci iisdem verbis repetamus, quo vno quaſi intuitu appareat, quam vaſtum et ſubtiliter diſputatae, et ſolide atque vtiliter expoſitae, doctrinae campum in hoc opere emenſus fuerit b. BOERHAAVE.

Totum hoc opus diuiſum eſt in duas partes, quarum prima agit de morbis, qui proprie dictis neruis, eorumque membranis accidunt; altera de illis affectibus, qui totum ſyſtema encephali, ex quo nerui oriuntur, et a cuius bona conſtitutione humanitas dependet, turbant, labefactant, deſtruunt.

p. 2. In ipſo primae partis initio exhibetur etymologia et definitio nerui: deinde quid proprie neruus ſit, et unde originem habeat, diſquiritur; et quoniam nerui ex cranio egrediuntur, hinc in genere de cranio diſſeritur, quatenus ſit propugnaculum encephali, quod neruis originem praebet, tam in embryonibus, quam in adultioribus; adduntur que

non-

nonnulla de eius figura, quatenus ob neruorum
cauſam talis eſſe debuit: et ob eandem rationem
theca vertebrarum in genere conſideratur.

Nerui non decurrunt nudi per corpus, ſed va- p. 9.
ginas, quibus defenduntur, mutuantur ab encephalo:
hinc membranae cerebri etiam deſcribendae erant.
Exterior earum eſt dura mater, cuius definitio da-
tur; cohaeſio, appendices et fabrica deſcribuntur;
et hac occaſione nonnulla adduntur de fabrica mem-
branarum in genere, vt ea, quae poſtea de mem-
branis cerebri dicenda ſunt, eo melius intelligi
poſſent.

Dura mater illud cum omnibus corporis mem- p. 15.
branis habet commune, quod gaudeat vaſis arterioſis;
easque accipit ex carotidibus et vertebralibus illae-
que abeunt in venas; adduntur nonnulla, quae his
vaſis propria ſunt. Patet ergo, quod dura mater p. 28.
ratione vaſorum pati poſſit varios morbos, qui falſo
neruis adſcribuntur, nempe inflammationem, ſuppu-
rationem, gangraenam, ſcirrhum, vulnera, contuſio-
nes, dolores a plethora; hinc proprie dictam ce-
phalalgiam, ſeparationem durae matris a cranio: et
ab his cauſis poteſt fieri apoplexia: adduntur quae-
dam, ex quibus patet, morbos poſſe fieri in ſyſte-
mate vaſorum durae matris, qui, licet neruis adſcri-
bantur, proprie tamen ad vaſa pertinent. Dura p. 49.
mater habet etiam neruos ſibi proprios, hinc poteſt
eſſe ſedes doloris ab eorum roſione et tenſione.
Maxime autem quaeritur, an veram conuulſionem
pati queat: clari enim viri affirmarunt, duram ma-
trem eſſe muſculum, quorum ſententia refutatur;
licet tamen concedatur, in nonnullis durae ma-
tris locis adeſſe fibras, ſed eae longe alii vſui in-
ſeruiunt, et in ſinubus maioribus inprimis neceſſariae
ſunt, vt nimiam eorum expanſionem impediant.
Sinus illi habent ampullas, vnctuoſo humore, attri-
tum

tum prohibente, plenas, in quibus ergo varium tumorum genus obtinere poteſt; poteſt etiam in fibris eorundem ſinuum naſci induratio, et hinc oriri morbi,
p. 55. neruis falſo adſcripti. Dura mater per varia foramina exit ex cranio et ſpina dorſi, neruis vaginam exteriorem largitura; ergo cum iis protenditur per totum corpus, iisque duritiem conciliat; deſerit vero eos, vbi in viſcera, vel motuum ſenſuumque organa ingrediuntur. Haec vero durae matris vagina gaudet arteriis, venis et neruis; ergo pati poterit morbos, vaſis et neruis proprios, illaeſa tamen pulpa interiori: poteſt hic itaque naſci omne tumorum genus, per quos comprimitur pulpa neruorum interior; vel humores, in vaſis vaginae contenti, poſſunt fieri acres et ſenſim corrodere neruum, idem-
p. 66. que poterit obtinere in gangliis. Nerui etiam variis morbis obnoxii ſunt ab acrimonia humorum, qui continentur in vaſis vaginae, vti patet in ſcorbuto, lue venerea, arthritide, rheumatismo et odontalgia, quae omnia dein variis exemplis ex probatis auctoribus confirmantur. Encephalon ambitur variis diſtinctis membranis, quae liquore intermedio concreſcere prohibentur, qui liquor praeternaturaliter poteſt augeri in cranio, in theca vertebrarum, in vaginis neruorum ipſis; vnde compreſſa pulpa interiori functiones neruorum ipſae delentur; qui morbi, quo modo cognoſcantur et curentur, docetur; et tales morbos reuera dari ex analogia illuſtratur.

p. 87. Sequitur nunc conſideratio ſecundae cerebri membranae, nempe arachnoidaeae, cuius traditur inventio, nexus, fabrica, dein morboſa conſtitutio, ſiccitas, concretio, quae per obſeruationes confirmatur, nimia humiditas, pinguedo; vnde morbi naſcuntur in toto genere nervoſo, illaeſa tamen medulla.

Porro

Porro deſcribitur tertia cerebri membrana, nem- p. 91.
pe pia vel tenuis, et in ea notantur amplitudo, ſin-
gularis conſtitutio, nexus; arteriae, quae mira ratione
propagantur, decurrunt ſupra medullam, inſinuant ſe
corticem: docetur dein diſtinctius, quomodo ſe
habeat in cerebro; quam innumerabilia ſint eius
vaſa, ita, vt tota fere ſit vaſculoſa; conſideratur eius
ſuperficies exterior, interior nexus per vaſa arterioſa et
venoſa, inſinuatio in anfractus cerebri, adplicatio ad
medullam, appendix conſtituens plexus choroideos.
Vt porro oſtendatur, quomodo pia mater ſe habeat
in cerebello, traditur eius generalis deſcriptio; no-
tantur arteriae; et ſic acquiritur idea piae matris,
cerebellum eiusque proceſſus vermiformes inue-
ſtientis. Eadem ratione paucis tantum verbis agi-
tur de medulla ſpinali et pia matre ipſi propria.
Pia mater, morboſa facta, functiones neruorum etiam p. 122.
laedit, quod nunc porro demonſtratur: ſcilicet ar-
teriae eius poſſunt fieri nimis amplae, ſiue illa am-
plitudo communis ſit toti corpori, vel huic parti
propria; vel nimis vel arctae, nimis rigidae; vel nimis
exiles.

Plethora in toto corpore nata, replet etiam vaſa p. 131.
piae matris, quae ergo comprimunt corticem, vel
medullam in cerebro potius quam cerebello; vtra-
que vero ratione functiones neruorum laedi poſſunt,
ſed datur etiam plethora piae matri propria, inpri-
mis in obeſis, qui propterea variis neruorum morbis
ſunt obnoxii; haec vero etiam oritur ab arteriis, in
aliis corporis locis impeditis; ab obſtructis arteriis
coeliacis et meſentericis; ab impedito ſanguinis ex
cerebri ſinubus exitu; a compreſſis venis iugulari-
bus; a reſpiratione compreſſa; per nonnullos animi
affectus, et ab impeditis euacuationibus conſuetis;
quae plethora, natique inde morbi, quomodo co-
gnoſcantur et curentur, oſtenduntur.

Con-

p. 148. Conſideratur nunc vitium plane contrarium, nempe defectus ſanguinis rubri in vaſis piae matris, et hac occaſione refutatur ſententia illorum, qui putabant, hominem eo eſſe saniorem, quo ſanguis eius eſſet tenuior; etenim a tali ſanguine fit lentor et leucophlegmatia hinc etiam hydrops inter membranas cerebri; et impotentia ad motum, cui autem malo inprimis obnoxia ſunt corpora tenella et viſce-
p. 158. rum debilitate laborantia. Quoniam vero tale corpus virginibus proprium eſt, hinc illae frequenter incidunt in peculiare morbi genus, quem chloroſin vocant. Hanc multi medici falſo adſcripſerunt deficientibus menſibus, quum tamen reuera oriatur a defectu ſanguinis rubri; quod eo clarius patet, quia virgines non tantum, ſed et omnes alii, a nimiis haemorrhagiis in ſimilem morbum incidant: huius diagnoſis et curatio traditur. Haec cura conſiſtit procul dubio in reſtitutione ſanguinis rubri, quae obtinebitur reſtitutione chylopoieſios per cibos ſiccos et concoctu faciles, potus generoſos, ſed non inebriantes, condimenta appetitum acuentia, medicamenta ſtomachica amara exterius et interius adhibita, ſimplicia magis, quam compoſita et purgantia blanda, bili aemula. Iisdem remediis reſtituitur haematopoieſis; nam ex chylo fit lac, ex lacte ſanguis; hinc ſi chylus rite conficitur, tunc etiam reſtituitur ſanguis. Huc vero maxime facit exercitatio corporis et ferri vſus internus, quod, qua ratione exhiberi debeat, quaenam cautelae in eius vſu obſeruandae, et quid poſt eius vſum agendum ſit, docetur. Iisdem etiam remediis reſtituitur pneumatopoieſis.

p. 188. Sanguis, in vaſis piae matris haerens, non tantum poteſt peccare quantitate, ſed etiam acrimonia; hinc pertractata plethora et inanitione, iam etiam conſideratur, quamnam noxam neruis pariat talis

acri-

acrimonia. Quaeritur ergo primo, an acria huc vsque peruenire queant, et ſi vlla, affirmatur hoc inprimis de ſpiritibus ſtillatitiis fermentatis, quorum effectus in cerebrum recenſentur; qua occaſione agitur de ebrietate; curaque morborum, qui ab hac cauſa pendent, paucis traditur. Sed dantur etiam alii ſpiritus, ſiue effluuia ex quibusdam vegetabilibus exeuntia, quae etiam paucis memorantur et de horum et ſpirituum ſtillatitiorum effectibus nonnulla adduntur.

Quoniam nunc de ſpiritibus ſermo eſt, diſquiritur, quid proprie per ſpiritum intelligi debeat, cu- p.201.
ius proprietates recenſentur et vbi inueniatur, dicitur. Primo nunc conſideratur ille ſpiritus, qui in animalibus per ſolam vitam paratus, effluuiorum modo ex illorum corpore exit, recenſentur eius varii effectus in varias corporis animalis partes, vis eius in latum ſe diffundens, vni tamen animalium generi tantum nocens, quae vis incredibili plane ſubtilitate pollet et tamen ita figi poteſt, vt per longum tempus effectus ſuos praeſtet; vis illa vario modo communicari poteſt, ita tamen, vt inprimis agat in neruos diſſectos, hinc forte directe ſpiritus neruoſos afficiat, quod ex modo communicationis demonſtratur; et tandem quaedam adduntur, quae diagnoſin, prognoſin et curationem veneni recepti ſpectant. Sequuntur ſecundo illi ſpiritus, qui pro- p.223
ducuntur per putrefactionem, quae valde promouetur per calorem et corpora ita reſoluit, vt fiant volatilia: morbi inde nati et methodus eos curandi recenſentur. Agitur tertio de ſpiritibus ex animalibus exhalantibus et de eorum effectu in corpus, quod illos ſpiritus recipit. Ordo rerum nunc ducit ad ſpiritus, qui exeunt ex vegetantibus, per exhalationem, olfactus organa afficientem, vel per deſtillationem, vel per contuſionem. Quaeritur, an

 vis

vis medicata vegetabilium ab his ſpiritibus pendeat; ſummaque horum ſubtilitas demonſtratur, quia nullo ſenſu dignoſci, ſed ſuis tantum effectibus manifeſtari poſſunt, illi ſpiritus in ſingulis vegetantibus
p.243. ſingulares ſunt. Pergitur nunc ad regnum foſſile, quod etiam ſpiritus ſuppeditat, qui in nonnullis fo-
p.247. dinis naturales ſunt et ſingularibus effectibus ſe manifeſtant. Nonnulli etiam memorantur foetores, corpori humano valde pernicioſi. Ignis etiam miros et noxios extricat ſpiritus, qui inprimis lethales ſunt ab igne ſuffocato, quod miris exemplis confirmatur. Hac occaſione alii quidam noxii ſpiritus,
p.257. per calorem extricati memorantur. Sequuntur nunc ſpiritus per miſcelam parati, quorum exemplum habetur in vitriolo, qui etiam in neruos agunt.

p.260. Pertractatis morbis, qui oriuntur a corporibus alienis, in neruos eorumque liquores agentibus, conſideratur nunc neruus integer et examinantur morbi, qui toti eorum ſubſtantiae accidunt; hunc in finem paucis agitur de neruo in genere; dein de tendine, quoniam ille ex neruis oritur: nerui et tendines per ſolum ſenium exſiccantur, poſſunt pati inflammationem, per quam conſtituentes eorum partes inter ſe concreſcunt, per ſuppurationem nudari ſuo inuolucro et ab externis iniuriis peſſime affici: hac occaſione nonnulla adduntur de ſutura tendinis.

p.270. Quoniam vero nerui nudi per dentes decurrunt, hinc porro agitur de odontalgia, quae vtplurimum oritur ab exeſa vitrea dentis cruſta, neruoque nudo aeri expoſito, nec niſi illo neruo deſtructo curari poteſt, quod quibus modis fiat, docetur. Agitur etiam de aliis odontalgiis ab inflammatione gingiuarum, ab earum colliqueſcentia per ſcorbutum, a perforatione alueolorum, quae ſpecies ex conſideratione dentium amplius exponitur et medendi methodus traditur: haec odontalgia frequenter oritur ab acidis,

dis, dentem corrumpentibus et per eius euulſionem vel per antiſeptica debet curari. Alia eius ſpecies fit per dentem molarem, antrum HIGHMORI perforantem: quia vero catarrhi in hoc malo frequenter accuſantur, hinc nonnulla de iis adduntur.

Pergitur nunc ad paronychiam, quae etiam a neruo, circa phalanges digitorum denudato, ortum habet: deſcribuntur huius mali ſymptomata, ſedes: affectae partis fabrica exponitur: recenſentur variae huius morbi ſpecies; prima ab accumulata articulorum mucilagine: altera ab inflammato ligamento, quod capſulam articularem conſtituit: tertia a male affecta membrana cellulosa in articulis: quarta a laeſo perioſteo in phalangibus digitorum: quinta a vitio tendinum, qui in prima phalange digitorum finem habent: ſexta ab inflammata vagina, quae his tendinibus circumponitur. Hac occaſione nonnulla notantur de ſcuto cartilagineo, ſub quo illi tendines transeunt: ſeptima denique a laeſo harum cartilaginum perichondrio. Sequitur iam conſideratio phyſiologica vnguium, dein eorum pathologia; inprimis exponitur, quam dolorifica mala ab ariditate epidermidis cum illis cohaerente et ab ipſa eorum areſcentia ſequi poſſint. p.287. p.317.

Porro explicatur callus, qui fit a degeneratione neruorum per eorum compreſſionem nata, et hac occaſione agitur etiam de coecitate et ſurditate ſenili, quae ab occalleſcentia neruorum opticorum et acouſticorum producuntur. Agitur dein de verrucis, quae ſunt papillarum neruearum degeneraſcentium ſpecies: et diuerſae earum ſedes notantur. Porro tractantur claui, cornubus animalium ſimiles, ſuntque illi papillarum neruearum, ex cute aſſurgentium compreſſiones et indurationes. Tandem capitulum de papillis in ſuperficie corporis degeneraſcentibus primum huius opuſculi tomum claudit. p.325.

p.343. Pars secunda agit de morbis, qui totum systema encephali afficiunt; et quoniam ab eo humanitas pendet, hinc post breuem praefationem agitur de mente humana, quae in genere describitur et ex ipsa eius consideratione deducitur cognitio adorabilis Dei, qui omnibus rebus mentique humanae primam
p 354. dedit originem. Agitur dein de modo, quo mens humana ideas acquirit, ostenditurque hanc rem vix melius posse explicari, quam si ille modus comparetur cum ingressu luminis in oculum. Consideratur porro potestas mentis humanae quae apta est cogitare infinita, praeterita sibi sistit praesentia, adhibitis etiam quibusdam notis corporeis, vel sine illis, dum tamen in vtroque casu perfecte eadem manet.
p.365. Pergitur iam ad ratiocinium, ostenditurque, hanc actionem esse simplicissimam, et quasi momentaneam, moram vero eius successiuam pendere a notis, quibus nobis opus est; vnde concluditur, esse in mente perfectionem latentem, qua per se cogitat. Sequitur alia mentis facultas, nempe voluntas, quae se extendit ad infinita habetque in se fundamentum virtutis et vitii: huius proprietates recensentur et nonnulla
p.386. adduntur de summo bono. Considerantur porro animi affectus, qui in genere referuntur ad amorem et odium, quorum bonum vel malum regimen felicitatem hominis promouet vel turbat; recensentur horum diuersitates et ostenduntur varii effectus in corpus humanum, vnde deducitur regimen mentis, quod medicorum est. Porro describitur imaginatio, quae facultas mentis homini inprimis propria est: recensentur miri eius effectus, notantur varii gradus et docetur eius regimen. Haec vero si nimis valida sit, oritur insania, quae porro describitur methodusque curandi traditur.

Pertractatis morbis, qui sedem habent in ipso sensorii communis loco, iam agitur de iis, qui sedem

dem habent in alio loco, vnde ſenſorium commune aeque afficiunt, ac ſi in eo ipſo haererent. Inprimis hic accuſari merentur praecordia, meſenterium, herniae aliaeque cauſae, quae in neruos abdominales agunt; nec minus hic peccant vterus et veſica: methodus curandi morbos, ab hac cauſa ortos, traditur. Senſorium commune ſaepe etiam afficitur a ſordibus, in primis viis haerentibus, quae ſaepe malignam indolem habent: morbi inde nati deſcribuntur. Dein agitur de bile atra, in iisdem his locis haerente, et morbos neruorum producente. Venena varia in ventriculo haerentia, totum ſenſorium commune etiam turbant. Haec conſideratio ducit ad explicandam neruorum ventriculi et primarum viarum actionem in ſenſorium commune, cuius rei illuſtre exemplum habetur in colica Pictonum, adduntur quaedam de noxis ab affectis neruis remotioribus et pauca alia, quae curationem horum affectuum ſpectant. Sequitur capitulum, vbi ampliori ſermone oſtenditur, neruos, per totum corpus diſperſos, in proprio ſuo loco agitatos, producere capitis et generis neruoſi morbos.

p.432. p.447

Hactenus ſenſorium commune conſideratum eſt, quatenus eſt pars corporis ſolida, vel fluida, vel ex vtrisque compoſita; iam vero ſequitur ſubtilior indagatio principii illius, quod HIPPOCRATES vocauit *impetum faciens*, a quo omnes motus originem ducunt, et in quod omnes ſenſus terminantur. Vt vero conſtitutio eius morboſa melius intelligatur, accuratius dein inquiritur ortus idearum, animi affectuum, vnde iterum fiunt motus corporei, excretiones perturbatae, omniumque fere functionum mutatio. Recenſentur porro miri effectus huius principii impetum facientis reſpectu motus corporei, quos tamen minime percipimus. Definitur nunc accuratius, quid ſit ſenſorium commune, quod vt

p 468. p.487.

agat requiruntur nerui, qui diſtincti ſunt in ortu et fine: determinatur porro, cuinam corporis loco ſenſorium commune aſſignari queat, nempe ipſi neruorum origini, in qua nulla adeſt confuſio, ita vt tam origo quam functio cuiuscunque nerui ſit diſtinctiſſima, quae diſtinctio tam accurata eſt, vt homo reſpectu humanitatis reuera ſit duplex. Obiici tamen poſſet, quod partes cerebri ſe mutuo decuſſent, hinc illa res accuratius inquiritur, nec tamen apodictice determinatur, quid ſtatuendum ſit.

p.510. Sequitur caput de ſympathia, in qua explicatur, quid nerui patiantur ab externa cauſa et qua ratione vnus homo agat in alterum et patiatur ab altero: praemittuntur quaedam, quae hanc rem in genere ſpectant; docetur deinde, quomodo vnus homo posſit excitare affectus alterius; illuſtrantur haec exemplo ex arte muſica deſumto; enarrantur miri potentiae noſtrae effectus, quorum neſcimus cauſam, modum et inſtrumenta, qui non ſemper pendent a noſtra voluntate, ſed quaſi vnico actu fiunt, diu durant, corpus noſtrum mutant tam ad ſalutem, quam ad mortem, extendunt ſe in longinquum et ad alia corpora, nec domari poſſunt niſi per remedia, quae corpus humanum debilitant et ad mortem ducunt. Adduntur deinde alia de principio, hos effectus excitante, quod plane inuiſibile eſt, et tamen tantum habet imperium in corpus, vt ab eo, in animi affectibus exorbitante, omnis generis morbi excitentur, imo mors ipſa et quidem ſubitanea ſecuta fuerit.

Supereſt nunc diſquiſitio, quemnam effectum praeſtet imaginatio humana in alienum corpus, id eſt, agitur peculiari capitulo de vi imaginationis
p.555. mulieris grauidae in proprium foetum: haec primo exemplis demonſtratur, dein adducuntur variorum auctorum de cauſa huius euentus ſententiae, quas tamen non admittendas eſſe demonſtratur, concluditurque,

que caussam huius phaenomeni esse incognitam et ad mirabilia referendam, quod in toto opere generationis etiam locum habet, vti etiam in aliis casibus, in quibus ignorantiam nostram fateri cogimur.

Absolutum iam esset pensum, nisi opportunum foret aliquot exemplis ostendere, qua ratione morbi, proprie cephalici dicti, pertractari debeant: et quia vertigo horum est leuissimus, hinc primo eius p.576.
historia traditur: dein sequitur caput de apoplexia, p.640.
quae inter morbos cerebri est periculosissima: huius minores gradus sunt parapoplexia, paresis, lethargus, cataphora, carus, coma, paralysis, de qua amplior sermo est. Tandem caput de epilepsia p.770.
hisce praelectionibus de morbis neruorum imponit finem.

En ipsius libri conspectus. Vel nobis quoque non monentibus, quilibet facile, et id quidem recte, suspicabitur, licet vltimam manum huic ipsi perficiendo operi non adhibuerit b. Auctor, illud tamen ita exaratum esse, ne tanto viro sit indignum. Qui reliquos enim ab ipso editos libros perlegerit: quis autem medicorum erit, quin eos legerit relegeritque? haud difficulter et in hoc inueniet BOERHAAVII doctrinam, ingenium acre, cogitandi modum, licet acutum et subtilem, tamen facilem, ordinemque egregium, amplissimam lectionem, planamque et, quae suam quandam maturitatem habet, orationem. Quodsi quis etiam vel vnam alteramque sententiam de neruis ipsis, vel ob fabricae similitudinem dictis neruosis partibus, earumque virtutibus, aliisue potissimum physiologiae capitibus in recentiorum auctorum libris aliam inuenerit, is perpendat, naturae limites forte numquam attingi, ideoque eius cognitionem denuo institutis experimentis semper ampliorem reddi posse, sique tantus vir forte errauerit,

rit, vti recte monet Cl. Editor, eum tamen non nisi grauissima ratione a recto tramite fuisse deflexum.

Aliqua nunc adhuc pauca, quae cum lectoribus nostris communicamus, ex ipso libro eligamus.
p. 11. Membranae, si in genere de iis loqui velis, in duas classes videntur posse diuidi, quarum vna est ad sensus nostros vasculosa, altera vero sensibus nostris nulla vasa exhibet, licet vel hoc quoque membranarum genus vasis non carere phaenomena multa doceant. Illius exemplum dat mesenterium aliaeque similes membranarum plures; huius autem chorion, amnion, aliaeque. Ad priorem classem pertinet etiam dura mater, quae, vti reliquae membranae vasculosae omnes, in duas lamellas separari potest, quae in sua duplicatura vasa conspicua continent. Illud igitur omne, quod nonnulli auctores fibras in ipsa occurrentes, musculosas esse pu-
p. 48. tauerunt, vere vasculosum est. Musculosae enim fibrae in membrana illa deprehenduntur prorsus nullae, et quae huius generis apparere creduntur videnturque, nihil aliud sunt, quam ligamenta quaedam duram matrem cranio affigentia, illis potissimum in locis, vbi sanguis ex encephalo rediens effluit in sinus, qui vero, nisi adessent retinacula talia, multis omnino sub occasionibus, nimium expanderentur, neque sanguinem satis continerent. Conuulsionem itaque veram pati numquam poterit dura mater, quum sine musculi praesentia nullus dari
p. 34. queat spasmus. Separatio autem illius a cranio interdum obseruata, non a vi quadam musculari, sed ab humorum quadam facta effusione, iisque, nisi resorpti fuerint, a calore rarefactis et distentis, duram matrem eo vsque a cranio separantibus, orta
p. 67. fuisse videtur. De arthritide et podagra hanc quoque legimus coniecturam, quod morbus iste duplicis generis esse videatur, vnum, sed rarius, in de-

gene-

generatione ſpirituum animalium conſiſtens, ſine vllo calore aut tumore, quam maxime tamen doloroſum neruosque conſumens; alterum, ipſos quidem etiam afficiens neruos, tamen in eorum integumentis haerens, tumoremque et inflammationem efficiens. Alterius tunicae cerebri inuentae laus ad quatuor p. 81. medicos Amſtelodamenſes, BLASIUM ſcilicet, SLADUM, KINAM, et SWAMMERDAMMUM, pertinet, quippe qui viri anno ſuperioris ſeculi ſexageſimo quinto eum in finem abierant quandam in ſocietatem, vt in qualibet hebdomade conuenirent eorumque vnusquisque quandam corporis partem examinaret. Nihilo tamen minus ſuum illa nomen, vti conſtat, a RUYSCHIO accepit. Praeter plethoram vniuer- p. 135. ſalem, et cerebro quoque ſuo tempore nociuam, datur etiam eius aliquod genus particulare, ſoli capiti et in primis piae matri proprium, cuius quidem variae, ſupra iam enarratae, cauſſae recenſentur, quarum tamen prima dicitur obeſitas. Quando enim oleum in contextu corporis celluloſo ſepoſitum abundat, tunc vaſa, quia cutis vlteriorem corporis expanſionem coercet, nimis comprimuntur, anguſtantur, et ſanguinis pars rubra in illis imminuitur. In capite autem pinguedo, ſi qua talis ibi, v. c. ex obſeruatione RUYSCHII, ſub tunica arachnoidea inueniatur, vix vmquam augeri deprehenditur, hinc in vaſa piae matris non compreſſa, maior ſanguinis copia irruere, et vertiginem, vacillationem tandemque apoplexiam efficere poteſt. In vertebrarum autem theca, quae non adeo plena eſt, quam cranii cauitas, ros quidam ſemper adeſſe debet ad auertendam ſiccitatem; ſatis igitur copioſa ibi saepius deprehenditur pinguedo; qua de cauſſa non facilis a plethora ibi oriunda compreſſio debet metui; et hi quoque nerui ad inferiores partes delati hinc forte omnium vltimo afficiuntur. Quem ad p. 148. modum

modum vero iſta mala a vaſis piae matris ſanguine nimium refertis oriuntur, ſic etiam e contrario ſimilia ſuam capere poſſunt originem ex defectu ſanguinis rubri in vaſis piae matris obuio. Inde lentor et quies humorum, caloris naturalis omniumque functionum imminutio, tandemque reliqui morbi omnes intermedii a vertigine ad apoplexiam vsque. En diuerſa morborum ſimilium cauſſa, diuerſaque eos curandi ratio. Quare illos quoque medicos, qui ſanguinem arterioſum, quo tenuior ſit, eo meliorem eſſe putent, fuſius hic loci refutauit BOERHAAVIUS. Deprehenditur iſte in hominibus tenellis viſcerumque imbecillitate laborantibus, vel alio et potiſſimum ſubitaneo modo, ſanguine bono
p.158. exhauſtis. Inter alios morbos eo etiam pertinet chloroſis dicta, quae ſaepius eo difficilius tollitur, quo frequentius aliis cauſſis ſolet a non nullis attribui, deficienti in primis fluxui menſtruo. Summo enim beneficio naturae menſes non fluunt iſtis virginibus; haeque enim, ſi maius ſanguinis rubri paterentur diſpendium, peius omnino ſe haberent; vti obſeruare licet in illis, quae ideo, licet imprudenti conſilio, venam ſibi ſecandam, vel alio modo menſtrui ſanguinis profluuium excitandum, curant.
p.163. Neque tollitur morbus, niſi pars aquoſa ſanguinis imminuta, rubra vero aucta fuerit. Quae igitur curandi methodus aeque ſatis fuſe, ac egregie tradita, legitur. Summa eius eo redit, vt bonus chylus idemque ſanguis elaboretur, viresque corporis omni modo confirmentur. Quodſi hae autem adeo iam deficiant, vt ne tantillum quidem ſuperſit, quod laticis illius boni adiuuet praeparationem, nulla quoque locum habet curatio. Victus itaque ſtudioſe electus atque εὐπεπτος; ex potuum genere in primis cereuiſia generoſa, recens, quippe quae ipſo vino melior eſt, nec vetuſta nimis neque mordax; vina auſtera,

rubra,

rubra, annoſiora, parce tamen hauſta; remedia ſic dicta ſtomachica externe et interne data, in primis amara, eaque per ſe potiſſimum, absque praeparatione chemica data, tandemque prae aliis commendandum remedium, ferrum ſcilicet, curam abſoluent. Qua occaſione candide, prout virum de- p.171.
cet vere honeſtum, fatetur b. Auctor primae ſuae aetatis errores, et remediorum volatilium vſum quam maxime fugiendum nunc ſuadet. Peſſima quoque ſunt purgantia reſinoſa, quae corporis humores ſoluunt; eccoprotica vero, bilis locum ſupplentia, vti rheum, aloe, myrrha, fel animalium voraciſſimorum, v. c. lucii prae reliquis conueniunt. Ferrum, quod in vſum vocatur, ſit verum et ſim- p.179.
plex crudum, haud in chalybem mutatum ideoque ſulphure ſuo non priuatum, quum ferri effectus ipſius ſulphuri in his morbis debeatur. Optimum iſtud etiam, quod humores noſtros faciliime intret, ferrum reperitur in acidulis, v. c. Spadanis. Quodſi vero tales non ad manus ſint, ferrum detur recens limatum et in tenuem pollinem redactum, ita tamen, vt antea examinetur aeger, num de acrimonia alcalina aut putrida queratur? Tum enim ſemper nocet: an de pituita, ventriculo inhaerente? Tum vſui eius praemitti debet lene aliquod emeticum. Detur ferri doſis, quae ſumma quindecim p.183.
grana continet, bis vel ter de die, ventriculo maxime vacuo, donec color cutis roſeus redeat. Neque nocet continuatus eius vſus, quamdiu excrementa nigro colore tinguntur. Tum enim ferrum adhuc ſoluitur inque vitrioli ſpeciem mutatur. Idem quoque valet de acidularum vſu, Numquam vero aegris dari debet ferrum, in quibus alcali deprehenditur in primis viis; vel vbi fomes aliquis putridus in aliqua corporis parte haeret; vel iis qui ſanguine abundant; vel qui tumoribus ſcirrhoſis aut vlcere

aliquo

aliquo laborant, vel tandem qui melancholici et atrabilarii ſanguinem amurcoſum habent. Aegros autem, dicta iam ratione ſanitati reſtitutos, moneat medicus, ne diætam ſiccam motumque corporis negligant: alias enim facilis in priorem morbum recidiua
p.270. metuatur. Inter morbos, qui neruo nudo facto accidunt, refertur quoque atrox iſte ſaepiusque pertinaciſſimus morbus, dentium dolor, cuius varia genera hic loci propius ſolitoque rectius exponendi occaſionem b. Auctor noluit negligere. Primus eius itaque gradus in dente carioſo hincque ipſius neruis denudatis et a quacunque fere cauſſa externa
p.274. facile affligendis, conſiſtit. Huic odontalgiae generi ſimiles videntur alii morbi chronici, vertebrarum, oſſis ſacri coxaeque. Oſſium enim lamellis, inter quas decurrunt nerui, ſeparatis, eroſio fieri poterit, vt in dente. Quem ad modum igitur in dente tolli nequit iſte dolor, niſi vel per euulſionem abrupto, vel alia ratione deſtructo, neruo; ita quoque in his partibus, niſi inurantur, nullus curationi
p.275. locus datur. Alterum porro odontalgiae genus ab inflammatione gingiuarum, ſiue vaſorum ex his ad dentium interiora propagatis, oritur; tertium adoleſcentulis potiſſimum ante ſeptimum annum et ante ſecundam dentitionem obuium et a plurimis aliis auctoribus omiſſum, quando gingiuae, per inflammationem a dentibus ſolutae, tabidae factae, in liquamen mucilaginoſum et foetidiſſimum abeunt. Malo ſerpente, denudatur maxilla carioſa et ex ea lamellae decidunt aeque ac dentes. Spirituum vſus perniciofiſſimus; ſed condiendae ſunt hae partes contra rodentem acrimoniam aeriſque corruptionem, v. c. cum ſale marino vel ammoniaco, addito, ſi calor vrgeat, nitro, in aqua diluto cum pauxillo vini ſuccique citri. Succus etiam ſemperviui maioris cum illorum ſalium pauca copia mixtus, vel

plan-

plantaginis latifoliae recentia folia, in aqua pluuiali humectata, vt epidermis eorum possit detrahi; egregiam praestant opem. Quartum odontalgiae genus a perforatis alueolis oritur in dentibus tantum caninis vel molaribus obuium. Illi enim fiunt ex duabus lamellis a se remotis, intermedio osseo concremento, diaphragma vocat b, Auctor, ex vna lamella ad alteram tran-seunte et vtramque connectente. Hi autem alueoli laedi possunt duplici mdoo; vno per rudiores morsus, quando maxillae tanta vi ad se adducuntur, vt alueoli partes osseae satis resistere nequeant, sed atterantur, densque cedat vel extrorsum, vel introrsum; altero autem, quando, dentis crusta vitrea ablata, ossea eius substantia vitium capit, quod per radicem ad alueolum vsque delata, inflammationem aeque ac in priore casu, excitare poterit, diris subsequentibus symptomatis, quibus olim aegrum vitam suam periisse narratur. Quinta tandem et vltima, quae exponitur, odontalgia, in dentibus caninis superioribus obuenire solet, quando nimirum fortissimo nisu adducuntur maxillae ita, vt dentium istorum radices infiamm antri Highmoriani lamellam attingant, laedant, et inflammationem in ipsius periosteo efficiant. Hinc, quum superior antri illius lamina ad oculi orbitam pertineat, oculus simul laedi solet; vnde factum esse videtur, vt canini dentes a non nullis appellati fuerint ophthalmici. Dentium dolorem a caussa catarrhosa, quae saepius accusatur, prouenire posse, *Noster* prorsus negat, sed caussam diri istius doloris semper topicam esse, confirmat. Inter caussas, quae sedem suam in ipso sensorio communi non habent, illud tamen eodem modo saepius afficere possunt, ac si in ipso haererent, referuntur quoque herniae, si fuerint strangulatae, quae interdum accelerare possunt mortem abs-

p.278. p.284. p.285. p.426.

absque praegressa inflammatione vel gangraena, nervis tantum solis male affici visis; cuius generis casum ante breue tempus obseruandi nosmet ipsi habuimus occasionem. Postquam abstrusissimam materiem valde subtiliter disputauerat *Noster* de principio illo, quod *impetum faciens* appellauerat HIPPOCRATES, recentiores autem sensorio communi seu
p 492. illi loco cerebri assignant, in quo ortus est cuiusque fibrillae medullosae et neruosae ex fabrica corticali, quod facit ideas, affectus, motus spontaneos et ad quem mutationes neruorum delatae efficiunt sensum; atque postquam is immensam argumenti huius profunditatem, quae hominis vel acutissimi superat intelligentiam, fuse, ac vti solet, admodum acute docuerat, asserit
p. 555. etiam effectum imaginationis in alienum corpus, mulieris in primis grauidae in foetum, hancque veritatem per plures ab ipsomet obseruatas experientias confirmat, licet hanc rem forte vix vmquam detectum et demonstratum iri ipsemet desperare videatur, *si*
p. 556. *nolimus autem admittere*, inquit Auctor vere sapiens, *quae non intelligimus, vel quae assumtis nostris principiis non conueniunt, facile errabimus.* Ex ignoratione autem nexus inter affectiones matris foetusque mutationes non peti posse fundamentum effectus illius negandi, per alia similia in omni doctrina physica, prae omnibus autem in explicando vniuerso generationis negotio singulisque eius partibus occurrentia mirabilia euincit, quorum quippe effectus sensibus pateant, caussae vero semper nobis maneant obscurae, vel prorsus non extricandae, sed eheu satis! si enim cuncta a b. Auctore bene explicata commemorare vellemus, integrum librum, quem certe neminem perlegisse vmquam poenitebit, descripturi essemus.

XII.

A Practical Treatiſe on Fevers. By Dr. STEVENS. London, printed for R. Baldwin. MDCCLX. 8 mai. Alph. 1. pl. 10.

i. e.

Practicus liber de febribus. Auctore STEVENS, Doctore.

Inſignes a medicis gratias ſine dubio expectabit Cl. Auctor, quod vix non vniuerſalis, inter illos, ex eius opinione, huc vsque regnantis ignorantiae miſertus hunc, quem indicamus, librum conſcripſerit eoque ſimul omnes docere voluerit, quo modo ſcientiam medicam addiſcere eamque ad ſummum certitudinis faſtigium euehere, tumque tandem aegris veram medelam afferre et nomen doctorum virorum mereri poſſint. Ante igitur, quam aliquis medicinam facere queat, ſuadet illi *Noſter*, quo leges materiei et motus ſibi cognitas reddere, humani corporis fabricam inueſtigare, tamdemque modum leges illas corpori humano applicandi diſcat intelligere, et ſingularum eius partium actionem ſimulque cauſſas, illum forſitan turbantes, perſpiciat. Vt illas autem materiei atque motus leges rite cognoſcat, ante omnia ad earum effectus attendere, ideoque doctrinam de motu in genere ſiue mechanicam, hydraulicam porro atque hydroſtaticam, chemiam deinde atque pharmaciam inquirere, tandemque obſeruare debet morborum, corpus humanum affligentium, effectus atque auxilia, quibus natura ſibi ſola relicta ad iſtos profligandos vtitur. Quarum itaque obſeruationum copia collecta illisque materiei et motus legibus nunc applicatis, fe-

lix,

lix tutus neque errans euadet medicus. Quum vero ex auctoribus, in primis qui de febribus egerunt, ne vnus quidem hanc ingressus viam, Cl Auctori satis fecerit, is illud ipse nunc in se suscepit munus, vt doctrinam de hoc morborum genere indubitatis fundamentis superstructam, traderet. Postquam igitur in singulari, quae praefamen libri sequitur, introductione de crassis istis doctrinam medicam adhucdum obtegentibus tenebris iterum conquestus fuit, lucem illam, quam se allaturum esse promittit, *tredecim capitibus* exponit, quorum *primum* generales leges materiei atque motus continet, *secundum* secretionem animalem, *tertium* et *quartum* solidarum atque fluidarum partium rationem, quae febres efficiat, generatim consideratam, *quintum* simplicem continuam inflammatoriam febrem, hanc vero acutam *sextum*, *septimum* intermittentes febres, *octauum* putridas, vt plurimum malignas dictas, *nonum* lentam deprimentem, saepius neruosam appellatam febrim, *decimum* variolas, *undecimum* pleuritidem, *duodecimum* peripneumoniam, hanc vero putridam vltimum siue *decimum tertium* caput sistit. Ea vero *Noster* vtitur docendi methodo, vt res, quas in singulo capite explicat, breuibus sic dictis exhibeat *propositionibus*, quibus argumenta illas confirmantia interdumque scholia, quae inde fluant, subiungat. Si vero a nobis dicendum sit quod rem esse arbitremur, vix non omnem Cl. Auctoris doctrinam ex libris recentiorum physicorum et medicorum, in primis eorum qui omnia in corpore humano obuia phaenomena ex legibus tantum mechanicis demonstrare satagunt, petitam esse, grauissima illa materie de neruis et vitali vi inde pendente, nimis neglecta, aliis vero rebus intermixtis, quae longe repetita, ideoque ratione finis superflua videntur, neque nullis etiam adhibitis argumentis, quae per se

ſe quidem vera ſunt, animali autem corpori viuo applicata, inter hypotheſes tantum referri poſſunt. Quodſi tamen Cl. Auctorem legeris, neminem medicorum ante ipſum fuiſſe exiſtimares, qui matheſin atque phyſicam ad exponendam ſcientiam ſalutarem adhibuerit. Paucis id, quod de hoc libro aſſeruimus, exemplis iam comprobabimus. In *capite primo* ſummas easque notiſſimas illas leges tradit de motu, de vi corporum attractrice, tum grauitate, tum cohaeſione illorum, ſolidorum aeque ac fluidorum, de indole porro eorum, qua ad infinitum vsque poſſunt diuidi, de mutua ignis et aëris inter ſe actione, atque de vniuerſali, quae inde naſcitur, fermentationis, diſſolutionis atque fluiditatis cauſſa. *Animalis ſecretionis* theoriam, in ſecundo capite oblatam, ſequentibus ſuperſtruit propoſitionibus. Omnium animalium ſanguis, ex quo omnes ſecretiones corporis oriuntur, tale eſt fluidum, quod globuloſis atque feroſis particulis conſtat, quarum his ſpecifice grauiores ſunt illae, ideoque fortiore virtute attractrice vique elaſtica praeditae, maioremque caloris gradum et recipientes et retinentes. Sanguinis velocitas varia eſſe poteſt. Muſcularis motus per vibrantem motum ſubtiliſſimi illius fluidi elaſtici fit, quod per neruos aduehitur, quo motu muſculorum nerui inſimulque eorum fibrillae carneae contrahuntur. Aer, in pulmones tractus, ſanguinem vario modo afficit, ita nimirum, vt eum in minores particulas diuidat, igneisque eius particulis maiorem vim centrifugam conciliet, qua re attractrix earum vis cohaeſionis imminuitur iuſtusque fluiditatis gradus obtinetur ſeruaturque. Quodſi tandem alicuius partis vaſa ſanguifera vel obſtructa, vel contracta, vel aperta, vel dilatata fuerint, velocitas ſanguinis in reliquis vaſis variat. Ipſam deinde ſecretionis rationem ex-

p. 71.
p. 78.
p. 84.
p. 105.
p. 121.
p. 128.

poſiturus *Noſter*, per glandulas illam fieri perhibet,
igiturque ad diuerſam orificii ductus ſecretorii dia-
metrum, ad diuerſos illius angulos ad arteriae trun-
cum obuios, ad diuerſam ſanguinis, ad ſecretorium
ductum impulſi, velocitatem, et denique ad variam
ſanguinis, a quo aliis iam in locis aliqua facta fuerit
ſecretio, mutatam indolem reſpicere iubet, vti v. c.
obſeruare licet in hepate. Obſeruationi illi, quod
ſecretio lymphae per motum corporis atque vigilia-
rum imminuatur, ſomni autem et quietis tempore
p.158. augeatur, explicationem modi, quo opium agat in
noſtrum corpus, additam legimus ſatis amplam.
p.165. Sub finem huius capitis alimentorum digeſtio expo-
p.189. nitur. Solidorum ſtatus, qui in genere febres gi-
gnere dicitur, in nimia ipſorum rigiditate atque
elaſticitate, vel in nimia debilitate et relaxatione
p.207. conſiſtit: ratione autem fluidorum indolis, vt morbi
cauſſae generalis, reſpici debet ad nimis velocem
vel etiam tardum eorum motum. Inde vel inflam-
matoriae, vel intermittentes naſcuntur febres.
p.289. Quo maior et ſolidorum relaxatio fluidorumque vi-
ſcoſitas eſt, eo quoque crebriores ſunt febrium in-
termittentium paroxyſmi, ita vt vel ſingulis, vel al-
p.317. ternis diebus, vel quoque ſerius redeant. Maligni-
tatis in morbis obuiae nomen eſt tantum ignoran-
tiae medicorum aſylum. Malignae putridaeque fe-
bres ſunt eaedem, et naſcuntur a diſſolutione globu-
lorum ſanguinis, vnde obſtructio in vaſis capillari-
bus, globulos alias excludentibus, nunc autem ad-
mittentibus, motus porro diſſoluti ſanguinis inteſti-
nus, tandemque putredo. Iſta vero diſſolutio ori-
tur vel a nimia aëris, in eo contenti, rarefactione vi-
que inde centrifuga nimis aucta centripetamque ſu-
perante, vel a ſeroſa ſanguinis parte, talis materiei
particulis referta, quae maiorem vim attractricem
habent, ac globulorum particulae inter ſe, vnde fa-
cilius

cilius attrahunt globulos, diſſoluunt eos et cum ſeroſa parte prorſus vniunt. Facile patet, iſtas particulas eſſe debere anguloſas nimiamque habere ſuperficiem ratione ipſarum ſoliditatis, cuius generis ſalia eſſe conſtat, in primis volatilia et alcalica. Ex vltimo tandem capite, reliquis praerogatiuam quandam mereri nobis viſo, praecipua addere liceat *de peripneumonia putrida*, cuius nomen forſan multis videri poſſit nouum, et quem valde periculoſum morbum a nemine adhuc deſcriptum eſſe, in Anglia vero ex triginta annorum tempore iam ſaeuiiſſe *Noſter* dicit. Inuadit iſte homines, qui mali ſunt corporis habitus ſuccisque ſcatent cacochymicis, in primis qui mare nauigantes, crudo ſalſoque victu putridoque potu vſi, ſcorbutum ſibi contraxerunt, vel qui carceribus detenti aërem impurum inſpirarunt. Rubra tunc ſanguinis pars diſſoluta minima corporis vaſa ideoque vel ea pulmonum quoque intrat, ſtagnando ibi obſtructionem tandemque inflammationem gignit. Obſtructione pulmonum fieri coepta, aeger difficulter reſpirat, languido fit atque remiſſo animo et vel a minimo corporis motu defeſſus. Si nunc accedat inflammatio, iſtis nunc quoque ſymptomatis accedunt alia, caloris nimirum dolorumque, vti in rheumatiſmo, per omne corpus diuagantium ſenſus, febris cum anxietate ponderisque ſenſu in pectore, pulſus valde celer et paruus, tuſſis ſicca, ſudores inaequales, perpetua corporis iactatio; poſt duos tresue dies ſputum tenue ſanguinolentum, vel materiei obſcuri coloris valdeque foetidae; ad quintum ſextumque diem ſaepius liuidae petechiae; vrina pauca bruni vel ignei coloris quaſi ſanguine remixti, absque ſedimento; lingua nigra et ſqualida, ſanguis denique ex vena miſſus apparet reſolutus. Si vena fuerit ſecta, illico ſuperueniunt anxietas magna, ſudores frigidi, collabuntur vires,

p. 320.
p. 500.
p. 502.

 et

et intermittit pulſus, licet quoque antea eſſet fortis, durus, cum violenta febre. Ad ſextum ſeptimumque diem vel per nares fluit ſanguis, vel per aluum, tumque
p. 504. cito ſequitur mors, niſi prudenti arte afferatur auxilium. Venaeſectio valde raro iuuat, nec niſi ſub primum morbi initium, et vbi febris nimis valida eſt cum forti pulſu; iterata vero mortem accelerat. Bezoar minerale cum decocto corticis peruuiani, olibano, nitro, ſuccoque citri, commendatur, vti et decoctum pectorale cum oxymelle ſquillitico aliisque acidis. Emollientia vero ad iuuandam data exſpuitionem, haud facile proſunt, certe ſumma cum
p. 507. cautione adhibeantur. Tuſſis, ſi nimium ſaeuiat, verſus noctem leniatur data elixirii paregorici doſi. Quidquid autem aeger bibat, ſemper bibat calidum. Aqua cum vino ſuccoque citri vel aurantii egregium dat potum. Veſicatoria et purgantia nocent. Vt plurimum ad octauum diem ſequitur criſis ſaepius imperfecta vel metaſtatica, quae vero, ſi fuerit perfecta, in largo foetidoque ſudore et vrina craſſa conſiſtit, quare tunc omni modo vires corroborandae illaeque excretiones adiuuandae erunt. Febrium reliquarum, in primis lentarum et hecticarum a Cl. Auctore nullam factam fuiſſe mentionem, miramur.

XIII.

PETRI ARDUINI, Veronenſis, Horti Publici Patauini Cuſtodis, Animaduerſionum botanicarum Specimen. Patauii ex typ. Conzatti. 1759. 4 mai. pagg. 27. tab. aen. 12.

Plantas, dum adoleſcens eſſet Cel. Auctor, iam colligere et obſeruare inſtituit, poſtea a Cl. SEGUIERIO, cui et in peregrinationibus botanicis comes fuit, bo-

tanicos

tanices fundamenta accepit, et PONTEDERAE commendatus, Patauiumque ascitus, plantarum huius horti commissam sibi custodiam, eoque mortuo, huius horti et plantarum ipsius indicem scribendi curam suscepit. A quo tempore plantas, in horto academico cultas, attente obseruauit et examinauit, nonnullasque ab aliis nec memoratas, nec descriptas delineatasque inuenit. Ex quibus aliquot, a se ipso delineatas ac in aes incisas, speciminis loco exhibuit; alias vero obseruationes, ad stirpes spectantes, in aliud tempus reseruare voluit Cel. Auctor. Duodecim sunt plantae, quae specimine hoc continentur; et quidem 1) *Saluia caule fruticoso foliis ouato sinuatis crenatis rugosis hirsutis.* 2) *Saluia foliis cordato ouatis serratis rugosis, bracteis sub verticillis florum senis, calycibus tridentatis.* *Chiae alterae* nomine semina accepit PONTEDERA. an Saluia? mechanismus staminum in additis iconibus non expressus. 3) *Teucrium foliis ouato crenatis subhirsutis petiolatis, caulibus spica flauescente pilosa terminatis.* 4) *Teucrium foliis cordatis crenatis petiolatis spicis oblongis densissimis.* Eadem planta in Comment. Societ Goetting. 1752 delineata et descripta fuit; cum vero Commentarii illi non vbique reperiantur, plantam rectiorem reddere hoc specimine voluit Cel. Auctor. 5) *Chelone foliis inferioribus ouato acuminatis petiolatis integerrimis, superioribus amplexicaulibus lanceolatis, dentatis corollis patentibus bilabiatis.* Quae forte, vt Auctor scribit conuenire videtur cum chelone fol. amplexicaulibus panicula dichotoma LINN. Spec. II. p. 612, dubitat tamen an LINNAEUS eandem virentem vel siccam viderit. Quam autem MORISONUS III. p. 407 tab. 21. f. 2. nomine Dracocephali latifolii Lysimachiae luteae foliis proposuit, certe eadem cum Auctoris planta. Corollae galea bifida est, barba et latior et longior, lacinia intermedia minore;

 rudi-

rudimentum quinti ſtaminis extremitate pectinatum. 6) *Clypeola perennis, foliis inferioribus petiolatis cordato angulatis, ſuperioribus amplexicaulibus lanceolatis, ſiliculis unilocularibus maximis pendulis minoſpermis.* Eſt Thlaſpi pannonicum LOBELII Ic. 120. Thlaſpi montanum I. CLUSII Hiſt. II. p. 139. 7) *Alyſſum caulibus fruteſcentibus paniculatis, foliis lanceolatis incanis, margine leuiter ſinuato vndulatis, capſulis compreſſo orbiculatis tetraſpermis.* LINNAEUS Spec. II p. 650 no. 4 eandem inter ſuffruticoſas ſpecies commemorauit. 8) *Lepidium foliis inferioribus alternato pinnatis, pinnulis ſemicordatis, carnoſis, glaucis, ſuperioribus ſeſſilibus dentatis apice ouatis.* 9) *Sinapis hirſuta, caulibus fruteſcentibus, foliis inferioribus lyrato pinnatis, petiolatis; ſuperioribus ſeſſilibus, aliis pinnato-alatis, aliis dentato ſinuatis.* 10) *Sinapis ſiliquis glabris ſubarticulatis diuaricatis, foliis inferioribus lyrato pinnatis, auriculatis, ſuperioribus lineari lanceolatis integerrimis.* 11) *Pſoralea glanduloſa, caule erecto arboreſcente, foliis omnibus ternatis, pedunculis ſpicatis, bracteis minimis ciliatis.* Barbam Iouis triphyllam vocauit, iconemque, aſt rudem, dedit FEVILLEUS. 12) *Buphthalmum caule erecto vnifloro, foliis amplexicaulibus dentatis, inferioribus ouatis obtuſis, ſuperioribus lanceolatis acutis.*

XIV.

An Account of the Structure of the Eye, with occaſional remarks on ſome deſorders of that organ delivered in Lectures at the Theatre of Surgeons-Hall by THOMAS GATAKER Surgeon Extraordinary to her Royal Highneſſ the Princeſſ of Wales, and Surgeon to St. Georges Hoſpital. London, printed for R. and I. Dodesly 1761. 8. pl. 7.

i. e.

i. e.

Relatio de ſtructura oculi, cum nonnullis adnotationibus de morbis quibusdam huius organi. Propoſita in lectionibus in theatro chirurgorum habitis Auctore THOMA GATAKER, Chirurgo.

Auide libellum huncce percurrimus, quod ob argumenti tractati dignitatem noua quaedam ibidem inuenturos nos eſſe ſuſpicabamur Naturalem etiam ordinem obſeruatum fuiſſe videbamus; ſiquidem in quatuor partes diuiſa fuerit tractatio, quarum prima deſcriptiones partium, ſuperciliorum nempe et palpebrarum, altera, tunicarum, tertia humorum, quarta muſculorum oculi continet explicationem. Sed ſpe noſtra nos fruſtratos dolemus, anatomica enim conciſa nimis et proletaria ſunt, quae adducuntur, chirurgica vero pauca et incompleta, ita, vt Cl. Auctor non tam hiſtoriam earum partium tradere voluiſſe videatur, quam occaſionem quaerere, qua animaduerſiones quasdam a ſe factas exponat. Sufficiet itaque pauca tantum adferre, quae ex reliquis magis notari merentur.

In deſcriptione ductuum lacrymalium, de fiſtulae lacrymalis operatione loquens, recte monet, et orbicularis muſculi palpebrarum tendinem et hos ductus vulnerandos non eſſe, cum in priori caſu inverſio palpebrae, in altero conſolidatio taedioſa et impoſſibilis ſequatur. Carunculae lacrymalis pilos, a MORGAGNIO aliisque claris anatomicis euidenter demonſtratos, nulla addita ratione in dubium vocat. Oculi bulbum ex duabus inaequalibus partibus inaequalium ſphaerarum componi adſerit. Vbi de coniunctiuae tunicae inflammatione agit de aquis ophthalmicis, linimentis et vnguentis, varia ra-

p. 24. p. 27. p. 29. p. 34.

tione compofitis atque ex varie mixtis medicinis conftantibus ita differit, vt iure quodam illa medicamenta non in vniuerfum fpecifica dicenda effe contendat, fed fingulum morbi ftatui accommodandum effe adfirmet. In morbis lentis cryftallinae frequentius occurrit cataracta, quae olim depreffa in humorem vitreum curabatur, nunc autem per diffectam corneam, vt notum eft, extrahitur. Contra recentem hanc methodum autem multis declamat Nofter argumentis, et eam periculi magis plenam effe iudicat ac antiquiorem. Quum nempe impediri non poffit, quo minus iris laedatur, vel pupilla aliquando nimis diftendatur, ciliares proceffus lacerentur, fanguinisque ex vafis eruptio producatur, vel, quod praecipuum arbitratur, aer, per magnum corneae vulnus immiffus, humores aeque ac eos inueftientes membranas rudi ter afficiat. Certiffimumque effe ait, taediofas admodum atque dolentes inflammationes et fuppurationes oriri, nec non cicatricem liberum radiorum viforiorum adceffum et hinc vifionis libertatem auferre vel imminuere. De quibus tamen conditionibus aliter eos decernere fcimus, qui bono hanc etiam curationis rationem cum fucceffu fufceperunt.

p. 73.

XV.

De fpiritu in morbis tentamen Autore IACOBO FRIDERICO ISENFLAMM M. D. Viennae Auftriae, typis Ioan. Iacob. Iahn. 1762. 8. pl. 5½.

Omnibus corporibus, quae complectitur hic terrarum orbis, ne durioribus quidem vel lapidibus vel metallis exceptis, ineffe fubtiliffimum quoddamet hali-

halituoſum principium, a natura inditum, mortalium ſaepiſſime ſenſum effugiens, et interdum per effectus tantummodo cognoſcendum; eo ſingula corpora ſpecifico quaſi charactere inter ſe inuicem diſtingui; illud ſumma ſubtilitate, mobilitate, volatilitateque eſſe praeditum, et corporibus, etſi ab iis auolet, nec mole, nec pondere quicquam detrahere; in corporibus animalibus, vt ad ea nos cum Cl. Auctore reſtringamus, gigni e tota humorum maſſa et pro illorum varia mixtione, cum ſana, tum deprauata, in ſtatu naturali et morboſo, diuerſum eſſe; a chemicis illud vocari ſpiritum rectorem; apud phyſiologos ſub nomine effluuiorum et apud clinicos miasmatis occurrere, perſpicuum eſt conſtatque inter omnes: nemo vero, quantum ſcimus, ante Cl. Auctorem ſpiritus vocabulo vſus eſt de morbis; quod, cum rem non inepte indigitare nobis videatur, facile admitti poſſe arbitramur. De hoc igitur corporum morboſorum vario miasmate aut ſpiritu in his paginis ſeorſim agere ſecum conſtituit; quam rem, vt indagatu difficillimam, ſic in morborum diſquiſitione et medela vtiliſſimam, quomodo extricauerit, lectoribus noſtris oſtendemus, primaria libelli argumenta repetituri.

Ab initio illius Cl. Auctor praeſentiam et naturam halitus huiusce ſpirituoſi, vbique per tria naturae regna diffuſi, breuiter deſcribit, clarorum virorum teſtimoniis et experientia probat, praemiſſa deinde haec ad corpus humanum, et in ſpecie aegrotans applicat, inde ideam ſpiritus morborum confirmat, poſtea morbos recenſet, in quibus per varia phaenomena praeſertim ſeſe manifeſtat, et denique docet, hunc ſpiritum noſſe, quid iuuet. Ex ſuperius iam indicatis halituoſi huius ſpiritus principibus criteriis, quibus mox non nulla alia ſubiuncturi erimus, facile

colligi poteſt, intelligere Cl. Auctorem ſub ſpiritu
p. 21. morborum *ſubtiliſſimam illam maſſae humorum admixtam materiam, huic ſoli propriam morbo, abſentem, vel aliam in reliquis omnibus*; ſimulque patet, cum morbi ſint, in quibus non humorum maſſa, ſed ſolidorum compages, vi interdum externa, a ſtatu receſſerit naturali, ſpiritum hunc non omnibus poſſe attribui morbis. Quis v. c. in fractura et luxatione oſſium, in vermibus, canalem inteſtinorum inhabitantibus, ſingularem quaereret ſpiritum? Dantur praeterea morbi in quibus ſpiritus huius praeſentiam ſuſpicari quidem, ob disquiſitionem vero vtique difficillimam, clare oſtendere non poſſumus. Huc pertinent variae ſpecies febrium, inprimis non nullarum intermittentium, malum hypochondriacum et hyſtericum et non nulli alii morbi. Clarius vero apparet minorque certe de eo dubitandi ſupereſt ratio in febribus continuis putridis, exanthematicis, purpuratis malignis, varioloſis, morbilloſis, in febribus lentis neruoſis, hecticis, dyſenteria, coryza, arthritide et podagra, atque ex analogia in calculo, lue venerea, ſcabiei variis ſpeciebus, cancro, carie oſſium, rabie canina et tinea. De ſingulis his morbis pauca momenta, quae huc pertinent, ex libello addamus, quo Cl. Auctoris ſententia eo clarius appareat.

p. 49. In curatione febrium intermittentium et reſolventia et euacuantia medicamenta interdum ne hilum quidem proficiunt, cum non nunquam, ſine obſeruata aliqua euacuatione, non nullae puſtulae, in labiis oris efflorescentes, omnem mox auferunt febrim; vnica interdum corticis Peruuiani doſis, eaque minima, vehementiſſimae et diuturnae febri ſufficit ſupprimendae; vnico foetente largo ſudore extinguitur omnis fomes, qui craſtina luce nouum produxiſſet morbi impetum. Nonne hoc a volatili quodam ſpiri-

ſpiritu dependeat, quo per ſudorem aut per puſtulas e corpore eiecto, aut per corticem vincto, et morbus ſufflaminatur? Grato odore quae ſanis placent, diſplicent neruis hypochondriacorum hyſtericorumque. p. 65. Multum valent in his ferulacea foetida, ſylueſtres forte morbi ſpiritus obtundentia enervantiaque. Res interim de his, vt de calculo, de quo mox, eſt dubia, nec ipſe Auctor aduerſatur neganti, in reliquis vero morbis de ſpiritus praeſentia et imperio certior maximeque perſuaſus.

Qui dubitauerit de illo in febri continua putrida, p. 34. fore neminem, cum Cl. Auctore et nos arbitramur. Deſcribi quamuis non poteſt, eum tamen prima morbi agreſſio, progreſſus, ſymptomata, a leui cauſa tam grauia, et finis ſatis ſuperque teſtantur. Nolit Cl. Auctor, ſibi obiici, ſe recoxiſſe doctrinam de malignitate et venenato halitu morborum, diu iam exploſam a SYDENHAMO, qui eam excogitatam generi humano longe ipſa pulueris pyrii inventione lethaliorem dicit, eoque ſe occaſionem praebuiſſe calidiori methodo, vt ſcilicet hac via quam ocyſſime venenoſus hic hoſtis e corpore fugaretur. Sed nemo iure id obiicere poterit ipſi, ſtrenuo Sydenhamianae et Haenianae methodi aſſeclae et defenſori. Si vllibi, ſane in febribus exanthe- p. 42. maticis ſpiritus huius indolem cognoſcendi vberrima ſuppeditatur opportunitas. Longe alius eſt indolis, perhibet Auctor, ille ſpiritus, qui purpuram, quam qui petechias, et alius iterum, qui variolas, quam qui morbillos excitat: Quid? quod Cl. Auctor affirmare ſuſtinet, vnum eundemque ſpiritum etiam vnicam tantummodo poſſe prouocare morbi ſpeciem, et diſpoſitionem aegrotorum hic nihil valere, praeterquam quod aeger vel leuioribus vel grauioribus afficiatur ſymptomatibus, cum e contrario artis periti multum aegrotorum diſpoſitioni tribue-

tribuerint ita vt ex eodem contagio in alio purpuram benignam, in alio malignam, et in alio petechias posse oriri crediderint. Licet concedendum sit: miasma purpurae nunquam variolas, i. e. exanthemata toto genere diuersa, esse producturum. Veremur interim, ne hac in re multi dissentiant a Cl. Auctore.
p. 51. Febribus quoque lentis adscribitur talis spiritus, per venas actus, sanguinem in resolutorium aestum incendens, in hecticis a laesis visceribus putridus exha-
p. 53. lans; cui fere similis est ille, in dysentericis obseruatus, quem probant solamen ex transpiratione aucta perceptum, odor foecum putridus et contagiosus et commercium cum his aegris haud innoxium. Ex magna
p. 55. etiam, quae est dysenteriam inter et coryzam, analogia, quam ingeniose depingit Auctor, nec hanc ab hali-
p. 57. tuoso hoc et volatili spiritu immunem asserit. Licet in arthritide et podagra tophacea quaedam materia, vel ad articulos deposita, vel per corpus circumacta, plerumque, nec immerito, incusetur, nihilo tamen minus singularem et summe volatilem spirituosum indicat huius morbi genium indoles haereditaria, contagiosa, perniciosissimaque rapiditas, qua ex articulo in articulum atque per totum corpus oberret. Volatilis itaque hic spiritus exhibet causam, calcarea vero recrementa effectus morbi.
p. 59. De calculo quid affirmet, ipse Auctor dubius est. Affinitas interim cum praecedenti morbo, ab auctoribus passim probata, haereditariaque dispositio halituosam causam non dissadere Auctori videntur et calculum id esse credit, quod calcarea mate-
p. 62. ria in arthritide esse solet. Miasma contagiosum in lue venerea et scabie vbique notum, eorum antidoton vniuersale, contagiosi halitus corrector, summo est argumento, quod spiritum horum morborum
p. 67. ignorari non permittit. Corpori, vlcere cancroso affecto, optimum ingestum nutrimentum et bonus inde

inde praeparatus chylus expectare nos iuberet blandum affluentem liquorem et demulcentem, quem vero ichorosum acerrimumque deprehendimus. Adesse igitur coniicit Cl. Auctor in ipso vlcere materiam subtilem vividam, quae blandissimum humorem in acerrimum ichorem continuo conuertat; nec prius plenaria huius mali curatio poterit sperari, quam inuentum fuerit medicamen, quod naturam acris huius spiritus destruat; qua in re felicia iam cum cicuta capta fuisse experimenta, nemo nescit. Eiusdem generis materiam in carie ossium comprobant color, odor, effectus et medela huius mali. p. 69.
Parte morbosa resecta, omne malum crederemus ablatum, sed eheu! nouam in alia parte spiritus aperit scenam. Si quis tandem morbus a tenui quodam ac subtili, simulque efficaci halitu dependet et si cui morbo spiritus, certissime rabiei caninae, poterit adscribi, quae, a laeuissima causa orta, in tam horrendos increscere solet effectus, vt illa saevior truculentiorque morbus ne cogitatione quidem possit effingi. p. 71.

Sed haec omnia non ingenii causa conscripsit Cl. Auctor, nec ignorantiae offerre voluit velamentum, quo patrata in medendo obtegi possint vitia, sed, vt medicos excitet, ad hanc rem, quam arti medicae summo vsui fore praeuidet, diligentius attendere, illamque nondum perspicuam, illustrare. Hortatur interim medicos, ne prius ab vniuersali et vsitata recedant methodo, quam videant, illam, quae alias nunquam auxilium negare solet, huic illiue morbo pertinaci subigendo non sufficere: tunc morbi subtilem spiritum specifico aggrediantur remedio, si cognitum est; si non, illud caute tentando quaerant. Sic inclaruit vsus corticis peruuiani in variis morbis, vuae vrsinae in nephriticis, verbenae in cephalalgia saeuissima, folia aurantiorum in neruorum distentione, mercurii in lue venerea, p. 77. p. 88.

XVI.

XVI.

Lettre de Monſieur le Docteur BUTINI a Monſieur CHARLES BONNET ſur la cauſe de la Non-Pulſation des Veines. 21 Ian. 1760 (*ſine loco* *) Plag. 2.

h. e.

Epiſtola Cl. BUTINI Med. Doct. ad Cl. CAROLUM BONNET de cauſſa, cur in venis nullus pulſus.

Arterias a ſanguine laceſſitas ad eum propellendum ſingulari quadam virtute conſurgere, hanc vero in venis, robore ad nitendum carentibus, fruſtra quaeri, manifeſtum eſt. Attamen fuere, qui eandem in venas transferre conarentur, qui nec partium corporis humani fabricatione bene cognita, nec rerum, quibus vniuerſa natura conſtat, vſu ſatis inſtructi, multos erroribus implicauerunt. Eam ob cauſam huius diſputationis, magna diligentia conſcriptae, is potiſſimum eſſe videtur finis, vt illud venis eripiat in ſanguinem imperium. Quae cum omnia vt planiſſime pateant, ſubtili et accurata mathematicorum ratione proponat plane et nos cogi videmur, huius diſputationis ſenſum, eodem demonſtrandi genere aliis aperire.

p. 4. Vt igitur ſtatim rem ipſam arripiamus, venis denegatur ſe colligentibus ſanguis propellendi vis, quod ſanguis, corde contracto vel extenſo, aequabiliter ferit earum parietes atque extendit: quod eo accidit, quia ſanguis in venis cauis procurrens, in hac cordis alterna contentione et remiſſione, eadem ſemper impedimenta ſuperare debet, quodque in vltimis arteriarum viis iter faciens, a neutra retardatur.

Alte-

*) Geneuae.

Alterum efficitur auxilio auriculae cordis anterioris, ſine qua cordis contractio, ſanguinem impeditura, dilatatio autem celerius receptura, ideoque illam venarum extenſio, hanc earundem coarctatio ſecutura eſſet. Alterum vero hinc cernitur, quod, quae vires ſanguinem viciſſim inter ſe ſtimulant ad motum, ſiue cor conſtringatur, ſiue relaxetur, eae in anguſtiis arteriarum, in eundem effectum conſpirant, ſiue quod idem eſt, quod in ſyſtole cordis atque arteriarum, ſanguis in arteriarum viis difficillimis aequabiliter fertur. Vt hanc rem planiſſime aſſequamur, duae ſunt cauſae, quae virium cordis contracti, in vltimis arteriarum latebris, et arteriarum, coniunctim ſumtarum a contentione remittentium, aequilibrium ſeruent, altera eſt in elaſticitate arteriarum, altera in reſiſtentia, ab anguſtiis arteriarum ſanguini nata. Conſtat enim iis ſublatis, nec arterias nec parietes a ſanguine attolli, ſed illas, quamuis elaſticitate quadam valentes, in conſtrictione perſeueraturas eſſe. p. 5. p. 6.

Itaque eſt plane, vt exiſtimemus, horum impedimentorum occurſu, ſanguinem in parietes arteriarum conuerti, easque irritatas ſe colligere vi tanta, quanta eſt cordis vndique collecta, atque his efficitur, vt ſanguini in arteriis minimis idem motus, quem cor contractum impreſſit, inferatur, videlicet aequalis placidusque, ſiue cor, ſiue arteriae virtute tunicae carneae, ſanguinem proiiciant. Vt huic rei fidem faciat Clariſſ. BVTINI, theorema DAN. BERNOVLLII, ad definiendam preſſionis lateralis menſuram, in medium affert. Vas aquae recipiendae aptum, prope ad baſin, vbi in foramen exit, recipit tubum transuerſim ſitum, qui terminatur emiſſario. Ex medio tubi ſurgit canalis verticalis, quaeque in illo adſcendit aqua preſſionem lateralem, quae vero in vaſe maiori ſum- p. 7. p. 8.

mum petit, vim totalem exercet. Iam ſi accidit, vt emiſſarium anguſtius ſit orificio, impulſus in parietes atque vis totalis inter ſe reſpondent, vt vtrimque plane idem altitudinis gradus attingatur. Quae orificio repente clauſo aliter omnino deprehenduntur: nam quae eſt vis totalis intermittit, et columna aquae in parietes conuerſa ſola efficax eſt, quae
p. 9. cum, ſicuti apparet, habeat eundem altitudinis gradum, ad quem aqua in vaſe, in quo eſt vis totalis, peruenit, eandem virtutem in ſe recipit, et eadem celeritas fluidi in emiſſarium propagatur. Pro columna vero, quae in tubum ſeſe inclinando partem virium amittit, ſi aliud pondus aequale fingas, piſtillo in canali laterali inhaerens, animaduertes, orificio nunc clauſo, nunc rurſus aperto, pondere, quod preſſionem lateralem referat, adſcendente et deſcendente in canali laterali, prout orificium vel patet vel obſtructum eſt, fluidum in tubo contentum comprimente, vi totalem fere aequante fluidum ſine mora transire emiſſarium et quidem ſemper vi, celeritate et copia aequali, ſiue vi totali protrudatur, ſiue preſſione laterali. Igitur ſi velis vas illud maius cum cordis facultate, orificium cum orificio aortae, canalem verticalem cum elatere arteriarum, et emiſſarium cum vero arteriarum, quo finiuntur, exitu conferre, quae ratio ſit circuli ſanguinis in arteriis ap-
p. 10. paret. Eo vero neglecto, quod ad aliquam aequalitatem virium, tum earum, quibus arteriae ſyſtole contrahuntur, tum cordis, quibus, diaſtole arteriarum perſiſtente, diſtenduntur, probandam, valet, argumenta conquiruntur, quibus planum fiat, impedimenta ſanguinis in anguſtiis arteriarum eſſe ea, quae poſſint vim cordis eandemque vniuerſam, et impulſum in parietes aequalem reddere. Hoc autem experimento ab HALESIO inſtituto firmatur. Si aqua im-

impetu quodam in meſaraicam arteriam exprimitur, huius arteriae extremi rami, eam ob cauſam transverſim truncati, vigeſimam tantum recipiunt illius partem, quae eodem tempore truncum petit ita ſectum, vt rapido aqua flumine in illo poſſit procurrere. Igitur, ſicuti ponit DAN. BERNOULLI, diſcrimen momenti, quo preſſio ſanguinis differt lateralis in trunco meſaraicae arteriae ſuperioris a vi ſanguinis totali, in quadringenteſima vis totalis parte conſiſtit: quod momentum, ex Noſtri ſententia, minus etiam poneretur, ratione habita viſciditatis ſanguinis, tenaciores certe illa, quae aquae ineſt, viaeque patentioris ramuſculorum meſaraicae arteriae quam ceterarum. Quae cum ita ſint, preſſio lateralis in vniuerſum quidem ſpectata, fere aequalis iudicari debet vi totali arteriarum, et ſanguis arteriarum niſu in difficiles minimarum vias impactus in eas plane adductus eſſe videtur vi tanta, quantam facile cordi tribuas. Ac ne hoc quidem robore deſtituuntur, ſed periculo, quod ſecundae obſeruationi haemaſtaticis Haleſianae ineſt, planiſſime confirmatur. Illo enim conſtat, tubo verticali, in equicruralem arteriam immiſſo, ſanguinem qui ſyſtole inſtante altitudinem centum et ſedecim pollicum in illo attingit, eadem ceſſante, pollicis modo vnius ſpatio ſe retrahere. Igitur vis, qua ſanguis, a corde propulſus, vim ſanguinis ab arteriis expreſſi ſuperat, ſecundum idem experimentum, vix centeſimam decimam ſextam partem videtur attingere. Omnium autem arteriarum a crurali vsque ad pedem extremum coniunctim ſumtarum coarctatione, impetum ſanguinis arteriarum extremarum eo tempore, quo conſtringuntur, augente, facile patet, corde arteriisque contractis, diſcrimen momenti circuli ſanguinis minui ſemper, quo difficiliores arteteriarum ſunt viae et quo propius finem arteriae at- p. 12.

 tin-

tingunt, ſupprimi. Venas igitur pulſu non attolli demonſtrat, cum fabricatione auriculae cordis anterioris, tum elatere arteriarum, tum impedimentis ſanguinis, quae in arteriarum anguſtiis a viſciditate et frequentia ſuperficierum, quas ſanguis propter copioſiorem vaſorum diuiſionem, tanquam ſcopulos alluere debet, obiici ſolent. Hisce expoſitis Cl.
p. 13. BUTINI fatetur, difficile eſſe locum, vbi pulſus feſſus ſileat et ſanguis, corde ſiue conſtricto ſiue relaxato, aequali flumine procurrat, attingere, quamuis appareat, impetum cordis auctum arterias minimas eo extendere, vt preſſio, quam ſuſtinent parie-
p. 14. tes, vim totalem cordis attingat. Atque in his conſiſtit primae partis argumentum: nam, quae de pulſu arteriarum in ſecunda valetudine, atque de vera notione arteriarum extremarum breuiter diſputantur, miſſa facimus.

Altera vero pars quaedam de HALLERI phyſiologia monet et de illo potiſſimum (T. II. p. 352) capite quod in explicando defectu cauſarum pulſus in venis, verſatur, quas a Cl. DE SAUVAÏGE alla-
p. 15. tas Cl. HALLERUS probare accuſatur. Primum enim ille ponit ſanguinis celeritatem arteriis contractis, vbi iam diu cor reliquit, plurimum augeri, arteriis autem diſtentis, ſenſim et paullatim minui. Videtur itaque ſanguis quo magis cor fugit, celeritatis diſcrimen minui, atque adeo in parte quadam euaneſcere, vbi celeritas et in contractione et in remiſſione arteriarum eadem eſt. Haec eius de pulſu arteriarum opinio, quoniam vitio laborare, neque inde venarum pulſus priuatio deriuari poſſe
p. 16. videtur, plane reiicitur, atque pugnatur, auriculam cordis anteriorem neceſſariam eſſe, qua neglecta, vel aequalis in arteriis ſanguinis celeritas impar ſit pulſui venarum impediendo. Quae igitur in vniverſum hanc rem attinent omittimus, ne diſputatio

noſtra

noſtra creſcat, ſed quae argumentorum ponderibus indigent, coacti adducimus. Expediendum itaque p. 17. eſſe videtur, quomodo fiat, vt vtraque ſanguinis celeritas et in ſyſtole et in diaſtole, tantum in vltimis arteriarum finibus, ac non potius in truncis arteriarum aequalitatem aſſequatur. Quod enim ad opinionem iam allatam attinet, falſa quoque videri debet, cum celeritatis diminutio et augmentatio, ne inuicem reſpondeant et aequalitatem contingant, ſaepius impediantur. Deinde experimento conſtat, celerita- p. 18. tem ſanguinis arteriis contractis, quamuis ab aorta vsque ad vltimas arterias ſemper augeſcentem, vix tertiam partem celeritatis ſanguinis in iisdem arteriis eo tempore, quo illae extenduntur, expleturam eſſe. Quibus cogitur, reſiſtentiam in tranſitu angu- p. 19. ſto arteriarum, magni eſſe ad hanc rem confirmandam ponderis: videtur porro, quod negligere non debemus, opinio Cl. DE SAUVAIGE Auctori noſtro, de celeritate ſanguinis arterioſi, in ſyſtole arteriarum ab aorta ad extremos arteriarum fines vsque ſemper aucta, a duobus *Φαινομένοις* anatomes pendere. Primum, cum in quauis arteriae ſectione amplitudinem eius in diaſtole vbique ſumme aequalem inuenit, deinde cum a ſumma diametri ramorum cuiusque arteriae ſuperari putat ſummam truncorum, quae tamen diuerſitas minor ſit, quam pro diſtantia ſingulorum a corde, primum dari poteſt: alterum minime. Nam Cl. Scriptor laborans in p. 20. inuenienda certa menſura augmenti in ſectionibus arteriarum, cum 1745 circulo ſanguinis operam daret, inueniſſetque ſpatium arteriarum inaequaliter augeri, varia illarum a corde diſtantia nihil huc conferente, huius rei inueniendae ſpe plane abiecta, ſibi perſuaſit, celeritatem ſanguinis in ſyſtole arteriarum augeri in truncis inſignioribus, imminui vero in remotioribus a corde, plane eodem modo, ac in

 diaſto-

diaſtole. Nec hoc quidem miratur, diſcriminibus certa lege inter ramos et truncos diſtributis: ſpatia enim, quibus varii ordines ſeparantur, quo ſunt a corde remotiora, eo magis etiam contrahuntur, quod crebriores docent bifurcationes. Itaque apparet, in minori diſtantia ſectiones arteriarum, quam ea eſt, qua a corde ſeiunctae ſunt, non augeri.
p. 21. Quod autem HALLERUS in animalibus, ſanguine quae ſunt frigidiori, in vltimis arteriarum ordinibus ramos deprehendit truncis minores, vt, comparatione facta, eſſet aliqua magnitudinis vtrorumque proportio, id an etiam in corpus humanum cadat, non
p. 22. patet. Videamus nunc, quid contra aliud HALLERI argumentum proferatur. Obiicit ille priuationem pulſus venarum in animalibus, in quibus magna arteriarum pars et contractione et dilatatione deſtituitur. Primum aequilibrium circuli ſanguinis non tollitur, ſi exigua illa arteriarum prope cor ſitarum pars eam ſanguinis copiam continet, qua ce-
p. 23. terae, cum cor extenditur, repleri poſſunt. Deinde quia arteriarum pulſus oculis non percipitur, an ideo negandus eſt? Quia etiam, quae Ill. HALLERUS expertus eſt, Cl. BUTINI in ſuam rem vtitur.
p. 24. Impedimenta, quae ſanguis in traiectione per arterias patitur, continere cauſam extenſionis arteriarum exiguae ſane illius in animalibus, in quibus ſanguinis circulus vaſorumque numerus minimus eſt, pugnatur. Problema allatum periculo quoque illo, quo Cl. FLOYER pulſum imitari conatus eſt, aquam in bouis inteſtina alternis vicibus impetu quodam intrudens, firmatur. Nam preſſio lateralis fortior excitabat pulſum prope piſtillum, qui longius procedens propter eandem fractam viamque patentiorem, per quam aqua alternis vicibus tantum immiſſa, liberius in extrema inteſtini deducebatur, ceſſabat. Quis itaque non intelligit, vtriusque rei cauſam in inte-

inteſtini pulſum nacti contractione et in vi atque fluiditate aquae latere?

Pergamus ad reliqua, quae Cl. BUTINI de HALLERI diſputatione monet. Nam primum quod ille defectum pulſus in longinquitate quadam a corde inde proficiſci putat, quia diſcrimen celeritatis vndae ſanguinis ſequentis celeritate vndae praegredientis euaneſcit, deinde quod docet iter ſanguinis ſtatim ab initio venarum commodum reddi, nec in tranſitu vaſorum impediri (ſicuti apparet in columna ſanguinis a corde ad digitos vsque protenſa, in decem alias minores diuiſa, quarum cordi viciniores praecedentibus celeriores deprehenduntur, ita vt extremarum nullum plane diſcrimen ſit). Haec omnia non pugnant contra ſcriptoris noſtri ſententiam, quippe non negantis vim cordis incitatam pulſum in arteriarum viis latebroſis propagare. Contendit igitur, quae de circulo ſanguinis HALLERUS retulit, maximam partem in cordis ſyſtolem conuenire, et quae de incitatiori velocia vndae ſanguinis inſequentis ſtatuit, abſolui preſſione laterali, quae corde contracto ſenſim ſenſimque ab eo ſeſe remouens obtunderetur. Minime vero conceditur, preſſionem lateralem, in illis latebris, quibus vires franguntur, infirmam quieſcere, nam viuere illam adhuc quamuis eneruatam, et in venas repere quamvis plane iam deficientem, donec in venis cauis occumbat. Quae omnia clarius perſpici poſſe hinc pugnatur, quod motus ſanguinis in truncis venarum ſolus ſuſtineatur ſanguine minimarum venarum ante ſe omnem ſanguinis molem agente, quae reſiſtendo attritus, quamquam leuiores, in parietes excerceat, et ideo preſſionem lateralem ſollicitet. Quid enim? non tribueris preſſioni laterali impetum ſanguinis ex apertura venae per inciſionem facta, etiam neglecto faſciae adiumento, nihilominus alte proſilientis?

p. 25.
p. 26.
p. 27.
p. 28.

tis? Quod multo etiam clarius perſpicitur in homi-
ne acuta febre correpto, in quo vis cordis totalis
ideoque preſſio lateralis per morbi ferociam inſti-
gatur. Nullo igitur modo negatur hoc vno tantum
preſſionis lateralis imminutae fundamento niti ceſſa-
tionem pulſus vel ſenſibus iudicandam in extremis
p. 29. arteriarum finibus. Neque vt HALLERUS facere
videtur, ex iis quae poſita ſunt de pulſu arteriarum
in anguſtiis earundem ſenſus fugiente, redditur ple-
na et perfecta cauſa defectus pulſus in venis: ad
hunc enim probandum praeterea opus eſt preſſione
laterali non modo nullis limitibus circumſcripta, vti
videtur HALLERO, ſed etiam tanta, quanta arteria-
rum vi collecta vim cordis totalem plane aequet.
Quod problemate (p. 9.) propoſito planum fieri poſ-
ſit. Quibus efficit Ill. HALLERUM etiam auricu-
lae cordis anterioris auxilium agnoſcere debuiſſe,
p. 30. quo neglecto, pulſus ex venis exterminari nequit.

XVII.

De Therapia per iucunda, Praeſide D. ANTONIO GVILIELMO PLAZIO, Path. P.P. Ord. Facult. Med. Seniore, Acad. Decemuiro, Maior. Princip. Colleg. h. t. Praepoſito, Acad. Imperial. Natur. Curioſ. Socio, pro gradu Doctoris diſputabit *Chriſtianus Fridericus Baumeiſter*. Lipſ. d. 20 Iun. 1760. 4. pl. 5.

Corporis humani tanta eſt fragilitas, vt variis eius morbis obuiam ire ſaepius neceſſarium ſit, in qua re quidem non ſemper violentis, ſed quandoque iucundioribus remediis vtendum eſt, vt ſiniſtra eorum cadat opinio, qui medicos non niſi per dolores morbis mederi perperam autumant. Licet enim in arte chirur-

chirurgica variae excerceantur operationes, quae crudelitatis aliquam speciem prae se ferre videantur, in genere tamen ars salutaris ab opprobrio hoc immunis esse debet, nec etiam nonnullorum errores et vitia ipsi arti medicae contumeliam parare possunt. Inter remediorum amoeniorum genera extra officinas pharmaceuticas reperiunda primo loco nominandum est vinum, cuius praestantiam et virtutes PLINIUS vberius exponit: *vino* inquiens *aluntur vires, sanguinis hominumque calor, vinoque modico nerui iuuantur, stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitia et cura hebetatur, somnus conciliatur, vomitiones sistuntur.* In nonnullis tamen morbis, v. c. plethora, haemorrhagia, arthritide, cet. a vini vsu prorsus fere abstinendum est. In partes constitutiuas viui deinceps inquirit Cl. Auctor, cuius commendatio vini tanto minus suspecta habenda est, quanto sincerius ipse fatetur, se ab omni plane etiam parciore vini vsu a longo iam tempore abhorrere. Ex musicis concentibus optimi effectus ad corpus mentemque redundant, quapropter non sine ratione quam plurimae gentes in excolenda arte musica operam dederunt. Spirituum motus inordinatos musices auxilio in ordinem redigi permultae testantur obseruationes, imprimis autem, si cantum insuper addideris, vt geminato quasi impetu animi conturbationes debellentur. Non solum autem menti reficiendae conducit diuina haec ars, verum etiam corpus ad saltationem placide inuitat, cuius emolumenta in exercendo corpore neutiquam sunt negligenda. Quemadmodum autem non omnia omnibus arrident, nec et conducunt, sic vnicum hoc exercitium non est praestantissimum, sed aliae non minus iucundae dantur corporis motiones, deambulatio intra hortos et ridentia prata, equitatio, vectio in rheda, conorum lusus, cet.

Motum ſequi debet quies et virium refectio per alimenta. Conuiuiorum itaque iucunditas et amicorum aſſidentium colloquia mentem a curis auocant, et vires ad ſeria poſthaec peragenda alacriores reddunt. Nec ſpernenda ſunt ſpectacula, comoediae nimirum atque tragoediae, quas praeſentia ſua illuſtrare ſummi viri dedecori ſibi non ducunt. Amor coniugalis tandem maximas menti et corpori parat dulcedines vtrique ſexui ſalutares. Hoc omni iucundiorum remediorum apparatu ad ſanitatem conſeruandam morboſque debellandos prudenter quilibet frui poterit.

XVIII.

De Therapía per iniucunda, Diſſ. inauguralis, Praeſide D. ANTON. GVILIELMO PLAZIO, Reſpondente *Samuel Gottlieb Silchmüller*. Lipſ. d. 23 Iul. 1762. 4. pl. 3½.

Diuerſa medici facies eſt pro morbi et aegrorum diuerſitate mutanda. Tanta enim nonnullorum morborum eſt atrocia, vt lenioris curandi methodi ope non ſolum nihil profici queat, quin potius, nimium cunctando aut blandiendo, cuncta in deterius ruant. Iniucundis itaque haud raro vtendum eſt remediis ex diaetetico, pharmaceutico et chirurgico fonte petendis. Lautioris menſae deliciae, quibus nimium nutritum fuit corpus, ſubducendae ſunt et repletioni nonniſi depletio opponenda, non tamen ſine omni cautione, ne talis per inediam et abſtinentiam inſtituta curatio vires nimium deiiciat. Motus frequentior et fortior ſaepius eo magis eſt ſuadendus, quo maiori cum voluptate homines obeſi et vitae ſedentariae dediti ignauum corrumpunt

cor-

corpus, cui, poſt peractam motionem et mobilioribus redditis humoribus, euacuantia laxantia propipinari debent. Horum quidem pauciſſima leniora et palato grata deprehenduntur, reliqua autem et ſapore ingrato, imo nauſeoſo et violento operandi modo horrorem quendam aegris incutiunt. Ad euacuantium claſſem iure referri merentur anthelmintica, quorum praecipua vis in amaritie conſiſtit, vt gentianae radix, ſummitates centaurii minoris atque abſinthii. Sunt quidem, qui dulcibus vermes eiicere volunt, ſed perperam. A primis viis ad ſecundas transeundum et ſanguinis puritati inuigilandum eſt, in qua vel conſeruanda, vel reſtituenda, diaphoreticorum vſus conuenit, quibus tranſpirationis negotium adiuuatur. Quemadmodum autem moleſtum ſatis eſt extra morbum largius ſudare, ita vel maxime arte proliciendus ſudor grauioris ſenſationis iniucunditatem producit. Maiores adhuc ſunt ſaliuationis moleſtiae iis ſubeundae, qui venerea labe inquinati ſunt. Inter iniucunda remedia referri quoque merentur odorifera foetida, quae in adfectibus hyſtericis nonnunquam in auxilium vocanda ſunt. Animi tranquillitas inter maximas vitae felicitates numeranda ſaepius tamen turbatur, qua propter et ab affectuum prudente moderamine magna ſanitatis pars pendet: triſtem ergo quandoque eſſe conducet iracundum; fletui nonnunquam indulgendum, vt lacrymoſa materia, quae facile ſtagnare ſolet, intra glandulas ſuas, liberiore flumine excernatur. Nimiam humorum velocitatem terrore cohiberi poſſe, ſingultus atque hamorrhagiarum exemplo conſtat, dum ſolidarum partium fibrae, hac ratione conſtrictae, fluidorum egreſſum cohibent. Quemadmodum itaque non ſemper ex voto viuimus, nec conſtantiſſima gaudemus valetudine, ita et remedia, quibus ſanitas laeſa reſtituitur, non ſemper eſſe poſſunt amoena.

XIX.

XIX.

IOHANN VLRICH BILGVERS, *der Arzney und Wundarzney Doktors und General-Chirurgi, bey den Armeen Sr. Kön. Majestät von Preußen, Abhandlung von dem sehr seltenen Gebrauch, oder der beynahe gänzlichen Vermeidung des Ablösens der menschlichen Glieder, aus dem Lateinischen übersetzt und mit noch einigen Wahrnehmungen vermehrt. Berlin, bey Arnold Wever,* 1761. *in Octav.* 19 *Bogen.**)

Vtilissima est, quae hoc libello explicatur quaestio, an membra grauius vulnerata conseruari possint. Itaque faciendum nobis est, vt, quid Scriptor Clariss.
p. 14. doceat, diligenter aperiamus. Reprehendit autem eos, qui membra secando tollant, vel crudelitatem saeuientem in genus humanum, vel curationes parum caute susceptas, vel negligentiam remediorum efficatioris medicinae: cum aliae tutiores et securiores pateant viae curandi, et aduersus gangraenam, cuius pernicies vitae periculum allatura, necessariam facere videatur membrorum amputationem, incre-
p. 38. dibile sit, quantum praestet cortex peruuianus. Huius virtutem et a se ipso et ab aliis medicae artis laude clarissimis viris abunde spectatam nunquam fallere, si nihil eorum, quae obseruanda sint, negligatur. Primum omnium, corruptas partes esse incidendas, vt manifestum fiat, et, quaenam partes gangraena vexentur, et, quod ex incremento foetoris

*) Eundem istum libellum Noster paullo ante, cum Halae Magd. Doctor fieret, latine scriptum foras dederat hoc titulo: dissertatio inauguralis, *de membrorum amputatione rarissime administranda aut quasi abroganda.*

toris, ſaniei, inſenſibilitatis et mali coloris indicari queat, vtrum ſpes aliqua medendi ſuperſit, nec ne? Deinde opus eſſe, vt partes corruptae cultro ſeparentur, vt, quae oſſium habitudo, et quam longe progreſſa illorum corruptio ſit, appareat. Partes corruptas fouendas eſſe myrrhae, maſtichis puluere, oleo caryophyllorum, hiatu linteis carptis repleto, balſamo bonae notae inſtillato, circumvoluto ſimplici panno.

Valere autem aduerſus gangraenam etiam epithemata, quorum pro aetatis aegrorum diuerſitate, proque neceſſitate, cum aliarum rerum tum vel adſtrictionis vel relaxationis, varia forma eſſe poſſit. Eorum enim beneficio exiſtere optimum pus, et dari occaſionem corrupti tollendi. Sed moto pure, ſtatim eſſe, neglectis omnibus externis medicamentis, corticem peruuianum largiore doſi exhibendum, eiusdem vi decocto florum chamomillae, ſucco citri, ſpiritu ſalis communis excitata. Quodſi pus expectationi reſpondeat, vtiliter imponi digeſtiua emollientia: os carioſum, ſectione facta, tollendum, puris abſterſionem aſſiduam noxiam eſſe. p. 52. p. 64.

Afferuntur iam argumenta non pauca, quibus euincatur amputationis vſum plane repudiari debere. Praecipua ſunt haec: reciſione membri facta, nihilominus gangraenae proruptioni ſemper eſſe praecauendum: ergo conſultius eſſe, membro ſaluo eam vel impedire, vel aliis modis tollere: praeſertim, cum amputationem fere ſequi ſolita eſſet humorum deflexio, noua et celerior gangraenae inuaſio, febris vehementia, et ingens virium corporis debilitas. p. 72.

Etiam partium contuſarum et oſſium fractorum curationem fieri ſine vlla reciſione, longum hic ſermonem inſtituit de febri vulneraria partibus valde contuſis infeſta. Docet autem et haemorrhagiae p. 102.

contuſorum membrorum, quippe coercendae aliis
medicamentis, et gangraenae metum ſaepenu-
mero eſſe inanem. Porro interdum fieri, vt,
p. 114. fragmentis remotis, maiores oſſium partes ſeiunctae
copulentur, contuſionesque oſſis humeri, femoris-
que, ad capita eorundem progreſſae, cum ampu-
tatio minime videatur locum habere, ſanentur.
p. 151. Quam rem confirmari teſtimonio Cl. BOUCHER,
qui ex 165 hominibus grauiore contuſione quaſſa-
tis ne vnum quidem periiſſe affirmat.
p. 175. Hinc traduntur varii modi, quibus membra con-
tuſa reſtitui queant. Cum gangraenae ſuſpicio eſt,
iubet partes incidi, obſtructas ſolui, pus moueri,
myrrhae, ſalis armoniaci, nitri, camphorae puluerem
inſpergi, digerentia epithemata adhiberi. Atque,
vt hanc rationem commendet et amputationem et-
p. 189. iam in contuſionibus vaſa maiora ſoluentibus impro-
bandam eſſe arguat, exemplis vtitur militum ſaucio-
rum, ſine amputationis auxilio hoc modo ſanato-
p. 215. rum. E medicamentis laeſorum oſſium damnan-
tur ea, quae acidae ac cauſticae naturae ſunt, lau-
dantur myrrha, maſtix, balſamum peruuianum, oleum
caryophyllorum. Appendicis loco accedit ſilua ob-
ſeruationum, quibus indubitatum relinquatur, oſ-
ſium fracturas periculoſſimas, et molliorum partium
vulnera grauiſſima, citra vllius amputationis auxi-
lium, feliciſſime perſanari poſſe.

XX.

Noua phyſico-medica.

Regia ſcientiarum Societas Gottingenſis in con-
uentu, nuper die decimo tertio nouembris an-
ni ſuperioris 1762 habito, declarauit, ſecretarii ſui
munus contuliſſe in Cl. MURRAY; porro Cl.

LOUIS,

LOUIS, Chirurgiae Professorem Parisiensem in extraneorum numerum retulisse; insuper Cl. IOANNEM VLRICUM BILGUER, M. D. cuius modo meminimus, et qui ex tribus illis huc vsque fuit, qui copiarum Borussicarum summam habent curam chirurgicam, et Cl. WAGLER, Prosectorem hactenus theatri anatomici Gottingensis, nunc vero Brunsuigam, vt anatomen ibi doceat, euocatum, inter eos, quibuscum litterarum habet commercium, *Correspondentes* dictos, se recepisse.

Propter belli tunc temporis adhuc perdurantis calamitates, quaestio ad obtinendum premium primi ordinis pro eodem anno 1762 non oblata fuerat ab Illustri illa societate. Nunc autem illud argumentum *de insectis lucentibus*, suo tempore a nobis commemoratum *), praesenti, quem agimus, anno 1763 ex ipsius voluntate manere debet praefixum.

Nouam insuper, mathematici potissimum argumenti quaestionem anno 1764 dirimendam Ill. haec societas doctorum virorum exhibet inuestigationi: vt nimirum determinetur, quidnam excelsorum montium vis attractrix conferat ad mutandam grauitatis directionem, insimulque modus per tentamina hanc rem inuestigandi ipsaque, si fieri possit, tentamina declarentur. Ante primum diem septembris anni cuiuslibet Ill. Societati tradi debent commentarii, de quibus suum illa publice feret iudicium proximo tunc subsecuturo die decimo nouembris. Praemium, vti constat, in numo aureo quinque et viginti ducatorum pretii consistet.

Neque in iam dicto conuentu quaestionibus oeconomicis praemia adiudicare hac vice potuit Ill. socie-

*) vid. Comment. nostr. Vol. X. P. II. p. 369.

ſocietas. Vnam igitur omnino grauem *de agrorum communione* *) ad diem decimum nouembris huius anni 1763 denuo offert duplicato praemio, viginti quatuor ſcilicet ducatorum; alteram vero *de ouium cultura in prouinciis Hanoueranis emendanda* ſub initium iulii eiusdem anni publice diiudicandam, nuper iam propoſuit **). Huius thematis diſſertationes ante primum diem iunii, illius autem ante primum octobris, ſocietati vel ipſius ſecretario debent eſſe traditae.

Neque *Berolinenſis* ſcientiarum et Elegantiorum Litterarum academia ſuperiore anno 1762 gauiſa fuit oportunitate adiudicandi praemium ſolutae quaeſtioni *de auditus theoria*, *habito reſpectu ad modum, quo perceptio ſoni efficiatur ex ratione interioris ſtructurae auris* ***). Interim certo alicui anno iterum praefigere hanc theſin noluit Ill. Academia, ſed illud potius cepit conſilium, vt, quocunque demum tempore ipſi ſuper hac materie offeratur commentarius expectationi ipſius ſatisfaciens, huic quoque promiſſum attribuatur praemium.

Lugduni Gallorum quae condita eſt ſcientiarum, Elegantiorum Litterarum Artiumque Academia praemio aurei numi trecentorum pondo gallicorum ad annum 1764 propoſuit hanc quaeſtionem: *Qualis* nimirum *eſt nociua iſta vis, quam aer contrahit in noſocomiis carceribusque? Et quodnam remediorum iſtam corrigentium datur optimum?* Quum varia iam quidem machinarum genera, quibus aerem ventilando emendarent, viri docti excogitauerint, illa vero omnia ex Ill.

*) Comment. noſtr. Vol. X. P. II. p. 370.
**) ib. p. 371.
***) ibid. Vol. X. P. I. p. 179.

Ill. Academiae ſententia non communis vſus eſſe ſoleant, ea nunc hanc materiem exhibet hoc fine, velint eruditi nouo ſtudio omnique induſtria in noxiam iſtam aeris qualitatem non ſolum inquirere, ſed auxilia quoque ad illius correctionem iam inuenta vel perfectiora reddere vſuique communi magis accommodata, vel aliud nouum detegere, quod vſu facilius, ſimplicius minusque carum ſit, locorumque amplitudini, in quibus aer renouari debeat, facile aptari queat. Commentarii ideo, vel gallice, vel latine conſcribendi, ad Ill. Academiae ſecretarium, Cl. BOLLIOUD-MERMET, vel Ill. Praeſidem DE FLEURIOU, vel AIME DE LA ROCHE, Academiae bibliopolam, mitti debent, ſolutis antea impenſis curſus publici, ante primum diem aprilis anni iam ſubſecuturi 1764, paulo poſt die S. LUDOVICI nomini feſto publice diiudicandi.

Regia Scientiarum, Inſcriptionum et Elegantiorum Litterarum Academia *Toloſana* quaeſtioni de aggeribus, quo irruenti flumini reſiſtant, optime exſtruendis praemium aſſignauerat quadruplicatum. Reportarunt illud ſuperiore anno 1762 viri coniunctis viribus hanc materiem pertractantes, Reuer. nimirum abbas BOSSUT, Maceriis conſtitutus Mathematum Profeſſor Regius et Academiae ſcient. Regiae correſpondens, et Cl. VIALLET, qui pontium et viarum publicarum in Campania curam habet ſecundo loco. (*Sous-Ingénieur des ponts et chauſſées*).

Praemium, cuius nuper meminimus *), ab Academia *Louanienſi* illi adiudicandum, qui diſſertationem de arthritide optime exaratam ipſi tradiderit, ex ipſius iudicio meruiſſe legimus Virum Cl. IOAN-

*) v. Comment. noſtr. Vol. X. P. III. p. 554.

IOANNEM PHILIPP, Med. D. Medicum Spadanum in Epiſcopatu Leodienſi et Reg. ſcientiarum Academiae Monspelienſis Socium correſpondentem dictum.

In concione illa publica, quam ſuperiore anno 1762 habuit Imperialis Scientiarum Academia *Petropolitana*, de praemiis non nullis, olim propoſitis, decreuit. Quod illam attinebat quaeſtionem *de refractione radiorum lucis*, ad annum 1760 iam relatam, ne hac quidem vice expectationi ſuae factum fuiſſe ſatis Ill. Academia intellexit. Voti itaque ſui iterum non compos facta, ſpem fere omnem abiecit, ideoque hanc materiem vlterius proponere noluit.

Secunda quaeſtio *de cometarum perturbationibus* a duobus viris illuſtribus ita ſoluta fuerat, vt dubia eſſet academia, vtri palmam attribueret. Praemii itaque partitionem inter vtrumque auctorem eſſe neceſſariam iudicauit. Illud reportarunt ALEXIUS CLAIRAUT, Geometra in Academia Pariſienſi Regia celeberrimus, et IOANNES ALBERTUS EULER, Regiae Berolinenſis Academiae Socius, vterque vir magnam ſui nominis famam laudesque ex merito adeptus.

Simili fere ratione idem accidit circa quaeſtionem *de perficiendis tubis opticis*, cui quidem argumento a IOANNE DOLLANDO, Anglo, per ipſam praxin ſatisfactum fuiſſe videtur, cuius vero theoretica valde eximia explicatio a Viro Cl. SAMUELE KLINGENSTIERNA, Vpſalienſi Profeſſore Principumque Regiorum Sueciae Praeceptore, Ill Academiae exhibita, huius ipſius applauſum ita meruit, vt ea ipſi praemium adiudicaret. Facile tamen fieri potuiſſet, vt et huius praemii partitionem illa de-

cre-

creuiſſet. Mathematicus enim ille Berolinenſis clariſſimus, quem modo nominaſſe ſatis erit, LEONHARDUS EULER, egregiam de eodem argumento diſſertationem, qua lentium conſtructionem *Dollandianae* ſimilem docuit, cum Ill. Academia communicauerat, quam Ill. vero Auctor ad certamen admitti debere negauit, ſed Commentariis Academicis inſerendam voluit. Quum inuenti tamen gloria illum ex merito aeque participem eſſe, ac Cl. DOLLAND, Ill. Academia iudicauerit, vtramque ideo diſſertationem, et *Klingenſtiernianam* et *Eulerianam* ſimul edere conſtituit.

Quaeſtio inſuper praemio ad annum 1763 promiſſo *de metallorum fuſione* *) nuper iam a nobis commemorata, ex Ill. Academiae voluntate eidem eſſe debet praefixa. Nouam denique ab eadem in annum 1764. propoſitam quaeſtionem legimus, quae ita ſe habet: *Per obſeruationes* nimirum *et experimenta explicare, quomodo propagatio plantarum, quae a botanicis claſſi cryptogamicae annumerari ſolent, filicum, muſcorum, fungorum procedat? Vtrum a reliquarum plantarum propagatione differat; et vtrum inter plantas eodem modo, ac inter quaedam animalia, dentur ſpecies, quae prorſus diuerſa a reliquis ratione propagentur?* Praemium pro cuiuslibet quaeſtionis ſolutione optima conſuetum, aureorum ſcilicet, quos vulgo ducatos vocant, centum, ſub conditionibus ſatis notis exhibebitur merenti ſuo tempore, circa quod potiſſimum illud obſeruari debet, ne diſſertationes poſt primum diem iunii cuiusque anni perueniant Petropolin et Ill. Academiae tradantur.

Petro-

*) De hac et reliquis ſupra commemoratis quaeſtionibus Petropolitanis vid. Comment. noſtr. Vol. X. P. I. p. 181.

Petropoli porro relatum habemus, quod post obitum Imperatoris PETRI tertii, medicus ipsius et archiater, Ill. MOUNSAY, ab hoc quidem munere, tamen honeste eaque cum gratia dimissus fuerit, vt annuo mille numorum vncialium stipendio fruatur. In Scotiam, quae ipsi erat patria, eum reuersum esse legimus.

Potentissimae insuper Imperatricis, CATHARINAE secundae, ad quam Russici Imperii summa nunc delata est, medicos iam constitutos esse percipimus Viros Illustres, GUYON, KRUSE et SCHILLING, Actualium, qui dici solent, Consiliariorum Status titulis ac honoribus condecoratos, quorum omnium saepius iam in commentariis nostris meminimus.

Quae *Halae Magdeburgicae* floret, Academia Cl. ANTONIUM LOUIS, Regium Physiologiae in scholis Chirurgiae Professorem Parisiensem, librorum Censorem et exercitui pot. Galliae Regis in Germania a salubribus consiliis, paulo supra iam commemoratum, inter doctores medicos sui ordinis ideo retulit, vt publicum daret documentum, quanti praeclara ipsius de arte medendi merita aestimet.

Ill. NICOLAUM (NILS) ROSE'N, Med. Doct. et Professorem Vpsaliensem, Sereniss. Suecorum Regis Imperiique Suecici Archiatrum *), anno iam huius seculi quinquagesimo sexto a Ser. Rege suo in equitum imperii ordinem receptum fuisse, olim quidem iam perceperamus. Quum is ipse tamen iam vera meritorum laude conspicuus, nec elogio vel titulo, neque insignibus nobilitatis hactenus vteretur,

*) v. Comment. nostr. Vol. V. P. IV. p. 725.

retur, nouum illud decus a se deprecatum illum fuisse, nos iudicantes, ideo tum temporis in commentariis nostris illius rei mentionem facere nolebamus. Honos autem ille ipsi nuper denuo confirmatus est, adeo vt Ser. Regi ipsi ornamentum et nominis et insignium eligere placuerit. Appellatur is itaque nunc NICOLAUS ROSE'N A ROSENSTEIN; insignia vero, quibus vtitur, haec sunt: Lapis ad monumenti similitudinem formatus, coronam regiam ferens, rosa spinosa in quouis latere comitatus. Occasionem praebuit lapis iussu Ser. Sueciae Reginae, LOUISAE VLRICAE, ad fontem soterium *Locka* positus, quo posteros doceat, eum fonti huic contigisse honorem, vt Regem, qui diu vehementi laborauerat cephalalgia, aquae et sedimenti vsu sanaret.

In locum secretarii sui, vita defuncti, Cl. HAWKSBY, nuperrime die februarii quarto huius anni 1763 Reg. scientiarum societatem *Londinensem* surrogasse legimus Virum inter doctos nomen consecutum, DA COSTA, natione Iudaeum, eiusdem societatis huc vsque iam socium.

Tubingae anno superiore 1762 die septembris decimo quinto Professoris medicinae extra ordinem docendae munus auspicatus fuit Cl. DAVID MAUCHART, M. D. BURCHARDI DAVIDIS, celebris illius Medici ac Professoris Tubingensis anno 1751 iam mortui, filius, simulque dissertationem publice defendit *de therapia purpurae, receptiori, tutiore et solidiore*, quam in euitandis remediis diaphoreticis fortioribus, potius vero in vsu diureticorum, nitri potissimum squillaeque, cum diluentibus, positam esse perhibet.

Argentorati anno ſuperiore die duodeuiceſimo iunii viuere deſiit Vir Cl. IOANNES IACOBUS SACHS, Phil. et Med. D. Praxeos Clinicae Prof. Publ. Ord. Capituli Thomani Canonicus, Conſiliarius et Archiater Haſſo - Darmſtadienſis, aetatis annum agens ſeptuageſimum ſextum.

In *Erfurtenſi* porro perantiqua vniuerſitate hoc anno 1763 die ianuarii viceſimo tertio diem obiit ſupremum Vir Cl. IOANNES HIERONYMUS KNIPHOF, Vniuerſitatis p. t. Rector Magnificus, M. D. Facultatis Medicae Senior et Aſſeſſor Primarius et p. t. Decanus, Collegii Sanitatis Aſſeſſor, Pathologiae et Praxeos Prof. Publ. Ord. S. R. I. Academiae Nat. Curioſ. Adiunctus et Bibliothecarius.

De quo, Anatomiae et Chirurgiae Profeſſoris munus inter nos ex merito nuper nacto IOANNE GODOFREDO IANCKE, ſibi gratulabatur Vniuerſitas noſtra *Lipſienſis*, de eiusdem praematura nimis morte nunc queritur eamque deplorat. Quanti ipſius, de re anatomica in primis, fuerint merita et quam ſingulare in excolenda anatome ſtudium, non nullis et antea et tum temporis, cum ſuſciperet nouum munus, editis diſſertationibus ſatis comprobauit. Nuper enim, die octobris primo ſuperioris anni 1762, vt locum ipſi nunc in ordine medicorum competente obtineret, diſſertationem *de foraminibus caluariae eorumque vſu* publice defendit, altero autem die poſt, illam ipſam anatomes et chirurgiae publice docendae prouinciam adiit, habita oratione *de anatomiae praeſtantia eiusdemque profitendae et docendae poteſtate*, editoque eum in finem programmate *de ratione venas corporis humani anguſtiores in primis cutaneas oſtendendi*, quae diſſertatio vtraque certum omnino dat teſtimonium, non ſolum haud

facile

facile aliquid reperiri posse, quod ipsi in anatomes cultura fuerit incognitum, sed illum ipsum ad amplificandos huius artis limites quasi fuisse natum. Sed largiores studii sui et industriae fructus nobis suppeditare ipsi, proh dolor, non licuit. Sub exitum enim anni acuta febre correptus, primo huius anni mense eiusque die vicesimo occubuit suique nobis desiderium reliquit, triginta tantum septem annorum aetatem consecutus. Paulo vberiorem vitae eius cum laude actae memoriam proxime cum lectoribus nostris communicabimus.

Post ipsius obitum a Ser. nostro Rege Viro Cl. IOANNI CHRISTOPHORO POHL, Phil. et Med. D. et Physiologiae hactenus Professori Publ. Ord. nunc Anatomiae et Chirurgiae Professoris Ordinarii munus, illud autem physiologiae Viro Cl. ERNESTO GOTTLOB BOSE, Phil. et Med. D. et Botan. Professori Publ. nuperrime demandatum est.

Prouincia tandem Professoris Anatomiae et Chirurgiae Extraordinarii per b. IANCKIUM, is cum Anatomiae Professor Ordinarius constitueretur, nuper vacua facta, tum temporis tradita fuit Viro Cl. CAROLO CHRISTIANO KRAUSE, Phil. et Med. D. Facultatis Medicae Assessori, Collegii minoris Principum Collegiato, qui illam quoque iam adiit superiore anno 1762 die decembris vicesimo nono, publice habita oratione *de medicis diuinae sapientiae ac prouidentiae testibus*, eumque in finem edito programmate, quo A. C. CELSI *de re medica libros quatuor posteriores emendauit.*

Haud incelebrem illum chirurgum Londinensem, IOANNEM DOUGLAS, cuius librum *) de hydrocele

 olim

* v. Comment. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 692.

olim recensuimus, et qui ipsum in multas cum ciuibus suis deduxit controuersias, anno iam 1759 obiisse *Londini*, nuper legimus.

Qui nominis non solum, sed meritorum quoque veritatis, iam dudum consecutus fuerat laudem ac immortalitatem, HERM. BOERHAAVE. Medicus ille Leydensis nec elogio, neque marmoreis indigebat monumentis: tale ipsi tamen recte posuerunt ciues Lugdunenses Bataui, vt esset indicium grati piique animi, merita et intelligentis et iustis praemiis cohonestantis. Positum illud fuit *Lugduni Batauorum* in templo *d. Petri* nomini sacrum anno superiore 1762. Simplex esse legimus atque laetamur ideoque magni illius viri genio conuenientissimum. Vrnam basi ex nigro marmore excusae insistentem repraesentat, variis figuris, emblematicis ex albo marmore fictis, circumdatum. Ipsius simul BOERHAAVII senis imago conspicitur cum ipsius symbolo: *Simplex sigillum veri.* Inferiori autem margini eiusdem lateris inscripta leguntur haec verba: *Salutifero* BOERHAAVII *Genio Sacrum;* alii vero margini: *Natus die* 31 *Decembr.* 1668. *Denatus die* 23 *Septembr.* 1738.

De itinere illo, in incrementum historiae naturalis museique regii *Taurinensis* Viri Cl. BARTOLI, Regii *Antiquarii* titulo cohonestati, curae traditi a Viro Cl. VITALIANO DONATI, in prouincias orientales ante aliquot annos suscepto, iam suo tempore ad lectores nostros retulimus *). Dubii huc vsque de fatis docti illius viri, nunc laetamur, quod in publicis certe relationibus *Taurino* allatis legimus iter suum adhuc continuare illum virum, vltimasque litte-

*) v. Comment. nostr. Vol. VII. P.II. p. 366.

litteras ab ipso Taurinum missas, *Bassora* ex *Arabia, deserta* dicta geographis, scriptas esse mense nouembri 1761. Ad littora Malabariae iamiam ipsum proficisci existimant Taurinenses.

Memoria CAROLI FRIDERICI HVNDERTMARKII, Philosophiae et Medicinae Doctoris, Anatomiae et Chirurgiae P. P. O. in Academia Lipsiensi, Ordinis Medici Adsessoris, Acad. Nat. Cur. et Regiae Scientiarum Holm. et Instituti Bononiensis Sodalis.

In vniuersa ingeniorum humanorum censura quaeri potest, vtrum maiori laude digni sint, quibuscum vulgo dicitur nata esse facultas quaedam excellens, coniuncta cum singulari animi propensione, an hi potiores videantur, qui, si non tardi ad discendum sunt, certe non celeres habent ingenii motus, nec quidquam nisi multa industria efficiunt. Vtrumque genus sua bona habet. Namque liberalitate naturae recte vti, atque ad aliorum vtilitatem transferre, quod tibi velut praecipuo amore concessum sit, id magnam sane et probitatis et honestatis laudem meretur: dono autem si quis aliquid acceperit, non est, cur se magnopere iactet, atque alios adeo contemnat. Sed quis non videt, haud paulo maiorem esse eorum admirationem, quibus doctrina aut scientia multo labore constitit, cum flectere ingenium durum, aut cogere etiam inuitum, maius sit omni illa scientia, quae facile inhaesit, aut sua velut sponte venit. Igitur illa naturalis facultas habeat fortasse celeritatis laudem maiorem, in vniuersum studio vel similis est effectu, vel minor modo discendi subtilitate, tempore et patientia. Ac mirum est,

quam fallax ſit naturalis illius boni iudicium, cum ſaepe numero naturae facultati tribuatur, quod vel parentum cohortatio effecit, vel exemplum doctoris, vel coeca auerſatio alius diſciplinae, cuius bona parum cognita erant: in quo quidem bonus ille labor ſolus ſummis gratiis dignus eſt, adiutus fortaſſe opinione, vndecumque orta. HUNDERTMARKIUS, cuius vitam recenſere hoc loco conſtituimus, ſiue impetu naturali ad medicinam delatus eſt, ſiue excitatus paterno exemplo adiit, ſiue cogitato venit, tamen veram aſſiduitatis laudem conſecutus eſt, quem ſcimus nihil omiſiſſe, quo aut comparari poſſet aut augeri accurata et laudabilis doctrina.

Patria ei contigit *Ciza*, non ignobilis vrbs, vbi a. 1715. d. 11 aprilis editus eſt, et pater, HENRICUS ELIAS HUNDERTMARKIUS, qui eum ex MARIA MAGDALENA GEBLERIA genuit, medicus Cizenſis ciuitatis, vltra quinquaginta annos medicina facienda clarum nomen conſecutus. In quo quidem agnoſcimus natalium felicitatem, quod parente videndo audiendoque amorem medicinae concepit et aluit, certe, quod maximi ſemper fecit, intuitus eſt exemplar non contemnendum, ad quod ipſe animum effingeret. Sed quomodo hoc effecerit, quibus tamquam gradibus deinceps ad medicinam adſcenderit, et quantam ceperit accuratae doctrinae laudem, per partes breuiter exponemus. Parens igitur, qui mature ſciret puerilem aetatem litteris imbuendam eſſe, praeſtantiam earum ac laudem filio velut e longinquo oſtendit, iuſſitque viam inire, quae ad eas ferret. Duxerunt eum primum domeſtici praeceptores, WAGNERUS et TELLIUS, mox Cizenſis gymnaſii Rector, BERNHARDUS, cui duodecennis traditus eſt. Poſt ſex annos Lipſiam ſe contulit, cognitisque philoſophiae et matheſeos doctrinis in ſchola STUBNERI, MULLERI,

RICH-

RICHTERI et HAUSENII, adiunctaque ſtudiorum humanitatis diſciplina praeceptore MENZIO, et hiſtoriae cognitione, quam IOECHERUS tum profitebatur, non inutilem operam nauauit exteris quoque linguis, quibus ſciret ad excellentiſſimorum librorum lectionem aditum patefieri. Ita ergo parato animo et maturus fuit ad medicinam transitus, et certa ſpes conſequendae doctrinae, quae ſine tali ordine vtilis eſſe nequit. Aſſidue ſecutus eſt omnes, qui tum cum laude medicinam tradiderunt, SCHACHERUM, WALTHERUM, PLATNERUM, HEBENSTREITIUM, QUELMALZIUM, quorum memoria nobis eſt ſanctiſſima, PLAZIUM, nunc quoque celebrem apud nos medicum, CRELLIUM denique, qui poſtea Helmſtadium diſceſſit. Quibus omnibus vt eodem nomine deuinctus fuit, ita praecipuum amorem debuit SCHACHERO et WALTHERO, quorum ſingulari humanitate conſiliisque multum confirmatus eſt et adiutus: patuit enim HUNDERTMARKIO domus eorum, ſchola, bibliotheca et pectus. Tum vero in CRELLII amicitiam ſingularem ſe inſinuauit, cui cum doctrina HUNDERTMARKII et animus multis documentis probatus eſſet, hunc potiſſimum ſibi voluit ſocium aegrorum curandorum adiungere. His omnibus bene actis muniit ſibi anno 36 aditum ad medicinae honores ſummos, petendo Baccalaureatu: ſequenti anno Magiſter philoſophiae creatus eſt. Ad patrem non ita multo poſt rediit, apud quem intellexerat paratam eſſe praeclaram medicinae faciendae occaſionem, eſtque eo duce aliquamdiu aſſidue exercitatus. Lipſiam redux inauguratus eſt medicinae Doctor anno 40 defenſa ante diſputatione *de ſingulari vſu frictionis et vnctionis in curatione morborum.* Ab hoc tempore multum profuit academiae docendo, ciuitati arte facienda, nec immerito ciuium laude

 extero-

exterorumque approbatione dignus iudicatus eſt. Cooptauit eum Academia Nat. Cur. Reg. Scient. Soc. Holm. et Inſtitutum Bonon. Socium. Nec defuere domeſtica praemia et ornamenta, primum amor et fiducia aegrorum, deinde praecipua laus ex chemiae aſſiduo ſtudio, tandem, quae his maiora ſunt, publica munera. Anno enim 48 medicinae Profeſſor extraordinarius electus eſt, deinde in ordinem medicorum Aſſeſſor adſcitus: anno autem 54 phyſiologiae, mox anatomiae et chirurgiae ordinaria Profeſſio ei demandata eſt. Quae ſingulis occaſionibus ſcripta eius prodierunt, ea catalogo infra poſito inſeruimus. Rector Academiae ſemel fuit. Quibus omnibus muneribus, vt diximus, vtiliter et cum laude functus eſt ad finem vsque vitae. Sed anno 60 attentatus eſt morbo, qui viſcera eius affecta eſſe perſpicuo ſigno indicabat, quem tamen aliquanto poſt ſuperauit, vt videretur priſtinae valetudini reſtitui poſſe, certe ad negotia conſueta rediit. Nihilominus ſubinde infeſtus corpori humor in viſceribus collectus tantopere auctus eſt, vt vehementiae morbi anno 62 ſuccumbere cogeretur. Nobis quidem eius memoria, etſi cum deſiderio coniuncta, ſemper erit iucundiſſima.

Scripta a b. HUNDERTMARKIO edita.

Exercitatio de principibus Diis artis medicae tutelaribus apud veteres Graecos atque Romanos ad Virum Clariſſ. IOSEPHUM DU PONT. Lipſ. 1735. 4.

Theſes ex omni philoſophia decerptae. Reſp. *Henric. a Stein.* ibid. 1736. 4.

Diſp. de incrementis artis medicae per expoſitionem aegrotorum apud veteres in vias publicas et templa. Reſp. *I. B. Carpzouio*, ibid. 1739. 4. c tab. aen. *eadem diſſertatio deinde recuſa prodiit inſcriptione* libri ſingularis, ibid. 1749. 4. c. tab. aen.

Diſp.

Diſp. inaug. pro gradu Doctoris: de ſingulari vſu frictionis et vnctionis in euratione morborum, ibid. 1740. 4.

Exercitatio academica de ſacchari Saturni vſu interno ſalutari, in qua ſimul varia chemiae capita illuſtrantur, ibid. 1741. 4.

Progr. de ſulphuris anodyni ſpecie ex vini vitrioli-que oleis commixtis oriunda. ibid. 1748. 4.

Diſp. de mercurii viui et cum ſalibus varie mixti ſumma in corpus humanum vi atque efficacitate eiusque cum ſulphure laxius vel arctius coniuncti virtute in idem nulla, Reſp. *Frid. Conr. Bergmann.* ibid. 1754. 4. *Huic diſſertationi in eodem anno nouus praemiſſus fuit titulus, quo vocatur* Liber ſingularis, ibid.

Diſp. de enemate vterino, Reſp. *Io. Godofr. Neuhoff.* ibid. 1755. 4.

Diſp. de oſteo-ſteatomatis caſu rariore, Reſp. et Auct. *Frider. Iac. Tittmann.* ibid. 1757. 4. c. f.

Progr. de ozaena venerea, ibid. 1758. 4.

Diſp. de ſcabie artificiali, Reſp. *Chriſt. Gottl. Zieger.* ibid. 1758. 4.

Diſp. de vrina cretacea, Reſp. *Samuel Pilling.* ibid. 1761. 4.

XXI.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1760 prodierunt.

HENR. FRID. DELIUS, Diſſ. inaug. exhibens animaduerſiones nonnullas ad partum faciliorem ſpectantes, Reſp. *Ioan Frider. Brackenhoefferus.* Erlang. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de malis ex medico nimis cunctatore oriundis, Reſp. *Chriſt. Philip. Herwig.* ibid. 4.

GEORG.

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING, Diff. inaug. de chorea S. Viti. Refp. *Gerh. Henning. Stieler*, Roftoch. 4.

Effai fur la generation de la Chaleur dans les animaux traduits de l'Anglois de ROBERT DOUGLAS. a Paris. 12.

Manuel Phyfique, ou Maniere courte et facile d'expliquer les Phenomenes de la Nature par DU FIEU, à Lyon. 8.

Recherches fur les différens Mouvemens de la Matiere Electrique par M. DUTOUR. a Paris, 12. c. tab. aen.

BALTH. EHRHARTS *oekonomifche Pflanzenhiftorie, nebft den Kern der Landwirthfchaft, Garten- und Arzneykunft, 8ter und 9ter Band, Ulm und Memmingen. 8. Voll. 2.*

R. ABR. ELEASARIS *uraltes chymifches Werk, mit gehörigen Figuren, Gefäßen, Oefen, Vorrede, Schlüffel fremder Wörter und einige Regeln von dem Steine der Weifen durch* I. G. SCHWARZENBURGICUM, *Leipz.* 8.

Traité de l'Education corporelle des Enfans en basâge, ou Reflexions pratiques fur les moyens de procurer une melleure conftitution aux Citoyens; par M. DES ESSARTS, a Paris, 12.

PHILIP. CONR. FABRICII *zwote Sammlung einiger medicinifcher Refponforum und Sectionsberichte, Helmftädt.* 8.

Eiusd. Diff. inaug. de nephritide, Refp. *Ioan. Frid. Salfeld.* ibid. 4.

Eiusd. Progr. quo obferuata quaedam in corpore puellae variolis defunctae communicat, ibid. 4.

IO. FRID FASELIUS, Diff. inaug. de abforptione, Refp. *Franc. Petr. Emcken.* Ien. 4.

Eiusd. Progr. I. II. III. IV. V. VI. VII. de vracho. ibid. 4.

IOAN.

IOAN. BAPT. DOMINIC. FINCK, Diss. inaug. de officio medici circa torturam. Erforf. 4.

IOAN. BERN. FISCHER, de senio eiusque gradibus et morbis. Editio secunda, aucta ibid. 8.

A Discourse on the nature, causes and cure of Corpulency; Illustrated by a remarkable Case, read before the Royal Society November 1757 and now first published by MALCOLM FLERAYNG. London. 8.

Memoires sur les Os, pour servir de Réponse aux Obiections proposées contre le sentiment de M. DU HAMEL DU MONCEAU, rapporté dans les Volumes de l'Academie Royale des Sciences; avec les Memoires de M. M. HALLER et BORDENAVE, qui ont donné lieu à ce travail par M. FOUGEROUX a Paris. 8.

GEORG. ALBERT. FRIED, Diss. inaug. de foetu intestinis plane nudis extra abdomen propendentibus. Argentor. 4.

IOAN. HENR. FRIED, Diss. de iure obstetricum secundum statuta Argentoratensia. Portio II. ibid. 4.

Rispoſta in difesa del Dottore CARLO GANDINI alle nouve accuse contro di esse publicate in tre Libri, che senza il loco nome hanno dato alla luce li Signori GIAN-ANTONIO VANUCCI e GIUSEPPE ANTONIO ISOLA. In Lucca, 8.

Introduction a la Connoissance des Plantes, ou Catalogue des Plantes usuelles de la France; avec les caracteres distinctifs, suivant le Systême de M. TOURNEFORT; les proprietés d'après la pratique des plus sçavans Médecins, et les usages qu'en fait la Pharmacopée de Paris, pour les compositions officinales. On y a ajouté une notice abregée des Drogues étrangeres; par M. GAUTIER, a Avignon. 12.

STEPHAN FRANZ GEOFFROY. *Abhandlung von der Materia medica oder von der Kenntniß, der Kraft, der Wahl und dem Gebrauch einfacher Arzneymittel. Erster Theil von den Foßilien: aus dem Lateinischen übersetzt. Nebst einer Vorrede D.* CHRISTIAN GOTTLIEB LUDWIGS, *Leipz.* 8.

CAROLUS ABRAH. GERHARD, Diss. inaug. sistens disquisitionem physico chemicam granatorum Silesiae et Bohemiae, Francof. ad Viad. 4.

IOAN. GESNER, Diss. Phytographiae sacrae generalis Pars Practica prior, Tiguri. 4.

IOAN AUGUSTIN. PHIL. GESNER, Diss. inaug. sistens sciagraphiam de acrium in corpus humanum agendi modo. Erlangae, 4.

PHIL. FRIDER. GMELIN, Diss. inaug. de transpiratione cutanea hominis sanitatis praesidio, morborum caussa et victrice. Resp. *Iac. Andr. Weber*, Tubingae. 4.

Eiusd. Otia botanica, quibus in vsum praelectionum academicarum definitionibus et obseruationibus illustratum reddidit prodromum Florae Leidensis ADRIANI VAN ROYEN, qui plantas terra marique crescentes methodo naturali digessit, ibid. 4.

Formulae medicinales cum indice virium, quo ad inuentas indicationes inueniuntur medicamina in vsum medicorum praxin inchoantium editae a IOAN. DE GORTER. Francof. et Lipsiae. 4.

Traité sur les effets des préparations de Plomb et principalement de l' extrait de Saturne, employé sous differentes formes et pour differentes maladies chirurgicales. Tome Premier, par M. GOULARD: a Pezenas et a Montpellier, 12.

Remarques et Observations pratiques sur les Maladies Veneriennes, avec une seconde édition des Maladies de l' uretre, et la composition des Bougies specifiques pour guerir les embarras de ce con-

conduit et autres Formules nouvelles et très-utiles pour le traitement des Maladies Veneriennes par M. GOULARD. Tome Second. ibid. 12.

GODOFR. CHRISTOPH. GREINER meditationes physico chemicae sistentes terrae motum per spiritum mineralem demonstrabilem, Lips. 4.

Bibliotheca regni animalis atque lapidei, seu recensio auctorum et librorum, qui de regno animali et lapideo methodice, physice, medice, chymice, philologice vel theologice tractant, in vsum naturalis historiae studiosorum conscripta et edita a LAURENTIO THEODORO GRONOVIO, Lugd. Bat. 4.

Die Eisgebürge des Schweizerlandes, beschrieben von GOTTL. SIEGM. GRUNER 1. 2. 3 *Band, Bern,* 8. Voll. 3.

IOAN. GUTSLEFF, Diss. inaug. de catharro suffocatiuo in morbis acutis malignis, Halae 4.

ANTONII DE HAEN theses, sistentes febrium diuisiones, natamque ea de causa de miliaribus ac petechiis, ceterisque febrilibus exanthematibus dissertationem, Vindobonae, 8.

Eiusd. Pars tertia et quarta Rationis medendi in nosocomio practico, quod in gratiam et emolumentum medicinae studiosorum condidit MARIA THERESIA. Editio altera, ibid. 8. Voll. 2.

Die Naturgeschichte der Thiere in systematischer Ordnung. Die Vogelgeschichte: entworfen durch IOH. SAMUEL HALLEN. *Mit Kupfern, zweyter Band, Berlin,* 8.

Collection de Theses Medico-Chirurgicales sur les points les plus importans de la Chirurgie Theorique et Pratique, recueillies et publiées par M. le Baron de HALLER et redigées en Francois par M. * * * Tom. IV et V a Paris, 12. c. f. Voll. 2.

Dispu-

Diſputationes ad morborum hiſtoriam et curationem facientes. Quas collegit, edidit et recenſuit ALBERTUS HALLER. Tomi Septimi Pars I. Auxilia. Pars II priorum voluminum ſupplementum. Lauſannae, 4 mai. c. f.

Eiusd. Elementa Phyſiologiae corporis humani. Tomus II. Sanguis, eius motus, humorum ſeparatio. ibid. 4.

Eiusd. Orchidum claſſis conſtituta, (*Baſileae*) 4.

Eiusd. Ad enumerationem ſtirpium Helueticarum emendationes et auctuaria. (Bernae) 4.

Eiusd. Enumeratio ſtirpium, quae in Heluetia rariores proueuiunt (ſ. l.) 8 mai.

Memoires ſur les Parties ſenſibles et irritables du corps animale. Tome. II. III. contenant les Experiences de pluſieurs Anatomiſtes d' Allemagne, de France, d' Angleterre et d' Italie. ouvrage, qui ſert de Suite aux memoires de M. DE HALLER. Tome IV. contenant les Reponſes faites a differentes obiections par M. DE HALLER. a Lauſanne. 12. Voll. 3.

Traité des Semis et Plantations des Arbres et de leur Culture; ou Methodes pour multiplier et élever les Arbres; les planter en maſſifs et en avenues; pour formér dés Bois et des Forets, les entretenir, retablir ceux, qui ſont dégradés faiſant partie du Traité complet des Bois et des Forets: par M. DU HAMEL DU MONCEAU. a Paris. 4. c. f.

CAR. FRIDER. HARSLEBEN, Diſſ. inaug. de cortice Winterano, Francof. cis Viadr. 4.

IOAN. HASENOEHRL hiſtoria medica morbi epidemici ſiue febris petechialis, quae ab anno 1757 fere finiente, vsque ad annum 1759 Viennae graſſata eſt, cui adiecta notabilium obſeruationum anatomicarum decas. Vindob. 8.

IOH. ERNST HEBENSTREITS *Erklärung griechischer Wörter von Krankheiten des menschlichen Körpers. Neue Auflage, Leipz.* 4.

Oeuvres de M. HENCKEL, traduites de l' Allemand. Vol. I. II. a Paris, 4.

IOACHIM FRIEDR. HENCKELS *Siebende Sammlung seiner medicinischen und chirurgischen Anmerkungen, Berlin,* 4.

The Origin and Production of proliferous Flowers with the Culture at large for raising double from single, and proliferous from the double by IAM. HILL. The Second Edition. London. 8.

GEORG. CAR. HILLEFELD, Diss. inaug. experimenta quaedam circa venena, Gott. 4.

A Treatise of Husbandry on the Improvement of Dry and Barren Lands by THOMAS HITT. London, 8.

STEPH. D'HUAULME, Diss. non ergo motus vitales a neruis cerebelli. Resp. *Cosm. Aug. Lezurier,* Parisiis, 4.

IO. IAC. HUBER, Progr. sistens obseruationes aliquot anatomicas aliaque dictu necessaria, Cassel. 4.

NICOL. IOSEPH. IACQUIN enumeratio systematica plantarum, quas in insulis Caribaeis vicinaque Americes continente detexit nouas, aut iam cognitas emendauit, Lugd. Bat. 8.

Sciagraphia medica, *d. i. Grundriß der Arzneykunst in 3 Theilen herausgegeben von* L. CHRISTIAN IAHN, *Dreßden,* 8.

A Treatise on Canine Madness. By R. IAMES, M. D. London. 8.

GULIELM. IERVEY, Diss. inaug. de febrium symptomatibus et medela. Lugd. Bat. 4.

PHIL. IAC. IMLIN, Diss. inaug. de soda et inde obtinendo peculiari sale, Argentor. 4.

Traité des Depôts dans le Sinus Maxillaire, des Fractures et des Caries de l'une et de l'autre Mâ-

choires; ſuivis de Réflexions et d' Obſervations ſur toutes les operations de l' Art du Dentiſte; par M. IOURDAIN, a Paris. 12.

— ISNARDS *heilſamer Unterricht, wie man Ertrunkenen auf die leichteſte und ſicherſte Art wieder zum Leben helfen könne. Strasburg*, 8.

FRID. CHRIST. IUNCKER, Diſſ. inaug. de phthiſi per operationem chirurgicam curanda, Reſp. *Henr. Sam. Grotjan.* Halae, 4.

Compendium materiae medicae, quo ſimplicium medicamentorum deſcriptiones, hiſtoria, partes conſtitutiuae, vires, vſus, ſeparata et praeparata explicantur, ad therapiam generalem b. IOAN. IUNCKERI accommodatum, editum a FRID. CHR. IUNCKER. Halae 4.

IOH. HEINR. GOTTL. VON IUSTI *fortgeſetzte Bemühungen zum Vortheil der Naturkunde und des geſellſchaftlichen Lebens der Menſchen, 3tes Stück, Berlin und Stettin*, 8.

Eiusd. *Geſammlete chymiſche Schriften, worinnen das Weſen der Metalle und die wichtigſten chymiſchen Arbeiten von den Nahrungsſtand und das Bergweſen ausführlich abgehandelt werden. Erſter Band, Berlin und Leipz.* 8 mai.

Eiusd. *Oeconomiſche Schriften über die wichtigſten Gegenſtände der Stadt- und Landwirthſchaft. Erſter Band, ibid.* 8 mai.

CAROL. FRID. KALTSCHMIED, Progr. de neceſſitate partus caeſarei inſtituendi in omnibus grauidis mortuis. Ienae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de cacochymia pituitoſa. Reſp. *Georg. Andr. Runge*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de ſaliuatione mercuriali, ceu indubio praeſeruationis et curationis remedio aduerſus rabiem caninam. Reſp. *Imman. Aug. Frid. Bertram*, ibid. 4.

Eiusd.

Eiusd. Diſſ. inaug. ſiſtens tympanitae pathologiam. Reſp. *Ioan. Godofr. Bollmann.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de regimine grauidarum. Reſp. *Ioan. Chriſt. Doering.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de putredine eiusque effectibus in corpore humano. Reſp. *Ioan. Frid. Poppo Büchner.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de inteſtinorum inflammatione ſeu enteritide. Reſp. *Ioan. Conrad. Saelzerus*, ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de haemorrhoidibus coecis. Reſp. *Gottl. Henr. Chriſt. Baumann.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de cholera. Reſp. *Frid. Gotthold. Durr.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de genuina febres continuas curandi ratione in vniuerſum. Reſp. *Ioan. Conr. Dencker.* ibid. 4.

IOAN. CHRISTOPHILUS KEMME, Diſſ. inaug. ſiſtens geneſin ſcirrhorum ſimplicium. Halae, 4.

FRID. LUDOV. KESSLER, Diſſ. inaug. de nonnullis ad variolarum inſitionem pertinentibus, ib. 4.

IAC. THEOD. KLEIN, *Verbeſſerte und vollſtändige Hiſtorie der Vögel. Danzig*, 4.

Eiusd. *Vorbereitung zu einer vollſtändigen Vögel Hiſtorie, nebſt einer Vorrede von der Ordnung der Thiere überhaupt und einem Zuſatz der Hiſtorie des Murmelthieres, wie auch eines alten Wörterbuchs der Thiere. Aus dem Lateiniſchen überſetzt durch D. H. B. Leipzig und Lübeck*, 8. c. f.

Eiusd. *Natürliche Ordnung und vermehrte Hiſtorie der vierfüßigen Thiere, herausgegeben von* GOTTL. REYGER. *Danzig*, 4.

Eiusd. *Claſſification und kurze Geſchichte der vierfüßigen Thiere, aus dem Lateiniſchen überſetzt und mit Zuſätzen vermehret, nebſt einer Vorrede von* FRIEDR. DANIEL BEHN. *Lübeck*, 8. *mit K.*

Selectus rationalis medicaminum, quorum vera vis eſt ad felicem praxin clinicam, praetermiſſis iner-

tibus titularibus superstitiosis, in titulis digestus studio LUD. GODOFR. KLEINII. Frf. et Lips. 8.

IOAN. HIERON. KNIPHOFII Botanica in Originali s. Herbarium viuum, in quo plantarum tam indigenarum, quam exoticarum peculiari quadam operosaque enchiresi, atramento impressorio obductarum nominibusque suis ad methodum LINNAEI et LUDWIGII insignitarum elegantissima ectypa exhibentur opera et studio IOAN. GODOFR. TRAMPE. Centur. VII. Halae. fol.

Pomologia, *d. i. Beschreibungen und Abbildungen der besten Sorten der Aepfel und Birnen, welche in Holland, Deutschland, Frankreich, Engeland und anderwärts in Achtung stehen, und deswegen gebauet werden: Beschrieben, nach dem Leben abgebildet und mit ihren natürlichen Farben erleuchtet, von* IOH. HERMANN KNOOP; *aus dem Holländischen in das Deutsche übersetzt, von D.* GEORG. LEONH. HUTH. *Nürnberg, fol.*

IOAN. GUILIELM. KRETSCHMANN, Diss. inaug. de frigido in morbis sudore. Halae. 4.

IOH. GOTTL. KRÜGERS *Gedanken von Erziehung der Kinder,* ibid. 8.

IOAN. WOLFFG. KÜNSTEL, Diss. de salibus metallorum, praesertim auri et mercurii. Editio tertia recusa. Lips. 4.

IOAN. MICH. KÜRSCHNER, Diss. inaug. de fonte medico Castinacensi, *von Kestenholzer Bad,* Arg. 4.

BAPTIST LABATS *Reisen nach Spanien und Welschland; aus dem Französischen übersetzt von* CARL FRIEDR. TROELTSCH, 5 *u.* 6. *Band, Nürnb.* 8.

I. H. LAMBERTI Photometria siue de mensura et gradibus luminis, colorum, et vmbrae, August. Vindelic. 8. c. f.

MARTIN FROBEN. LEDERMÜLLERS *Microscopischer Gemüths- und Augenergötzung. Erstes Funfzig: mit Farben nach der Natur erleuchtet und in*

Kupfer

Kupfer gebracht, von GEORG. PAUL NUSBIEGELN. *(Nürnberg)* 4. c. f.

An Introduction to Botany: containing an Explanation of the Theory of that Science, and an Interpretation of its Technical Terms, extracted from the Works of Dr. LINNAEUS, and calculated to aſſiſt ſuch as may be deſirous of ſtudying that Authors Method and Improvements, with twelve Copper-Plates, and two Explanatory Tables; to which is added an Appendix; containing upwards of two thouſand Engliſch Names of Plants, referred to their proper Titles in the Linnaean Syſtem; by IAMES LEE, London, 8 mai.

IOH. GOTTL. LEHMANNS *Entwurf einer Mineralogie. Zweyte und vermehrte Auflage, Berlin.* 8.

IO. AUG. LIEBMANN, Diſſ. inaug. de furore vterino. Halae, 4.

WILH. VAN LIL, Diſſ. inaug. de angina ſcirrhoſa, Lugd. Bat. 4.

FRANCISC. LINDENER, Diſſ. inaug. de fame canina. Hal. 4.

CAR. LINNAEI amoenitates academicae ſeu diſſertationes variae phyſicae, medicae, botanicae, antehac ſeorſim editae, nunc collectae et auctae cum tab. aen. Vol. V. Holmiae, 8.

Eiusd. Syſtema naturae per tria regna naturae, ſecundum claſſes, ordines, genera, ſpecies, cum characteribus, differentiis, ſynonymis, locis. Tom. I et II. Praefatus eſt IOAN. IOACH. LANGIUS. Ad editionem decimam reformatam Holmienſem, Halae, 8. Vol. 2.

Eiusd. Diſquiſitio de quaeſtione ab Academia Imper. Scient. Petropol. in annum 1759 pro praemio propoſita: Sexum plantarum argumentis et experimentis nouis, praeter adhuc iam cognita, vel corroborare vel impugnare, praemiſſa expoſitione hiſtorica et phyſica omnium plantae partium, quae ali-

aliquid ad foecundationem et perfectionem semi nis et fructus conferre creduntur, ab eadem Academia die 6 Sept. 1760 praemio ornata. Petrop. 4.

Eiusd. Diss. Macellum olitorium. Resp. *Petr. Ierlin.* Holmiae, 4.

Eiusd. Diss. Flora Belgica. Resp. *Christ. Fr. Rosenthal.* Vpsaliae, 4.

Eiusd. Diss. Plantae rariores Africanae. Resp. *Iac. Printz.* Holmiae, 4.

IOAN. FRID. LOBSTEIN. Diss. inaug. de neruo spinali ad par vagum accessorio. Argent. 4. c. f.

Meditationes de solido et fluido praelectae in Acad. Scient. Petropolit. conuentu publico die 6 Sept. 1760. Auctore MICHAELE LOMONOSOW. Petropol. 4.

HIERON. LUDOLF, Diss. inaug. de vehiculis medicamentorum caute et conuenienter adhibendis Resp. *Ioan. Henr. Hoffmann.* Erford. 4.

D. CHRIST. GOTTLIEB LUDWIG, definitiones generum plantarum olim in vsum auditorum collectas nunc auctas et emendatas edidit D. GEORG. RUD. BOEHMER. Lips. 4.

Eiusd. Progr. de medendi methodo in praeternaturali viscerum abdominalium situ. ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de celeri corporum incremento caussa debilitatis in morbis. Resp. *Salom. Christoph. Iac. Locke,* ibid. 4.

Eiusd. Progr. de celeri obesitate caussa debilitatis in morbis. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de membrana epicrania et musculis in eam insertis. ibid. 4.

EDUARDI LUIDII lythophylacii Britannici ichnographia: siue lapidum aliorumque fossilium Britannicorum singulari figura insignium, quotquot hactenus vel ipse inuenit, vel ab amicis accepit, distributio classica: scrinii sui lapidarii repertorium

rium cum locis ſingulorum natalibus exhibens. Additis rariorum aliquot figuris aere inciſis; cum epiſtolis ad clariſſimos viros de quibusdam circa marina foſſilia et ſtirpes minerales praeſertim notandis. Editio altera: nouis quorundam ſpeciminum iconibus aucta. Subiicitur Autoris praelectio de ſtellis marinis etc. (*oceani Britanici, nec non de aſteriarum, entrochorum et encrinorum origine*). Oxonii. 8.

Traité Anatomique de la Chenille, qui ronge le bois de Saule; par M. PIERRE LYONNET, à la Haye, 4 c.f.

GUILIEL. MAC-NEVEN O KELLY AB AGHRIM Diſſ. de raro ventriculi caſu cum vera morbi diagnoſi, Reſp. *Franciſc. Mitterbacher*. Pragae, 8.

The Hiſtory of Health, and the Art of preſerving it: or an Account of all that haas been recommended by Phyſicians and Philoſophers, towards the Preſervation of Health, from the moſt remote Antiquity to this Time. To which is ſubjoined a ſuccinct Review of the principal Rules relating to this ſubiect, together with the Reaſons on which theſe Rules are founded: by IAMES MACKENZIE. The third Edition. To which is added a ſhort and clear Account of the Commencement, Progreſſ, Utility and proper Management of Inocularing the Smal-pox, as a valvable Branch of the Prophylaxis. Edinburgh, 8.

STEPH. MADIER, Diſſ. de ſtrumis. Monspelii, 8.

Deſcriptio de vera florum exiſtentia, vegetatione et forma in plantis dorſiferis, ſiue epiphylloſpermis, vulgo capillaribus a D. IO. FRANCISC. MARATTI *Abb. Vallumbruſano*. Romae, 8. c. tab. aen.

LUDOV. RENAT. MARTEAU, Quaeſt. med. ergo in herniis inteſtinalibus etiam cognita prolapſi inteſtini laeſione operatio celebranda. Pariſiis, 4.

De oſſeis tumoribus obſeruationes. Auctore ANTONIO MATANI, Piſtorii, 8.

PAUL. ALB. FRID. MATTHAEI, Diſſ. inaug. de hydrope. aſcite. Gott. 4.

IOAN. FRID. MAUTT. Diſſ. inaug. de cortice peruuiano. Lugd. Bat. 4.

A ſhort Introduction to the Knowledge of the Science of Botany: explaining the Terms of Art mode uſe of in the Linnaean Syſtem. Illuſtrated with five Copperplates exhibiting the Characters of the Genera; by PHILIP MILLER. London. 8 mai.

The Gardeners Kalendar: directing what Works are neceſſary to be performed every Month in the Kitchen, Fruit and Pleaſure-Gardens, as alſo in the Conſervatory and Nurſery; by PHIL. MILLER. The twelfth Edition. London. 8. c. f.

Eſſai ſur l'Hydropiſie et ſes differentes eſpeces; par M. MONRO, le fils. Traduit de l'Anglois ſur la ſeconde Édition et augmenté de notes et d'obſeruations par M. SAVARY. a Paris, 12.

GERARD. ANDR. MÜLLER, Diſſ. inaug. exhibens ſyllogen obſeruationum quarundam anatomicarum, inprimis de ciſterna lumbari ductuque chylifero. Reſp. *Ge. Boeſeſleiſch.* Gieſſae, 4.

Parere del Dottore PIER-ANTONIO NENCI intorno le acque ſtagnanti delle Colmate per rapporto all' Inſalubrita della Valdinievole, in Firenze, fol.

The Chimicale Works of GASPARD NEUMANN, by WILLIAM LEWIS. London. 4.

ERN. ANTON. NICOLAI, Diſſ. inaug. de irritatione. Reſp. *Henr. Chriſt. Helwig.* Ienae, 4.

Eiusd. Progr. quo demonſtratur, quod calor corporis humani non oriatur ex attritu fluidorum. ib. 4.

Eiusd. Progr. III. IV. V. de genuina arthritidis notione. Ienae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. ſiſtens genuinam cachexiae indolem et naturam. Reſp. *Io. Henr. Chriſtophor. Schencke,* ibid. 4.

Eiusd. Progr. I. II. III. exponens rationem ſtructurae quarundam auris partium, ibid. 4.

Eiusd.

Eiusd. Diſſ. inaug. de obſtructione meſenterii, vt cauſa multorum, variorum morborum. Reſp. *Io. Laur. Fr. Aug. Krumm.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug de caloris febrilis effectibus, Reſp. *Erneſt. Godofr. Baldinger.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de acrimoniae in corpore humano exiſtentis actione, cauſis et effectibus. Reſp. *Theophol. Chriſtophor. Forſt.* ibid. 4.

ADAM NIETZKI, Diſſ. de tincturae alcalinae martialis praeparatione, vſu medico et praerogatiua prae aliis tincturis alcalinae indolis. Reſp. Κωνςαντῖνος Θεοδώϱ. Ζουπᾶν. Halae, 4.

Eiusd. Diſſ. de martiali terra foliata nitri, eiusque liquore. Reſp. *Ioan. Gutsleff.* ibid. 4.

L'Exiſtence de Dieu, demontrée par les Merveilles de la Nature, en trois Parties, ou l'on traite de la Structure du Corps de l'Homme, des Elemens, des Aſtres et de leurs divers effets, par BERNARD NIEUWENTYT. Nouvelle Edition, a Amſt. 4. c. f.

Lettres ſur l'Electricité dans le quelles on ſoutient le Principe des effluences et affluences ſimultanées contre la doctrine de M. FRANKLIN, et contre les nouvelles pretentions de ſes Partiſans, avec figures en taille douce par M. l'Abbe NOLLET. Premier et Seconde Partie, a Paris, 12. *Prima pars iam 1754 prodiit, et noua huius editio nihil vel mutati, vel adiecti continet; altera vero pars noua nec antea vnquam impreſſa.*

I. AUG. OEHME *expediter Feldchirurgus, welcher lehret, wie man bey feindlichen Occaſionen die mancherley Arten der Bleſſuren hurtig verbinden, auch die gewöhnlichſten Krankheiten gewiſſenhaft curiren kann; in 2 Theilen vermehrt herausgegeben. Dresd. u. Leipz.* 8.

FERD. CHRISTOPH. OETINGER, Diſſ. cinnabaris exul, redux in pharmacopolium, ſe publico examini ſiſtens. Tubingae, 4.

Oeuvers Metallurgiques de M. IEAN CHRISTIAN

ORSCHALL, contenant 1) l'Art de Fonderie, 2) un Traité de la Liquation; 3) un Traité de la Maceration des Mines. 4) Le Traité de trois Merveilles; traduit de l' Allemand. a Paris, 12.

IOH. PALFIN *chirurgische Anatomie oder genaue Beschreibung der Theile des menschlichen Körpers, mit nützlichen und denen Wundärzten in Ausübung ihrer Kunst dienlichen Anmerkungen, herausgegeben von* A. PETIT. *Neue ganz veränderte und mit einer neuen Abhandlung von den Knochen vermehrte Ausgabe. Mit vielen Kupf. Aus dem Französischen ins Deutsche übersetzet von D.* GEORG. LEONH. HUTH, *Frankf. und Leipz.* 4.

PETR. SIM. PALLAS, Diss. inaug. de infestis viuentibus intra viuentia. Lugd. Bat. 4.

IOH. ALBERT. PALM, Diss. inaug. de resorptione intestinali. ibid. 4.

Dictionaire de Physique portatif, dans le quel on expose les decouvertes le plus interessantes de NEWTON et les notions geometriques necessaires a ceux, qui veulent se former vne idée de la Physique moderne. Seconde Edition par le Pere AIME' HENRI PAULIAN, a Avignon. 8.

IOAN. HENR. PFUTSCH, Diss. inaug. sistens fontes praedictionum in morbis. Lips. 4.

IANI PLANCI Ariminensis, de conchis minus notis liber: cui accessit specimen aestus reciproci maris superi, ad littus portumque Arimini. Editio altera, duplici appendice aucta Rom. 4. c. tab. aen. 24.

ANT. GUIL. PLAZ. Diss. inaug. sistens therapiam per iucunda. Resp. *Christ. Frid. Baumeister.* Lips. 4.

Plantarum Americanarum fasciculus decimus, continens plantas, quas olim CAROL. PLUMIERIUS detexit eruitque atque in insulis Antillis ipse depinxit. Has primum in lucem edidit, concinnis descriptionibus et obseruationibus aeneisque tabulis illustrauit IOAN. BURMANNUS. Amstelod. et Lugd. Bat. *fol.*

IOAN.

IOAN. IAC. POITEVIN, Or. de colica Pictonum. Parisiis, 12.

Essai sur les Affections vaporeuses de deux Sexes, contenant une nouvelle methode de traiter ces maladies fondée sur des observations par M. LE POMME, le fils, a Paris, 12.

I. H. POTT *Sendschreiben an den Herrn Bergrath* VON IUSTI, *in welchem die Einwürfe, die er in seinen wiederaufgelegten chymischen Schriften dem Herrn* POTT *gemacht hat, erörtert und abgefertiget werden. Berl.* 4.

Observations on the Nature and Consequences of Wounds and Contusions of the Head, Fractures of the Skull, Concussions of the Brain, etc. By PERCIVALL POTT. London. 8.

Mélanges de Chirurgie, par M. CLAUDE POUTEAU. à Lyon. 8. c. f.

Kurze theoretische und practische Abhandlungen von venerischen Krankheiten, worinnen gezeiget wird, wie man alle dergleichen Krankheiten mit und ohne Salivation sicher und geschwind aus dem Grunde heilen könne; mit einigen höchstnöthigen Cautelen und Erinnerungen zum Nutzen derer Chirurgorum und Anfänger aufgesetzt von F. T. R. Dresden, 8.

The Method of treating Gun-shot Wounds. Second Edition: by IOHN RANBY. London, 8.

Allgemeine Betrachtungen über die Triebe der Thiere, hauptsächlich über ihre Kunsttriebe: zur Erkenntniß des Zusammenhanges der Welt, des Schöpfers und unser selbst vorgestellt von HERRMANN SAMUEL REIMARUS. (*Hamburg*) 8.

IOAN. GEORG. ROEDERER, Progr. sistens obseruationes de ossium vitiis. Gotting. 4.

Eiusd. Progr. de taenia, ibid. 4.

Eiusd. Progr. de morsu canis rabidi sanato, ibid. 4.

Eiusd. Progr. I et II. de arcubus tendineis musculorum originibus, ibid. 4.

IOSEPH. LUD. ROGER, ſpecimen phyſiologicum de perpetua fibrarum muſcularium palpitatione, nouum phaenomenon in corpore humano experimentis detectum et demonſtratum, Gött. 4.

A Diſſertation on the Uſe of Sea Water in the Diſeaſes of the Glands, particularly the Scurvy, Jaundice, Kings Evil, Leproſy, and the Glandular Conſumption. Translated from the Latin of RICHARD RUSSEL. To which is added a Translation of Dr. SPEED's Commentary on Sea-Water. As alſo an Account of the Nature Properties, and Uſes of all the remarkable Mineral-Waters in Great-Britain: by an Eminent Phyſician. The fourth Edition reviſed and corrected. London, 8. c. f.

FRANCISC. BOISSIER DE SAUVAGES, Diſſ. de ſuffuſione. Reſp. *Petr. Lud. Guillemard.* Auenione. 4.

Eiusd. Diſſ. oppoſita argumentis Cel. EBERHARDI de animae imperio in corpus humanum, Reſp. *Ioan Iac. du Pont.* Auenione, 4.

Eiusd. Diſſ. de amblyopia. Reſp. *Franc. Bourdon.* Monspelii. 4.

SAM. SCHAARSCHMIDS *Abhandlung vom Receptſchreiben oder Anweiſung zur ordentlichen Verſchreibung derer Arzneymittel. Halle*, 8.

Der Gichtſchwam mit grünſchleimigen Hute, beſchrieben und mit 5 Kupfertafeln ausgemahlten Abbildungen erläutert von IAC. CHRIST. SCHAEFFER. *Regensb.* 4.

Eiusd Epiſtola ad Societatem litterariam Duisburgenſem de ſtudii ichthyologici faciliori ac tutiori methodo; adiectis non nullis ſpeciminibus, vna cum tabula aeri inciſa figuras coloribus ſuis diſtinctas exhibente. ibid. 8 mai.

Eiusd. Botanica expeditior, genera plantarum in tabulis ſexualibus et vniuerſalibus aeri inciſis exhibens, ibid. 8 mai.

IOH. GOTTL. SCHAEFFERS *Haus- u. Reiſeapotheke.* ib. 8.

IOAN. GEORG. SCHENCKBECHER, Diſſ. inaug. de febre ſtomachica inteſtinali. Argent. 4.

IOAN. SCHEUCHZER. Diſſ. inaug. de alimentis farinaceis, Lugd. Bat. 4. c. f.

Tractatus chemici duo: 1) de ſale vrinae humanae natiuo. 2) de calcis viuae actione in ſalem volatilem alcalinum Auctore IOAN. ALB. SCHLOSSER, nunc denuo typis mandati. Harlingae, 8.

CASIM. CHRISTOPH. SCHMIDEL, Diſſ. inaug. de Iungermanniae charactere. Reſp. *Chriſtophor. Andr. Pauer.* Erlang. 4. c. f.

GOTTL. NATHAN. SCHRADER. Diſſ. inaug. de anagallide, Halae, 4.

Obſeruationum rariorum ad rem medicam et obſtetriciam ſpectantium faſciculus Imus collectus ab HERM. HENR. CHR. SCHRADER. Guelpherb. 8.

Betrachtungen der verſteinerten Seeſterne und ihrer Theile abgefaßt von CHRIST. FRIEDR. SCHULZEN. *Nebſt einigen Kupferblättern, Warſchau u. Dresd.* 4.

IAC. LUDOV. SCHURER, Diſſ. inaug. num in curatione ſuffuſionis lentis cryſtallinae extractio depoſitioni ſit praeferenda? Argentor. 4.

IOAN. ANT. SCOPOLI Flora Carniolica exhibens plantas Carniolae indigenas, vt diſtributas in claſſes naturales, cum differentiis ſpecificis, ſynonymis, locis natalibus, nominibus incolarum, obſeruationibus ſelectis, viribus medicis. Viennae, 8 mai.

IOAN. ANTON. IOSEPH. SCRINCI tractatus de fontibus ſoteriis Toeplenſibus in regno Bohemiae atque eorum praeſtantiſſimo ſale, nec non vſu in diuerſiſſimis affectibus morboſis. Aug. Vindelic. 8.

Idem libellus praecedenti vero paullo contractior, germanice quoque prodiit eodem et loco, et anno. 8.

LUDOLF. GOTTFR. SCHWARZ. Diſſ. inaug. ſiſtens febris malignae ideam generalem, Argentor. 4.

IOAN. AUG. CAR. SIEVERS. Diſſ. inaug. de morbis, qui a diuerſis aeris conſtitutionibus originem petunt in genere. Helmſt. 4.

Quaeſtiones medicae Pariſinae. Ex bibliotheca GEO.

FRID.

FRID. SIGWART. Fasciculus II. Tubingae 4. (*Dissertationes hic fasciculus complectitur, quae* 1743 *Parisiis impugnatae fuerunt*).

CORNEL. SLINGERLAND. Diss. de noxis ex abusu cibi et potus frigidi. Lugd. Bat. 4.

GEORG. WILH. STEIN, Diss, inaug. de signorum grauiditatis aestimatione. Gotting. 4.

A practical Treatise on Fevers by Dr. STEVENS. London. 8.

MICH. GREGOR. STEVENS, Diss. inaug. de quinque partibus medicinae. Lugd. Bat. 4.

IOAN. GEORG STOCKAR *de Neuforn*, Diss. inaug. de succino in genere et speciatim de succino fossili Wisholzensi. Lugd. Bat. 4 mai.

ANT. STOERK libellus, quo demonstratur: cicutam non solum vsu interno tutissime exhiberi, sed et esse simul remedium valde vtile in multis morbis, qui huc vsque curatu impossibiles dicebant. Vindob. 8.

Idem liber, in germanicam aeque ac gallicam linguam versus, prodiit, prior Frf. et L. 8. posterior Paris. 12.

Description abrégée des Maladies, qui regnent le plus communement dans les Armées avec la methode de les traiter par M. L. B. VAN SWIETEN. a Paris 12.

Idem liber germanice redditus prodiit eodem anno Tiguri. 8.

Traité de la Peripneumonie traduit du Latin des Aphorismes de BOERHAAVE, commentes par M. le Baron VAN SWIETEN, avec un Discours Préliminaire par M. PAUL. a Paris 12.

I. F. THYM, *die Practic des Seidenbaues bestehend in* 3 *Theilen:* 1) *die Wartung der Maulbeerbäume;* 2) *die Wartung der Seidenwürmer;* 3) *die Zubereitung der Seide, Berlin,* 8.

THEOD. GERH. TIMMERMANN. Diss. inaug. de inflammatione vteri cum subiuncta obseruatione, de vteri sarcomate. Resp. *Christoph. Henr. Böttger.* Rintelii, 4.

Essai

Eſſai ſur l' Hiſtoire Oeconomique des Mers Occidentales de France, par M. TIPHAIGNE, a Paris, 8. (*Varia continet phyſici argumenti*).

S. A. D. TISSOT *Verſuch von den Krankheiten, welche aus der Selbſtbefleckung entſtehen. Aus dem Lateiniſchen überſetzt, Frankf. und Leipzig*, 8.

L' Onaniſme ou Eſſai phyſique ſur les Maladies produites par la Maſturbation, traduit du Latin de M. le Dr. TISSOT, augmenté d' Additions fournies par l' Auteur, avec un Diſcours moral ſur le même ſujet par M. D*** Partie I. II. a Lauſanne, 12.

Nob. Illuſtr. I. G. ZIMMERMANNO, de morbo nigro, ſcirris viſcerum, cephalea, inoculatione, irritabilitate, cum cadauerum ſectionibus, S. A. D. TISSOT. ibid. 12.

IOAN. DAN. TITIUS Progr. de diuiſione animalium generali. Witembergae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. veſtigia fluxus et refluxus in mari Baltico praeſertim ad Viſtulae oſtium.. Reſp. *Adolph. Iul. Boſe*, ibid. 4.

IOAN. VLRIC. TOGGENBURGER Diſſ. ſiſtens caſum ſtuporis ſcabiei inoculatione curati. Argent. 4.

Hiſtoire et Phenomenes du Véſuve, expoſes par le Pere Dom IEAN MARIE DELLA TORRE. Traduction de l' Italien par M. l' Abbe PETON. a Paris, 12.

Parere del Dottor GIOVANNI TOZZETTI ſopra l' utilita della Colmate di Bellaviſta per rapporto alla ſalubrita della Valdinievole, in Firenze, fol.

Vſus Opii ſalubris et noxius in morborum medela, ſolidis et certis principiis ſuperſtructus a BALTH. LUD. TRALLES. Sectio III. Vratislauiae. 4.

IOAN. EBERH. TRAMPEL, Diſſ. inaug. ſiſtens ingreſſum theoriae medicae in praxin, praemiſſo carmine de variis medicinae ſectis. Gotting. 4.

DAN. WILH. TRILLER Progr. de vino modico hypochondriacis ſalutari ad ſacrum locum I Timoth. V, 23. non nihil illuſtrandum Witteberg. 4.

Ana-

Analisi d' alcune Acque medicinali de Modonese di DOMINICO VANDELLI. in Padoua, 8.

Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie par M. VAN DER MONDE. Janvier - - December 1760 Tome XII. XIII. a Paris, 8. Voll. 2.

FRANCISC. VIGAROUS, Quaestiones medicae duodecim pro Regia Cathedra vacante defensae, Monspelii, 4.

EGBERT. PHILIP. VAN VISVLIET, Diss. inaug. de frigore febrili. Lugd. Bat. 4.

RUDOLPH. AUG. VOGEL historia materiae medicae ad nouissima tempora producta, Frf. et Lips. 8. (*Editio quidem auctior et emendatior, sed false, dicitur*).

Ei. Diss. inaug. sistens animaduersiones super morbis incurabilibus. Resp. *Ioh. Guill. Ganssen.* Goett. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de humeri amputatione ex articulo. Resp. *Petr. Henr. Dahl.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de nitro cubico. Resp. *Io. Gehrt.* ibid. 4.

Eiusd. *Neue medicinische Bibliothek. Des vierten Bandes viertes Stück.* ibid. 8.

GEORGII VON WELLING Opus mago-caballisticum et theosophicum, *darinne der Ursprung Natur, Eigenschaft und Gebrauch des Salzes, Schwefels und Mercurii in 3 Theilen beschrieben und nebst sehr vielen sonderbaren mathematischen theosophischen, magischen, und mystischen Materien, auch die Erzeugung der Metallen und Mineralien aus dem Grunde der Natur erwiesen wird, sammt den Hauptschlüssel des ganzen Werks und vielen curieusen Mago-caballistischen Figuren. Deme noch beygefüget ein besonderer Anhang etlicher sehr rarer und kostbaren chymischen Piecen. Andere Auflage, Frf. und Leipz.* 4.

IOAN. GUILIELM. WERNER. Diss. quae causam, cur homines semel tantum variolis veris et morbillis corripiantur, adumbrat. Resp. *Andr. Ioan. Orlovius*, Regiomonti, 4.

Me-

Memoria IO. GOTTLOB. KRÜGERI, Med. et Phil. D. et Pr. Publ. Ord. Brunſwigae die 6 Octobr. 1759 defuncti a IO. CHRIST. WERNSDORFIO, Helmſt. 4.

A'Kisded Gyermekeknek nevelésekröl való rövid Oktalas, mellyben elöl adatik miképen kelleſſék azokkal banni Születéſektöl fogva három Eſztendös, korokig. Hozza-adatták a'végin az Egéſſégnek Fentartáſára, 'Es a'Hoszszu Eletnek meg-nyeréſere tartozó Szükſéges Regulak. WESZPREMI, ISTVAN. Med. Dr. által. Kolo' ſváratt. 8. (i. e. *Breuis inſtitutio educationis infantum: in qua proponitur, qua ratione infantes ab ipſo partu ad tertium usque annum educari debent, cui ſub finem adiunctae ſunt neceſſariae regulae ad ſanitatem tuendam et ſenectutem acquirendam per* STEPHANUM WESZPREMI, *Claudiopol.* 8).

IO. HENR. WINKLER. Progr. qua ratione frigeſcant corpora in coelo frigido, Lipſiae, 4.

Abhandlung vom Opio oder Mohnſafte, auf practiſche Bemerkungen gegründet durch GEORG. YOUNG. *Aus dem Engliſchen überſetzt. Bayreuth*, 8.

Libellus ſingularis de podagra et dolore colico, ſcorbutico ſimili, Pictonico aemulo, per ſex annos durante, ſubito in podagram mutato, victo et curato; Auctore THEOD. VAN ZELST. Lauſannae, 8. (*noua Editio*).

IOH. VERARD. ZEVIANI *neu entdeckte Quellen von den Prognoſtiken oder Vorherſagungen des Erfolgs in Krankheiten. Aus dem Italiäniſchen überſetzt, Leipz.* 8.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΖΟΥΠΑΝ, Diſſ. inaug. de pulſuum differentiis ſimplicibus, Halae, 4.

IOAN. FRID. ZÜCKERT. Diſſ. inaug. de morbis ex alieno ſitu partium thoracis. Francof. ad Viadr. 4.

IO. RUD. ZWINGER. Diſſ. de irritabilitate iridis hincque pendente motu pupillae. Reſp. *Io. Rud. Müller*, Baſileae, 4.

Contenta in hac parte.

IN-

INDEX.

A.

N.

Sach-

Spiel-

Emendanda.

Pag. lin. 30. *augustum*, lege, *angustum*. ead. lin. 32 *collocatus*, lege *collocatur*. p. 6 l. 28. *nuebat*, lege. *volebat*. p. 9 l. 14 MACQVERO, *vt*; lege, *vt* MACQVERVS. p. 10 l. 22 pro *cauea*, lege, *cella*. p. 11. l. 19 *geodacticis*, lege, *geodaetis*. p. 17 l. 19 *attrabantur*, lege, *attrabuntur*. p. 29 l. 10 lege, *demonstraturum se esse*. ib. l. 29 *vlterius*, lege, *alterius*. p. 41 l. 19 *rectrificatissimo*, lege. *rectificatissimo*. p. 136 l. 12 *bilariis*, lege, *biliariis*. p. 188 l. 13 ASCLPIADE, lege, ASCLEPIADE. p. 190 l. penuitima, *Invenur*, lege, *Inventeur*. p. 191 l. 15 *ibid.* lege, *London*. p. 192 l. 4 RVNBY, lege, RANBY. p. 253 l. 31 *hoc*, lege, *hac*. p. 256 l. 23 *blandum*, lege, *blandam*. p. 262 l. 19 *neutri*, lege, *neutrius*. p. 301 l. 22 *pertinet*, lege, *pertinent*. p. 355 l. 16 *nominatus*, lege, *nominatas*. p. 387 l. 11 lege, *tertio hoc in tomo*. p. 394 l. 9 *his*, lege, *hic*. ib. l. 24 *illo*, lege, *illi*. p. 395 l. 22 *ibi quae*, lege, *ibique*. p. 397 l. 14 *attingit*, lege, *attingat*. ib. l. 29 *applicationem*, lege, *explicationem*. p. 398 l. 10 *eripuerint*, lege, *eripuerit*. p. 399 l. 21 *mutatur*, lege, *mutetur*. p. 405 l. 8 a fine, *azygos*, lege, *azygo*. p. 406 l. 23 *quarum*, lege, *quacum*. p. 446 l. 32 *si terra*, lege, *si cum terra*. ib. l. 33 *praecipitatur*, lege, *miscetur*. p. 449 l. 20 *congitur*, lege, *coniungitur*. p. 479 l. 14 *obstrunt*, lege, *obstruunt*. p. 488 l. 11 a fine *inter et*, lege, *inter* 11 *et*. p. 493 l. 4 a fine, *saluturis*, lege, *salutaris*. p. 494. l. 12 *eum*, lege, *eam*. p. 496 l. 17 *sit*, lege, *fit*. ib. l. 26 *hoc*, lege, *hac*. ib. l. 3 a fine, *propriae*, lege, *proprie*. p. 499 l. 16 *capit*, lege, *cepit*. p. 504 l. 21 *pesequitur*, lege, *persequitur*. p. 509 l. penult. *eo*, lege, *iis*. p. 521 l. 4 a fine, *opininem*, lege, *opinionem*. p. 528 l. 3 *obtigetur*, lege, *obtegitur*. p. 546 l. vltim. *Medicine*, lege, *Medecine*. p. 573 l. 19 *post. II.* adde, *III. IV. V. VI. gallice et latine Voll.* 6 p. 577 l. 19 pro 492 lege, 503 p. 623 l. 13 *senectatem*, lege, *senectutem*. p. 627 l. 13 *hunc*, lege *hanc*. p. 647 l. 10 *Tora*, lege, *Flora*. p. 701 l. penultim. *folia*, lege, *foliorum*.